

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

Економічний факультет

Кафедра страхування, банківської справи та ризик-менеджменту

Ліга страхових організацій України

Центр бізнес-стратегій «Перспектива»

Україно-китайський інноваційний центр

XIII Міжнародна науково-практична конференція

ГРУДНЕВІ ЧИТАННЯ

«Ринок фінансових послуг України

в епоху діджиталізації»

5-6 грудня 2019 року

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

ТОМ 1

КИЇВ – 2019

УДК 338(075.8)

Рецензенти:

***В.Л. Осецький** – доктор економічних наук, професор
кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*
***Н.Р. Швець** – доктор економічних наук, професор, директор
Інституту банківських технологій і бізнесу ДВНЗ «Університет
банківської справи»*

Рекомендовано кафедрою страхування, банківської справи та
ризик-менеджменту економічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Протокол № 6 від 26 листопада 2019 року)

Ринок фінансових послуг України в епоху діджиталізації, збірник тез доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції. За заг. ред. Н.В. Приказюк. Київ: Компринт, 2019. Вип. XIII, Том 1. 92 с.

Редакційна колегія: Н.В. Приказюк, д-р екон. наук, доц. (голова);
О.Д. Рожко, д-р екон наук, доц.; А.О.Вітренко, д-р екон. наук, доц.;
О.В.Любкіна, канд. екон. наук, доц.; І.О.Лютий, д-р екон. наук, проф.; З.М.
Васильченко, д-р екон. наук, проф.; З.С.Варналій, д-р екон. наук, проф.; Р.В.
Пікус, канд. екон. наук, проф.; С.Б.Березіна, д-р екон. наук, доц.; В.І.
Нечипоренко, канд. екон. наук, доц.

Автори опублікованих матеріалів несуть особисту відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, а також за якість та достовірність представленого тексту.

ЗМІСТ

Алексєнко Л. М., Тулай О. І. ФІНАНСОВИЙ РИНОК: ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ	5
Артюшенко Є.О., Кондратенко Ю.С. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	7
Багрінцев І. А., Чуряков Б. В. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ	9
Баранов А. Л., Баранова О. В. ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	11
Бедько О.О., Стаднік Г.В. СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ	13
Бисага С. С. СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ	14
Бойко С.В., Шірінян Л.В. ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ	17
Бонба І. І. ДО ПИТАННЯ ПРО СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	18
Бочарова Є. Є. НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В БАНКАХ	19
Варналій З. С. АКТУАЛІТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	20
Виговська Н. Г. ПОСИЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	22
Винокурова К.Ю. ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК РИНКУ СТРАХУВАННЯ	24
Вітряк О. Г. ДОВІРЧЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ АКТИВАМИ НА РИНКУ FOREX	25
Волосович С. В. ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ У ФІНАНСОВІЙ ЕКОСИСТЕМІ	27
Гарщаль М. С. КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	29
Гіль К.О., Мартиненко А.А. ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕМАТИКИ У СТРАХУВАННІ	31
Гоголева К.С, Сандул В. В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	33
Голуб В. М., Фортуна А. О. ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	35
Гонза О. О., Дяченко П. М. ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ В УКРАЇНІ	36
Гончук А.В. СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	38
Грищенко А.О., Назарчук В.О. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В СВІТІ	40
Громакова В. В. ІНТЕГРАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО ТА СТРАХОВОГО РИНКУ	42
Гудзь О. Є., Стецюк П.А. РОЗВИТОК ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТРАХУВАННЯ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	44
Гузела І. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	46
Гуменюк Л.С. ПЕРЕПОЗИЦІОНУВАННЯ СТРАХОВИКІВ В УМОВАХ	48

РОЗВИТКУ КІБЕРСТРАХУВАННЯ

Дарков В.М. ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ (ОЦИФРУВАННЯ) ЯК СУЧАСНИЙ ТА АКТУАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ СПРИЯННЯ ЗАХИСТУ І ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СПОЖИ-ВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	50
Дацишин М. В. РОЗВИТОК СТРАХОВОЇ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	51
Деркач І.О., Корольова Л.О. СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ТИТУЛУ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	52
Деркач К. І. РЕНТОСПРОМОЖІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ВЛАСТИВОСТІ	54
Дзюба Н. Р. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ НА ОСНОВІ УКЛАДАННЯ СВОП УГОД	56
Дідусенко Д. М. СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ РИЗИКАМИ	58
Дученко Л.В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	60
Ерастов В. І. ВИКОРИСТАННЯ ЗД ДРУКУ В СТРАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	62
Жейлик К.Ю., Тимчик А.М. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ	63
Жураковський А. Ю. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ КРЕДИТНО-РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ	65
Зубарчук К.Л. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «ДИРЕКТ-КОСТИНГ» ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	67
Іваненко М. А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ	69
Kuharenoks M. NEW INSURANCE MARKETS' DEVELOPMENT PROSPECTS	71
Каліновський М.О. ЗНАЧЕННЯ ХЕДЖУВАННЯ ПРИ СКЛАДАННІ ТА ВИКОРИСТАННІ БЮДЖЕТУ КРАЇНИ	71
Карабчук Д. Ю. ЗАСТОСУВАННЯ GAP-МЕТОДИКИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЦЕНТНОГО РИЗИ-КУ В БАНКАХ УКРАЇНИ	73
Карлова А.Ю., Кириленко К.Ю. РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	75
Кирпичов П. О., Осипов Г. Ю. СУЧАСНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ	77
Клапків Ю. М. ОСОБЛИВОСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ	78
Ковальчук В.В. ПАРАДИГМА ВИЗНАЧЕННЯ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ	80
Короленко М.В., Гуденко О.Д. РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПОСТКРИЗОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ Й СТАБІЛІЗАЦІЇ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОЇ СФЕРИ	82
Кривошлик Т.Д. САМОРЕГУЛІВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СТРАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	84
Крупка І. М. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ ЗА УМОВ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	86
Куроєдова Д. П., Шило В. В. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	89

ФІНАНСОВИЙ РИНОК: ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

Алексєенко Людмила Михайлівна

*Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Тернопільського національного економічного університету*

д.е.н., професор

Тулай Оксана Іванівна

Тернопільський національний економічний університет

д.е.н., професор

В Україні відповідно до впровадження провідних міжнародних практик та імплементації заходів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС та іншими міжнародними зобов'язаннями України, розробляється Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року, яка має сприяти забезпеченню подальшого реформування та розвитку фінансового сектору. Визначено такі пріоритетні напрямки розвитку фінансового сектору: зміцнення фінансової стабільності; сприяння макроекономічному розвитку та зростанню економіки; розвиток фінансових ринків; розширення фінансової інклюзії; впровадження інновацій у фінансовому секторі. Становлення та розвиток національних фінансових ринків – тривалий, складний і багатогранний процес, тісно пов'язаним зі зміною соціально-економічних формацій.

На розвиток фінансового ринку в Україні впливає економіко-політична невизначеність й відповідні ризики, тому для дотримання принципів важливо реалізувати положення і правила, які можуть безпосередньо впливати на фінансову ситуацію та прийняття управлінських рішень. Отже, регулювання фінансового ринку має забезпечувати ефективне функціонування цього ринку. Цьому сприятиме реалізація законодавчих актів про спліт регуляторів і захист прав споживачів фінансових послуг. Фахівці вважають, що такі дії забезпечать «підвищення інституційної спроможності регулятора ринку до міжнародних стандартів» [1]. Зокрема, захист прав споживачів фінансових послуг передбачає включення в Кодекс про адміністративні правопорушення норм, що визначають порушення прав споживачів фінансових послуг як склад адміністративного правопорушення. Відповідно, надавачі фінансових послуг будуть більш добросовісно провадити свою діяльність.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України здійснює поетапний процес адаптації умов національної біржової торгівлі до європейських правил для досягнення більшої прозорості операцій на ринку, встановлення справедливих цін, що дає змогу регулятору оперативніше реагувати на так звані «маніпулятивні угоди». Це є актуальним, оскільки в Україні сформувався квазі ринок Форекс та діють різноманітні фінансові проекти, які пропонують громадянам послуги з інвестування з метою отримання гарантованого доходу, але, як правило, найчастіше все закінчується частковою або повною втратою грошей. У процесі комплексного реформування умов та правил організованої торгівлі особлива увага приділяється:

– впровадженню моделі регуляторного нагляду за ринками капіталу, засновану на оцінці ризиків (Risk-based регуляторний нагляд), що дає змогу визначати доцільність інспекцій і перевірок учасників ринку з урахуванням виявлення потенційного впливу можливих порушень на ринки капіталу;

– впровадженню нових термінів «передсесійний період» та «післясесійний період» замість терміну «торгівельна сесія», що дозволить фондовій біржі поділити торгівельний день на відповідні періоди і торгівельні сесії для подання відповідних заявок на купівлю-продаж цінних паперів, інших фінансових інструментів та укладання біржових контрактів (договорів) за такими заявками, у тому числі за участю маркет-мейкера;

– удосконаленню діяльності фондових майданчиків та врегулюванню процедури допуску цінних паперів емітента на фондову біржу;

- встановленню нових вимог до торгових систем, кібер-захисту та запровадженню корпоративного управління біржами;
- зміні правил звітування про позабіржові угоди (сторони угод мають звітувати за фактом їх укладання, а не за фактом їх виконання);
- запровадженню обмежувальних заходів, зокрема заборона використовувати суб'єктами господарювання у своїй діяльності електронних торговельних систем «ПО Plaza» і «ПО Forts».

Фінансові інновації можна розглядати як нові фінансові інструменти та фінансові технології, використання яких сприяє якісному розвитку фінансово-кредитних процесів. Директор-розпорядник МВФ Крісталіна Георгієва визнає, що сучасні зміни створюють колосальні нові можливості, а також ризики, які потрібно переборювати. У цих умовах міжнародні фінансові інституції варто розглядати як важливу «лінію передачі» знань, фінансових ресурсів, належних заходів політики й розвитку потенціалу [2]. Це дозволить країнам скористатися благами змін і зменшить ризик відставання.

Активними інституційними учасниками національного фінансового ринку виступають банківські установи, які мають безпосередній вплив на інвестиційний клімат в державі. В умовах економіко-політичної нестабільності українські банки здійснюють пошук оптимального варіанту формування банківських ресурсів і попередження ризиків. В Україні розвиток фінансового ринку потребує підвищення продуктивності банківської системи, розвитку FinTech і платіжної інфраструктури (впровадження Директиви ЄС PSDII), впровадження стандартів ISO та гарантування кібербезпеки для учасників ринку. У перспективі нова модель регуляторного нагляду за ринками капіталу дозволить мінімізувати виникнення кризових ситуацій як у окремих учасників, так і на ринку загалом, що сприятиме ефективності та якості надання фінансових послуг.

Професор фінансів Школи бізнесу імені Бута при Чикагському університеті Рагурам Раджан вважає, що важливу роль в «відштовхуванні» та «притягненні» трансграничних потоків капіталів відіграє курс грошово-кредитної політики в країнах з розвинутою економікою. Ліберальна грошово-кредитна політика передається в країни-одержувачі через потоки капіталу, підвищення курсу валют, зростання запозичень і підвищення цін на фінансові активи й нерухомість [3, с. 16]. Конкурентні переваги та можливості розвитку фінансових ринках в контексті креативності пов'язані саме з інноваційними інструментами та застосуванням спеціалізованих платіжних систем. Ефективність інноваційних інструментів залежить від особливостей програм монетарного стимулювання, нетрадиційного інструментарію регулювання (кількісного пом'якшення), «гонки девальвацій» валют світу щодо долара («валютних війн»), незабезпеченої ліквідності в глобальному масштабі.

Підсумовуючи викладене, можна виснувати, що на національних фінансових ринках відстежується поступальна інтеграція регуляторного нагляду, інформаційних і фінансових технологій для підвищення економічної ефективності й конкурентоспроможності їх учасників. Відповідно порядок організації та проведення біржових торгів повинен містити процедури запобігання маніпулюванню цінами під час здійснення операцій з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами у разі їх запровадження в обіг на фондовій біржі. Важливими пріоритетами залучення фінансово-кредитними установами клієнтів є підвищення якості фінансових послуг, застосування нейронної мережі, яка спроможна моделювати здібності людського мислення, вирішувати завдання розпізнавання з урахуванням конкретних прецедентів.

1. Президент підписав закони про спліт регуляторів і захист прав споживачів фінпослуг. 16.10.2019. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/>

2. Георгиева Кристилина. Цель МВФ: добиваться результатов для людей. URL: <https://www.imf.org/ru/News/Articles/2019/10/18/sp101819-md-am-plenary-speech>

3. Рагурам Раджан. Нарастающий прилив. *Финансы и развитие*. 2019. Июнь. С. 15–19.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Артюшенко Є. О., Кондратенко Ю. С.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс, спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування»

Науковий керівник: професор Пікус Р. В.

Згідно зі ст. 3 Конституції України здоров'я людини є однією з найголовніших соціальних функцій держави. Однак дослідження Всесвітньої організації охорони здоров'я показують, що протягом останніх двох десятиліть за показниками стану здоров'я Україна посідає одне з найнижчих місць серед країн Європи.

Однією з причин такої статистики є той факт, що фінансування вітчизняної галузі охорони здоров'я відзначається нестачею державних коштів. В Україні діє бюджетна модель охорони здоров'я. Вона передбачає, що основну роль у фінансовому забезпеченні відіграють кошти державного бюджету (14-28%) та місцевих бюджетів (71-85%). Аналізуючи закони про державний бюджет за останні роки, видно, що видатки на сферу охорони здоров'я ледь сягали 3% від ВВП країни за рекомендованих мінімум 5-7% від ВВП.

Одним із можливих шляхів вирішення цієї проблеми може стати розвиток системи медичного страхування.

Базилевич В.Д. дає наступне визначення: «Медичне страхування – це форма особового страхування, що гарантує громадянам отримання медичної допомоги при настанні страхової події за рахунок нагромаджених страхових фондів» [1].

Закон України «Про страхування» передбачає здійснення медичного страхування в обов'язковій і добровільній формах. Медичне страхування знаходиться на першій позиції серед переліку видів обов'язкового страхування, визначених статтею 7 Закону України "Про страхування", але по факту - не існує в Україні. Добровільне медичне страхування відіграє незначну роль у фінансуванні системи охорони здоров'я в Україні.

З 2017 року в Україні проводиться медична реформа. Метою реформи є запровадження нової моделі фінансування системи охорони здоров'я. Реформа передбачає введення гарантованого пакета медичної допомоги – чітко визначеного набору медичних послуг та ліків, право на отримання якого мають всі громадяни України, а також запровадження медичного страхування без додаткових внесків, які надходять із загальної системи оподаткування. Національна служба здоров'я України виконуватиме роль страховика. Аналогічна модель ефективно діє у Великій Британії, Скандинавських країнах, Італії, Іспанії та Канаді. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в розвинених країнах здійснюється з різних джерел: державного бюджету, коштів підприємств і внесків приватних осіб [3].

Базовими моделями фінансування охорони здоров'я є: державна (бевериджевська концепція), що фінансується переважно (до 90%) з бюджетних джерел (за таким підходом фінансуються, наприклад, системи охорони здоров'я Великобританії, Канади, Ірландії); бюджетно-страхова (бісмарковська концепція), що фінансується за рахунок цільових внесків підприємців, трудящих громадян і субсидій держави (системи соціального страхування) - фінансування з позабюджетних фондів медичного страхування переважає в Німеччині (78%), Італії (87%), Франції (71%), Швеції (91%), Японії (73%); приватнопідприємницька, що фінансується за рахунок реалізації платних медичних послуг, а також за рахунок коштів добровільного медичного страхування - така система діє в таких країнах, як США, Південна Корея, Нідерланди [5].

Один з найвищих у світі життєвий рівень мають громадяни Швеції. Національна система соціального страхування у цій країні – загальна і обов'язкова для всього населення країни. Особисте медичне та стоматологічне страхування є його невід'ємною частиною. Управління всією системою виконується 26 регіональними бюро соціального страхування. Управління їх діяльністю виконує Національна Рада соціального страхування.

Слід зазначити, що всі розвинені країни мають обов'язкове медичне страхування, що покриває більшу частину населення та більше частину медичних послуг. Така система формує у населення правильне бачення необхідності та важливості медичного страхування, створює розуміння, що за якісні медичні послуги необхідно платити, а страхові внески не викликають у людей обурення. Україні необхідно запозичити досвід введення обов'язкового медичного страхування (ОМС).

Молдова розпочала впровадження загальнообов'язкового медичного страхування ще у 1999 році, було створено державну Національну компанію страхування здоров'я. Застрахованими є всі громадяни країни. Для працюючих громадян страховий внесок становить 7% від заробітної плати, з яких по 3,5% сплачує найманий працівник і роботодавець. За незахищених категорій населення – дітей, студентів, пенсіонерів тощо внесок до страховика сплачує держава. Для самозайнятих осіб встановлено щорічний фіксований внесок. Страхові внески покривають весь перелік медичних послуг, що входять до Єдиної програми, яка затверджується урядом та регулярно переглядається [2].

В Ізраїлі немає державної системи медичного обслуговування, але 94% його населення охоплено всебічним страхуванням здоров'я. В основному медичне страхування здійснюється в рамках медичного страхового фонду профспілкового об'єднання Гістадрут (83% випадків), а також на базі інших фондів медичного страхування (17% випадків).

Сьогодні в Україні понад 90% людей, які не мають медичного страхування! Тобто перспективи розвитку системи медичного страхування в Україні великі, оскільки потенційних споживачів страхових послуг багато [4].

Одним із важливих напрямів реформування сфери охорони здоров'я є запровадження системи обов'язкового медичного страхування. Проте сьогодні ця сфера охорони здоров'я так і залишається законодавчо не врегульованою.

Проблем, що стримують розвиток страхової медицини в Україні: зменшення державного фінансування галузі охорони здоров'я; відсутність Єдиного державного медичного банку, який би акумулював всі надходження та розпоряджався ними; застаріла матеріальна база, дефіцит лікарських препаратів; показники демографічного розвитку країни та рівня захворюваності населення; відсутність законодавства, яке б регулювало медичне страхування; різне бачення чиновниками, страховиками та медиками моделі, на основі якої має діяти медичне страхування, зокрема, його обов'язкова форма; недостатня поінформованість громадян щодо можливостей страхової медицини.

На сьогодні медична галузь України недофінансована. Головним альтернативним джерелом фінансування медичної галузі має стати перехід до страхової медицини.

Міжнародний досвід свідчить про успішне реформування медичної сфери за допомогою впровадження поряд з добровільним - обов'язкового медичного страхування і закріплення його як фундаменту фінансування сфери охорони здоров'я.

Спираючись на досвід розвинених країн світу, можемо зауважити, що розвиток ринку послуг добровільного медичного страхування (ДМС), особливо індивідуального ДМС, є об'єктивним процесом і може набути в нашій країні більш вагомого значення.

Медичне страхування дає змогу раціональніше використовувати кошти, призначені для забезпечення охорони здоров'я, і, в той самий час, підвищувати якість цих послуг і рівень забезпеченості ними населення.

1. Базилевич В.Д. Страхування: Підручник / В.Д. Базилевич. – К.: Знання-Прес, 2008. – 1019 с. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/1584072042387/>

2. Виноградов О.В., Рингач Н.О. «Порівняльний аналіз розвитку систем охорони здоров'я деяких країн колишнього СРСР як метод оцінки напрямів державного управління охороною здоров'я України» / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07vovurz.htm>

3. Гушта О. В. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в Україні / О. В. Гушта // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 87-93.

4. Молода М. «Стан і перспективи розвитку медичного страхування» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org>

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

Багрінцев Ігор Андрійович
Чуряков Богдан Віталійович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
IV курс, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: к.е.н., доц. Версаль Н.І.

Наразі для всього світу є важливими питання конфліктів політичного, соціального та культурного характеру, адже вони зачіпають інтереси всієї світової спільноти та знаходять своє відображення не тільки в інформаційному полі, а й у економічній сфері загалом та у банківському секторі економіки зокрема. Банківський сектор у сучасному світі сприяє глобалізації національних економік, відіграючи при цьому роль провідника не тільки позитивних, але і негативних впливів між економіками, що робить світову фінансову систему вразливою до шоківих ситуацій у банківських системах тих чи інших країн. Це і зумовлює інтерес до дослідження реакції банківських секторів країн, що розвиваються (у яких переважно і відбуваються такого типу конфлікти), на конфлікти, які відбуваються цих країнах.

Метою дослідження є з'ясування наявності значущих змін стану та/або динаміки показників розвитку банківського сектору унаслідок реалізації політичного, соціального чи культурного конфлікту у країнах, що розвиваються, та визначення характеру таких змін.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є логіко-діалектичний метод пізнання явищ і процесів, що стосуються сучасної світової і національної фінансової системи, а також методи індукції та дедукції; логіко-історичний метод; методи аналізу, синтезу та порівняльного аналізу. Для моделювання були використані статистичні та економетричні методи, що були реалізовані із застосуванням мови R.

Ключові дослідження практичного характеру у цій сфері здійснили такі науковці: M. Öberg, L. Bromley, N. Uexkull, A. Demirgüç-Kunt, R. Cull, S. Schmukler, M. Roser, S. Vakranía, B. Lucas та інші. Серед них переважна більшість - співробітники міжнародних установ (МВФ, Світовий банк та інші), університетів та аналітичних компаній.

Як основний об'єкт дослідження було вирішено обрати конфлікт, що не так давно сколихнув весь світ – хвиля арабських революцій, що розпочалася у 2010 р., та охопила країни Північної Африки та Середнього Сходу (MENA region), а на деяких територіях триває і досі. Події «Арабської весни» мали масовий характер та супроводжувалися значними за кількістю учасників (та жертв) протестами. Головними вимогами, які висувалися, були зниження цін на продовольчі товари та створення нових робочих місць, боротьба з корупцією, подолання соціальної нерівності та житлової кризи. Наслідки цих революцій були різноманітними – від мирних масових протестів до повалення діючого керівництва та громадянських війн.

У якості основного показника, який характеризує банківський сектор, було обрано відношення активів банківського сектору до ВВП, який розраховується як величина активів, що належать банкам, до ВВП країни. Для розрахунку беруться величини, скориговані на ІСЦ. Даний показник ще називають фінансовою глибиною економіки, адже його величина відображає рівень розвитку банківського сектору та його здатність задовольняти базові потреби суспільства у фінансових послугах. Падіння даного показника є відображенням погіршення економічної кон'юнктури та зниження довіри суспільства до банківського сектору, і навпаки. Отже, можна сформулювати таку гіпотезу: величина активів банків

значною мірою залежить від ступеня економічної активності та довіри до їх стійкості, і тому у післякризові періоди співвідношення активів банків до ВВП різко скоротиться. Але оскільки наслідками врегулювання конфлікту переважно є лібералізація економіки та соціальних відносин, у післякризовий період тренд зміни цих показників має змінитися на позитивний.

У результаті аналізу було сформовано наступну специфікацію моделі:

$$Dep_to_GDP = \beta_0 + \beta_1 \cdot Year_i + \beta_2 \cdot Conflict_i + \beta_3 \cdot Year_i \cdot Conflict_i + \varepsilon_i$$

Специфікація моделі відображає основні особливості гіпотези, що висувалася (табл. 1):

– Коефіцієнт β_1 відображає загальну тенденцію зміни досліджуваного показника до початку конфлікту (використовуємо просту лінійну залежність так як вона найкраще враховує відмінності між динамікою досліджуваного показника для різних країн).

– Змінна *Conflict* набуває значення 0 до початку гострої фази Арабської весни у країні, та 1 – після цього. Рік, у який відбувалися революційні події, виключено з аналізу для уникнення викидів, пов'язаних з конфліктом, та більш чіткого розмежування динаміки досліджуваного показника між двома періодами. Коефіцієнт β_2 відображає паралельне зміщення лінії регресії у період після конфлікту (наприклад, різке падіння).

– Для врахування зміни тренду внаслідок початку конфлікту було введено змінну *Year · Conflict*, яка дозволяє врахувати зміну кута нахилу лінії регресії після початку конфлікту. Dodatній коефіцієнт β_3 говорить про те, що після конфлікту залежна змінна зростала швидше (або спадала повільніше), ніж до конфлікту – що означає зміну характеру розвитку сектору.

Таблиця 1

Результати оцінювання моделей

Country	R2	P-value F	β_1	P-value β_1	β_2	P-value β_2	β_3	P-value β_3
Algeria	0,951	0	0,465	0,419	-10928	0,001	5,43	0,001
Egypt	0,817	0,006	-2,36	0,01	-17800	0,001	8,846	0,001
Iraq	0,955	0	0,635	0,282	-5201	0,014	2,586	0,014
Jordan	0,72	0,024	0,368	0,658	-961,5	0,728	0,48	0,726
Kuwait	0,875	0,002	5,942	0,017	-16700	0,034	8,279	0,035
Libya	0,916	0,001	1,148	0,651	-33617	0,006	16,71	0,006
Morocco	0,965	0	5,451	0	13510	0	-6,72	0
Oman	0,922	0	3,262	0,056	-14858	0,017	7,379	0,017
Tunisia	0,981	0	1,591	0,006	-66,23	0,963	0,037	0,958
MEDIAN	0,922	0	1,148	0,056	-10928	0,014	5,43	0,014

Джерело: власні розрахунки

У процесі дослідження було оцінено 9 моделей (по одній для кожної країни), результати яких ви бачите у табл. 1. Виходячи з наведених даних, можна зробити висновок про те, що обрана специфікація моделі є вдалою (для всіх моделей Р-значення для F-статистики близьке до 0, а значення R^2 вище за 0,5, отже модель є прийнятною та значущою). Також Р-значення для коефіцієнтів біля незалежних змінних *Year · Conflict* та *Conflict* є близькими до нуля для майже всіх країн (крім Тунісу та Йорданії), тому можемо зробити висновок про значущість коефіцієнтів для моделей більшості країн.

Отже, з результатів моделювання також можна зробити висновок, що поставлена гіпотеза справдилася – після настання конфлікту співвідношення активів банків до ВВП для більшості країн різко скорочується (β_2 переважно від'ємний), і при цьому тренд даного показника змінюється в сторону покращення (β_2 переважно додатний).

1. Global Financial Development Database. Global Financial Development Report 2017/2018. World bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/data/global-financial-development-database>

2. Bakrania, S. and B. Lucas (2009), The impact of the Financial Crisis on Conflict and State Fragility in Sub-Saharan Africa, Governance and Social Development Resource Centre, University of Birmingham, Birmingham

3. Jaksa K. Impact of institutional investors on financial market stability: lessons from financial crisis. *Inderscience Online*, 2014.
4. Bromley, L. 2018. Introducing the UCDP Peacemakers at Risk dataset, sub-Saharan Africa, 1989-2009. *Journal of Peace Research* 55(1): 122-131
5. von Uexkull, N., Pettersson T. 2018. "Issues and Actors in African Nonstate Conflicts: A New Data Set." *International Interactions*. Volume 44, Issue 5
6. Версаль Н.І. Фінансові шоки в контексті рівня розвитку фінансового сектора країн Східного партнерства. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2017. Том 22. № 2(55). С. 147 - 151.
7. Будагьянц М. Виклики "Арабської весни": соціально-психологічний та соціально-політичний аналіз. *Наук. вісн. Львів. держ. у-ту внутр. справ*. 2014. № 1. с. 48-57.

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Баранов Андрій Леонідович,

к.е.н., доц., в.о. завідувача кафедри страхування,

Баранова Олена Володимирівна,

к.е.н., доцент кафедри страхування

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Серед найбільш розповсюджених новітніх технологій в страхуванні є такі: телематика, телемедицина, р2р страхування, Інтернет речей, GPS-моніторинг, Інтернет-продажі, тощо.

Телематика – це нова технологія, що використовується в андеррайтингу ризиків за договорами авто-КАСКО. Зібрана статистична інформація за рахунок використання пристрою телематики дозволяє страховикам не лише якісно покращити аналіз та оцінювання ризиків, а й розробити для клієнтів систему знижок. Для обробки усіх зібраних даних застосовується скорингова модель, перевага якої над класичними підходами до ціноутворення полягає в можливості оцінювати рівень ризику за кожним окремим водієм. На практиці системи скорингу розробляються як самими страховиками, так і незалежними провайдерами зі спеціалізованих продуктів [1, с. 216].

Телемедицина – інновації в сфері медичного страхування. Наявність великої кількості технологічних засобів (трекери, смарт-браслети, мобільні додатки на телефонах, відеокамери) дозволяють оцінювати ризики, що стосуються фізичного здоров'я людини (її фізичну активність, вимірювання пульсу, тиску, тощо) та використовувати страховикам отриману інформацію в процесі андеррайтингу та визначення тарифної політики. Застосування такого інноваційного підходу дозволяє значно скоротити фінансові витрати та економити час як хворого, так і лікаря. Використовується телемедицина переважно за стандартними випадками та не стосується ускладнених захворювань. Використання інновацій дозволить здешевити вартість послуг медичного страхування. Найбільшого поширення телемедицина досягла в США і не лише в лікувальній практиці, а і в страховій сфері. А в країнах Європи використовуються мобільні додатки, які дозволяють більш уважно стежити за станом здоров'я. Зчитувана за рахунок додатків інформація оперативно надходить до лікаря, що дозволяє провести превентивні заходи та значно скоротити ризики захворювання пацієнтів та максимально уникнути тяжких наслідків. А для страховиків вагомим аргументом є скорочення витрат та збитковості послуг медичного страхування. Запровадження на вітчизняному ринку послуг медичного страхування, що включають телемедицину, дозволить активізувати розвиток даного сегменту ринку та зробити медичне страхування більш доступним за ціною пересічним громадянам.

P2P (peer-to-peer insurance) страхування. Поява нового, альтернативного каналу реалізації страхових послуг пов'язана із широким використанням ресурсів Інтернет, активізацією соціальних мереж. За своєю сутністю P2P страхування поєднує в собі риси співстрахування та взаємного страхування. Це новий альтернативний канал продажу страхових послуг. Сучасні страхувальники, які цінують власний час, довіряють виключно

власному вибору та є активними користувачами соціальних мереж знайшли можливість забезпечувати власні ризики за рахунок P2P. Вони об'єднуються на платформі однієї із соціальних мереж, створюють страховий фонд за рахунок особистих внесків – і такі взаємовідносини мають ознаки взаємного страхування. Проте, утримувати ризики зі 100 % покриттям P2P об'єднання страхувальників не можуть і частину відповідальності за ризики передають професійним страховим компаніям, що носить ознаки співстрахування. Серед ключових переваг P2P страхування є якісний відбір ризиків серед поінформованих учасників обмеженого кола об'єднання, можливість для учасників групи повернути частину своїх внесків (окрім сплачених страхових платежів страховику) в результаті беззбиткового періоду або ж зарахувати на майбутні періоди утримання спільних ризиків учасників групи, зменшення ймовірності шахрайства, скорочення витрат на врегулювання дрібних страхових випадків, поява нових нестандартних видів страхування.

GPS-моніторинг – технології, що передбачають використання пристроїв з вбудованою функцією геолокації. Використання страховими компаніями акумульованої статистичної інформації за рахунок GPS-моніторингу дозволить підвищити ефективність найважливіших бізнес-процесів – андеррайтингу та врегулювання збитків за договорами страхування, що, в свою чергу, призведе до зростання рентабельності та прибутковості страхових операцій.

Інтернет-продажі є найбільш масовими сучасними технологіями на світовому страховому ринку. На основі комп'ютерних технологій споживачі страхових послуг мають можливість без посередників та прямої взаємодії зі страховиками укласти договори страхування, отримуючи онлайн-послугу пошуку оптимальних умов договору страхування серед значної кількості пропозицій на ринку.

У США щороку кількість автовласників, які купують страхові поліси через Інтернет зростає приблизно на 6 % [2]. Нині десь 70 % договорів автострахування укладаються онлайн. Також популярним у США є укладання договорів медичного страхування через Інтернет. «9 з 10 медичних страхових полісів продається через Інтернет on-line чи off-line» [2].

В Україні також є цікавий досвід застосування Інтернету в сфері перестрахування. Це онлайн-біржа «FlyRe», за допомогою якої учасники ринку страхових послуг можуть передавати та приймати ризики у перестрахування методом аукціону.

Також варто відзначити роль хмарних технологій та технологій великих даних (Big data), які дозволяють страховикам більш швидше та гнучкіше організовувати свої бізнес-процеси, досягати їх оптимізації, а також забезпечити індивідуальний підхід до визначення величини ризику за допомогою аналізу інформації щодо нього з різних джерел (мобільних телефонів, соціальних мереж, Інтернету тощо).

Таким чином проведене дослідження підтверджує вплив суцільної діджиталізації, яка нині охоплює всі сфери життя населення та функціонування суб'єктів підприємницької діяльності, на діяльність страхових компаній, асортимент страхових продуктів, які ними надаються, а також на весь ринок страхових послуг загалом. Як наслідок, виникає потреба в оптимізації бізнес-процесів страховиків (зокрема, використання при оцінюванні величини ризиків та збитків GPS, Big data та інших технологій, розвиток Інтернет-продажів), удосконаленні діючих та розробленні нових страхових продуктів з врахуванням сучасних інновацій (телематика, телемедицина, Інтернет-технології), а також появи нових підходів до управління страховим бізнесом з врахуванням його діджиталізації.

1. Баранова О.В., Козак І.С., Полелюк Т.О. Телематика як інноваційний засіб стимулювання бізнесу у сфері авто-страхування. Вчені записки: зб. наук. праць. 2017. № 18. С. 214-223.

2. Полчанов А.Ю. Особливості розвитку страхування в умовах поширення Інтернету. Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2015. № 1 (71). С. 256-260.

СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ

Бедько Олесь Олегович
Стаднік Ганна Вадимівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
III курс, спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник: к.е.н., ас. Прокоф'єва О. В.

Кредитні угоди є найбільш ризиковими, оскільки допускають неповернення позичальником коштів. Тому банки намагаються максимально забезпечити видачу особливо дорогих позик, щоб уникнути ризиків неповернення.

Кредитне страхування має на увазі усунення ризиків, пов'язаних зі сплатою заборгованості за кредитом. Це ряд заходів, які передбачають виплату відшкодування компанією-страховиком завданих збитків у разі, якщо позичальник не в змозі виплатити борг самостійно. Для захисту від можливих ризиків фінансові установи (в тому числі і мікрофінансові організації – МФО) застосовують різні форми страхового кредитування. Найчастіше страхування кредитів укладається між банком (страхувальником) і фізичними або юридичними особами (страховою компанією).

Як правило, у страхуванні кредитів найбільше зацікавлена фінансова установа. Однак вона не має права вимагати від позичальника згоди на страхування. У той же час, якщо банк в обов'язковому порядку страхує кредитні угоди, позичальник повинен надати гарантію повернення коштів і підписати договір страхування. В іншому випадку банк просто відмовить йому у видачі кредиту, не зазначаючи причину відмови.

Кредитний ризик є вартісним виразом ймовірності порушення позичальником взятих на себе зобов'язань перед кредитором, він полягає в неможливості дотримання обсягів і графіка повернення позикових коштів в результаті дії зовнішніх і внутрішніх факторів, призводить до недоотримання кредитором запланованого рівня доходів від кредитної операції [3].

Суб'єктом страхування в кредитних відносинах виступає юридична особа, яка уклала зі страховою компанією договір страхування кредиту або позики.

Об'єктом страховки є матеріальні інтереси, які пов'язані з матеріальними втратами, заподіяними страховику невиконанням або неналежним виконанням позичальником своїх обов'язків, які передбачені кредитним договором, укладеним позичальником і страховиком.

Страховий випадок - збиток, який поніс страховик внаслідок невиконання або несумлінне виконання позичальником обов'язків, які передбачені в кредитному договорі.

Страхова сума при страховці кредитів визначається межами суми самого кредиту та відсотків за користування кредитом.

Термін страховки встановлюється на термін дії договору кредиту.

При настанні страхового випадку, страховик виплачує страхове відшкодування в сумі боргу позичальника з вирахуванням франшизи.

Залежно від розміру кредиту, фінансова установа застосує ту чи іншу форму кредитного страхування, інколи може задіяти і декілька варіантів одночасно.

Розрізняють декілька форм страхування кредитів, а саме:

- забезпечення цінного майна позичальника (страхування застави);
- забезпечення життя позичальника (страхування кредиту на випадок смерті позичальника);
- страхування ризиків невиконання боргу;
- страхування комерційних кредитів.

Страхування предмета застави є необхідною умовою кредитного договору, так як існують ризики його пошкодження або знищення. Оскільки зазвичай ризики ідуть від позичальника, то він і виступає страховиком заставного майна. Між банком

(вигодонабувачем) та позичальником укладається договір страхування застави. Страховик зобов'язується сплатити страхову премію, яка входить у вартість кредиту.

Серед існуючих ризиків за договором страхування розрізняють ризики: знищення заставного майна, втрати права власності на майно, загибелі позичальника і ризики, пов'язані з відповідальністю позичальника перед третіми особами за користування заставою.

Страховання життя позичальника не є обов'язковою умовою кредитування, але деякі фінансові установи використовують такий спосіб гарантії повернення коштів, укладаючи зі страховими компаніями такі договори. У разі смерті позичальника заборгованість за кредитами покривається за рахунок страхового відшкодування.

Ризики несплати позик, як правило, страхуються банком-кредитором. Банк складає договір страхування на кожен виданий кредит на картку або на кредитний портфель у цілому. Страхова сума за банківською позикою складається виходячи із загального розміру боргу, включаючи нарахування відсотків на період дії кредитного договору. Іншими словами, банк закладає фінансовий резерв на видачу кредитів у діапазоні від 50 до 90% сумарної заборгованості позичальників [4].

Також банки можуть застосовувати і страхування комерційних кредитів переважно в торговельній сфері. Так, між нерезидентом і резидентом складається страховий договір з експорту (або імпорту) продукції, який захищає нерезидента (експортерів або виробників товарів). У разі відсутності оплати експортованої продукції страхова компанія, яка видала експортеру страховий поліс, зобов'язується покрити повну або часткову вартість такої продукції.

Страховання як управління ризиками став одним із найефективніших, що дає підстави вважати страхування одним із найкращих засобів мінімізації ризиків. Страховання кредитних ризиків – це не лише запорука збільшення прибутку банку, але й покращення його іміджу, що також сприяє підвищенню фінансової стабільності і конкурентоспроможності на ринку. Якщо стабілізувати економічну ситуацію в країні та дотримуватися вимог чинного законодавства, страхування кредитних ризиків матиме величезний потенціал і буде дуже прибутковою справою.

1. Галушак В. В. Страхування кредитних ризиків [Електронний ресурс] / В. В. Галушак // DSpace. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: [dspace.tneu.edu.ua > bitstream](https://dspace.tneu.edu.ua/bitstream).
2. Закон України "Про страхування" [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Застрахуйте кредитні ризики [Електронний ресурс] // BeSure — портал страхових компаній України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://besure.com.ua/blog/strakhovaniye-kreditnykh-riskov>.
4. Кредитне страхування: різновиди і способи користування [Електронний ресурс] // Манівео. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://moneyveo.ua/uk/news/credit-insurance/>.
5. Страхування кредитних ризиків [Електронний ресурс] // Навчальні матеріали онлайн. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://pidruchniki.com/1829112255501/strahova_sprava/strahuvannya_kreditnih_rizikiv.

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Бисага Сергій Сергійович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс магістратури, спеціальність «Управління ризиками та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Дячук Г.Ю.

Фінансова діяльність суб'єктів господарювання у всіх її формах пов'язана з численними ризиками, ступінь впливу яких на результати цієї діяльності досить висока, як і на фінансову безпеку в цілому. Ризики, супутні фінансовій діяльності суб'єктів господарювання, виділяються в особливу групу ризиків, які носять назву «фінансові ризики». Фінансові ризики відіграють найбільш значущу роль у загальному портфелі підприємницьких ризиків.

Серед вчених-економістів, фінансистів немає єдиного бачення сутності фінансового ризику, однак, можна окреслити основні точки зору:

1. Ймовірність отримання негативних фінансових результатів (передусім, збитків).
2. Настання певної фінансової події або явища, здатного привести до можливих втрат прибутку, доходу або первинного капіталу.

Узагальнення підходів до трактування сутності поняття «фінансовий ризик» вітчизняними спеціалістами виглядає так:

– Л. І. Донець: Ризик, що виникає при здійсненні фінансового підприємництва чи фінансових угод [1, с. 22];

– І. П. Булеев, Н. Д. Прокопенко, Н. Є. Брюховецька, Г. О. Маланчина: Ризик, що виникає у сфері відносин підприємств із банками та іншими інститутами;

– Я. І. Невмержицький, Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко, В. М. Шелудько, М. Г. Лапуста, Л. Г. Шаршукова, О. Б. Жихор, Ю. С. Балясна, А. В. Лук'яненко, І. А. Кузьмічова: Ймовірність отримання негативних фінансових результатів (передусім, збитків);

– О. В. Таран: Фінансові відносини, що мають різні напрями прояву через виникнення об'єктивно наявної недостатності, неточності або надмірності економічної інформації;

– І. О. Бланк: Результат вибору власниками або менеджерами альтернативного фінансового рішення;

– Ю. М. Воробйов та В. А. Васильєв: Настання певної фінансової події або явища, здатного привести до можливих втрат прибутку, доходу або первинного капіталу;

– О. Б. Жихор та М. О. Штехан: Ймовірність зниження прибутку, втрати капіталу, банкрутства [4, с. 147];

– О. О. Терещенко: Ризики виникнення збитків у процесі розрахунків та фінансування;

– П. О. Куцик, Т. Г. Васильців, В. М. Сороківський, В. І. Стефаняк, М. В. Сороківська: Ризик, який виникає в процесі здійснення фінансових операцій і характеризується ймовірністю та величиною втрат капіталу, фінансової надійності та платоспроможності, недоотримання доходів і прибутків у майбутньому в умовах невизначеності господарської діяльності [2, с. 21].

Що стосується зарубіжного досвіду, то роботи західних економістів, зазвичай, носять прикладний характер і не містять академічних дефініцій, тим не менш, можна виділити ряд характерних напрямів. Зокрема, Р. Брейлі та С. Майєрс розглядають фінансовий ризик виключно у площині структури капіталу підприємства та відзначають, що зростання фінансового левериджу підприємства, з одного боку збільшує ризик акціонера, а з іншого веде до зростання рентабельності активів [3, с. 428]. Схожої точки зору притримуються Ю. Брігхем та М. Ерхардт, що розглядають фінансовий ризик як складову загального корпоративного ризику, що виникає в процесі використання боргового фінансування.

Проведений критично-порівняльний аналіз дозволяє дати власне визначення фінансового ризику у широкому розумінні. Фінансовий ризик – це складова сукупного ризику суб'єкта господарювання, пов'язана з волатильністю цін, структурою капіталу та вартістю підприємства, що відображає ймовірність зміни внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на підприємство в процесі його фінансово-господарської діяльності та супроводжує кожне фінансове рішення.

Існує багато підходів до класифікації фінансових ризиків, розроблених зарубіжними та вітчизняними вченими. О. Б. Жихор та М. О. Штехан класифікацію фінансових ризиків базують на поділі останніх на внутрішні та зовнішні (рис. 1.1).

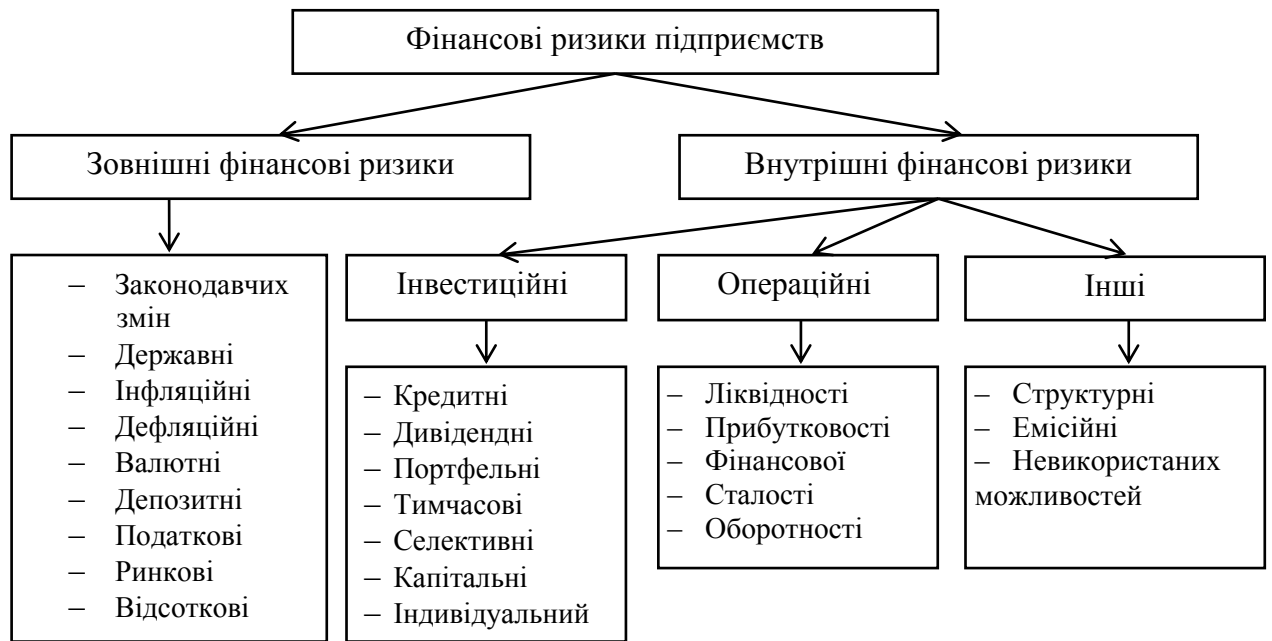

Рис. 1.1. Узагальнена класифікація фінансових ризиків

Джерело: побудовано автором за [4, с. 147].

Таким чином, фінансова діяльність підприємства у всіх її формах пов'язана з численними ризиками, ступінь впливу яких на результати цієї діяльності істотно зростає в сучасних умовах господарювання. Фінансовий ризик представляє собою одну з найбільш складних категорій, пов'язану із здійсненням господарської діяльності.

1. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання. Навч. посібник – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
2. Управління фінансовими ризиками : навч. посібник / П. О. Куцик, Т. Г. Васильців, В. М. Сороківський, В. І. Стефаняк, М. В. Сороківська. – Львів : Растр-7, 2016.
3. Brealey Richard A. Principles of corporate finance / Richard A. Brealey, Stewart C. Myers, Franklin Allen. – 10th ed. – New York : McGrawHill, 2011.
4. Жихор О. Б. Сутність поняття "фінансовий ризик" та його класифікація / О. Б. Жихор, М. О. Штехан // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013.

ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ

Бойко Світлана Василівна

*Навчально-науковий інститут економіки і управління
Національного університету харчових технологій*

к.е.н., доцент

Шірінян Лада Василівна

*Навчально-науковий інститут економіки і управління
Національного університету харчових технологій*

д.е.н., професор

Останнім часом обговорюється можливість реформування прибуткового оподаткування, а саме, реалізацію прямого податку на виведений капітал, де об'єктом оподаткування стає повернення (виплати) внесків власнику корпоративних прав [1]. Таке нововведення потребує окремого дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні перспектив капіталізації страховиків України за умови реформування прибуткового оподаткування та запровадження податку на виведений капітал. Методологія дослідження базується на оцінюванні макроекономічних та мікроекономічних показників.

Проведений нами аналіз динаміки капіталу страховиків у середньостроковому періоді виявляє структурні зрушення в напрямі зменшення частки власного капіталу, яка становила 42,7% у 2018 р. проти 47,6% у 2017 р. і 51,0% у 2016 р. Частка зареєстрованого капіталу зменшилася до 19,9%, резервного капіталу – на 7,6%, нерозподіленого прибутку – на 5,7%. Найбільш динамічними у складі капіталу страховиків були зобов'язання.

Розподіл страхових компаній України за ознакою прибутковості по роках засвідчив, що третина страхових компаній у 2016 р. була збитковою, і наступного року показник збільшився, що свідчить про неможливість майже половини страховиків забезпечити ефективність діяльності. За рахунок часткового «очищення» страхового ринку у 2018 р. частка збиткових страхових компаній зменшилася до 38%.

Емпіричний аналіз фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку страхових компаній, дивідендних виплат та схильності до дивідендних виплат у середньостроковому періоду дав змогу визначити абсолютну різницю капіталу страховиків, що потенційно може бути отримана внаслідок реформування прибуткового оподаткування [2].

У результаті дослідження було запропоновано порядок обчислення абсолютної різниці капіталу страховиків України після реформування прибуткового оподаткування як різниці фінансового результату до оподаткування та дивідендів, інших платежів, що підлягають оподаткуванню.

Проведені розрахунки дають розмір додаткового капіталу, який вітчизняні страхові компанії потенційно можуть отримати внаслідок реформування прибуткового оподаткування щорічно, – на рівні близько 2 млрд грн з тенденцією до зростання.

1. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо податку на виведений капітал. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64356 (дата звернення: 25.08.2019 р.

2. Бойко С. В., Шірінян Л. В. Перспективи капіталізації страхових компаній України в контексті реформування прибуткового оподаткування. Бізнес інформ. 2019. № 9. С. 272-280.

ДО ПИТАННЯ ПРО СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Бонба Івона Ізабела

Львівський університет бізнесу та права

аспірантка I року навчання

Науковий керівник: д.е.н., проф. Франчук В. І.

Управління ризиками є доволі складним завданням, тому цей процес має бути інтегрований у загальну схему управління страховими компаніями. Процес управління ризиками відіграє важливу роль, оскільки дозволяє оцінити, проаналізувати можливі втрати, запланувати процедури для можливого їх зниження, а також визначити економічний ефект від управління ризиками діяльності страховиків. На нашу думку, система управління ризиками є сукупністю елементів, які взаємодіють між собою задля прийняття та виконання управлінських рішень, що спрямовані на зниження ймовірності виникнення несприятливого результату та мінімізацію можливих втрат.

У системі управління ризиками необхідно враховувати той факт, що страхова компанія як суб'єкт підприємництва на ринку зазнає ризиків у діяльності, з іншого боку – страховик купує ризики для їх страхування та мінімізації унаслідок настання негативних подій.

Запропоновану систему управління ризиками діяльності страховиків доцільно покласти в основу розбудови якісно нової системи державного нагляду та контролю за страховими компаніями в Україні.

Найперше, виявлення ризиків має ґрунтуватися на моніторингу оцінювання ризиків та удосконаленні аналізу їхньої статистичної інформації і звітності. Таке оцінювання ризиків має відбуватися за єдиними підходами та показниками (у зворотному випадку результати такого оцінювання не можна зіставити у цілях пруденційного нагляду), а не на власний розсуд окремого страховика .

На нашу думку, оцінювання ризиків повинно забезпечити страховим компаніям розуміння способів та міри своєї вразливості. За результатами такого оцінювання необхідно проводити класифікацію ризиків, яка допомагає визначити обсяг ресурсів, необхідний для зниження рівня таких ризиків. Результати оцінювання ризиків повинні бути в будь-якому випадку документально оформлені, оновлюватися і доводитися до відома страховиків.

Оцінювання ризиків, що має проводитися страховими компаніями, не обов'язково має бути складним процесом, але має відповідати характеру і обсягу їх діяльності. У разі невеликих страхових компаній проста процедура оцінювання ризиків може виявитися цілком достатньою. І навпаки, у випадку більш різноманітної клієнтської бази потрібно проводити більш складну комплексну процедуру оцінювання ризиків. При виявленні і оцінюванні ризиків, необхідно враховувати багато факторів, які можуть включати наступне: масштаб та складність діяльності страхових компаній (ризикових страхових компаній, страхових компаній життя); цільові ринки; кількість клієнтів, які вже визнані тому, що представляють високий ризик.

Отже, страхові компанії повинні аналізувати і переглядати своє оцінювання ризиків на регулярній основі, а також кожного разу, коли змінюються умови діяльності або виникають нові загрози. Результати оцінювання ризиків повинні бути затверджені керівництвом і бути в основі розробки політики та процедур щодо зниження ризиків, які повинні враховувати готовність установи прийняти певні ризики і встановлювати допустимий рівень ризиків. Водночас, результати оцінювання ризиків повинні регулярно аналізуватися і оновлюватися. Політика, процедури, заходи і механізми контролю, що спрямовані на зниження ризиків НПФ, повинні відповідати результатам оцінювання ризиків.

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В БАНКАХ

Бочарова Євеліна Євгенівна
Кириченко Маргарита Вікторівна
ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»,

IV курс, спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування»
Науковий керівник: к.т.н., доцент Калінько І.В.

В сучасних умовах розвитку вітчизняного ринку фінансових послуг в банківській діяльності актуалізується значення маркетингової діяльності.

Важливими причинами, що викликали необхідність використання маркетингу в банківській сфері, були: інтернаціоналізація фінансових процесів, становлення великої кількості небанківських установ, диверсифікація банківської промисловості, розвиток ІТ-технологій і засобів комунікації, розвиток конкуренції всередині самої банківської системи [5, с.8], а також цінова конкуренція на ринку банківських продуктів. У зв'язку з цим, слід відмітити, що маркетингова діяльність у банківській сфері спрямована на прискорення грошового обороту.

На сьогодні, банківський маркетинг слід визначати як пошук і освоєння банком більш прибуткових ринків банківських товарів з обов'язковим урахуванням потреби покупців. При цьому обов'язково ставляться цілі банку, складаються різноманітні шляхи та методи їх досягнення [4, с.92].

Комерційні банки зацікавлені не тільки в залученні вкладів, але й в активному використанні залучених коштів за допомогою кредитування підприємств і населення. Цілі маркетингу в цих двох сферах різні: у першій – залучити клієнтів в якості вкладників у банк, у другій – направити ресурси банку тим підприємствам та організаціям, які використовували б їх з найбільшим ефектом для себе, для банку і економіки в цілому. У цьому полягає двоєдине завдання і основна особливість банківського маркетингу .

Метою сучасного банківського маркетингу є підвищення конкурентоспроможності і прибутковості банку за рахунок створення необхідних умов для адаптації банку до вимог фінансового ринку, до мінливих умов зовнішнього середовища і потреб клієнтів. А завдання маркетингової діяльності у банківській сфері полягає в розробці маркетингових програм залучення клієнтів і партнерів у різні сфери банківського бізнесу [1, с.17]. Незважаючи на відмінність цілей (залучення та розміщення коштів), маркетингові програми сучасних українських банків спрямовані на створення цінності для споживачів, банків, суспільства в цілому.

З приводу цього зазначимо, що специфіка банківського маркетингу полягає в тому, що клієнт повинен бути задоволений обслуговуванням у конкретному банку й користуватися його послугами надалі, а згодом перейти в категорію лояльного покупця. Такий покупець не тільки генерує постійний обсяг доходу банку, але і є джерелом додаткового припливу потенційних або реальних клієнтів. Це означає, що особливе значення в маркетингу банківських послуг займає показник рівня обслуговування, який повинен перевищувати рівень обслуговування у конкурентів [3].

Таким чином, банківський маркетинг – це процес регулярного вдосконалення і підвищення ефективності діяльності банку за допомогою певного набору інструментів в рамках маркетингу та з урахуванням ринкової стратегії, заснованої на думках, перевагах і потребах споживачів. Специфічність банківського маркетингу полягає в організації взаємодії з споживачем банківських послуг на будь-якому з етапів роботи з ним за допомогою всіляких способів та інструментів, що власне і дозволить задовольнити його потреби.

1. Алексеев І.В. Банківський маркетинг / І.В. Алексеев, О.В. Захарчук, Н.Н. Рим : навчальний посібник. – 2-ге вид., доп. – Львівський банківський коледж Національного банку України, 2015. – 96 с.

2. Баранов П.А. Банковский маркетинг: особенности рекламы в коммерческих банках / П. А. Баранов // Финансы и Кредит. – 2017. – № 7. – С. 12-13.

3. Бондаренко А. Ф. Розвиток маркетингу в банківській сфері України [Електронний ресурс] / А. Ф. Бондаренко, В. П. Гордієнко, Ю. В. Поготовка. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2015_34/34_01_08.pdf.
4. Дубовик О.В. Маркетинг у банку / О.В. Дубовик, С.М. Бойко, М.А. Вознюк, Т.Д. Гірченко : навчальний посібник. – 2-е вид. – К. : Алерта, 2017. – С.92-93.
5. Кочетков В.М. Маркетинг у банку: Конспект лекцій / В.М. Кочетков, А.В. Нікітін. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2012. – 88 с.

АКТУАЛІТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Варналій Захарій Степанович,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
д.е.н., професор кафедри фінансів

Одним з ключових чинників зміцнення стану економічної безпеки України та підвищення її рівня є інвестиційна безпека. Це проявляється у зростанні відношення валового нагромадження основного капіталу до ВВП, обсягів прямого іноземного інвестування, рівня конкурентності на ринках товарів і ресурсів та рівня інноваційності реалізованої продукції. Водночас, головними причинами низького рівня інвестиційної безпеки є невідповідність фактичних умов необхідним для ефективного перетворення вітчизняного та іноземного інвестиційного потенціалу у реальний інвестиційний чинник економічного розвитку та низький рівень взаємодії інститутів забезпечення інвестиційної безпеки та недостатньо дієві заходи державного управління в сфері інвестиційної безпеки.

Інвестиційна безпека держави в узькому розумінні – це ступінь захищеності національних економічних інтересів держави від внутрішніх та зовнішніх загроз в інвестиційній сфері. Для поточного етапу розвитку вітчизняної економіки характерні такі системні виклики інвестиційної безпеки, як недостатній рівень інвестиційної привабливості економіки та її галузей, територій, нераціональність структури формування та використання інвестицій, низький рівень ефективності інвестування, його не зорієнтованість на інновації та зміцнення інноваційної компоненти конкурентоспроможності економіки України [1].

Важливим чинником залучення іноземних інвестицій є імідж країни на міжнародній арені. Про те, наскільки Україна є привабливою для них говорить її місце та напрямок руху в світових економічних рейтингах, серед яких виділяють: Глобальний індекс конкурентоспроможності, Індекс «Doing Business», Індекс інвестиційної привабливості, Індекс економічної свободи, рейтинг «Moody's Investor Services», Індекс сприйняття корупції та інші (табл. 1).

Таблиця 1

Місце України у світових рейтингах інвестиційної сприятливості бізнес-середовища

Індекс \ Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8
Глобальний індекс конкурентоспроможності	84	76	79	85	81	83	85
Рейтинг «Doing business»	137	112	96	83	80	76	71 (64)*
Віддаленість до найкращих показників, DTF	48,9	58,1	61,8	62,8	63,9	65,8	н/д
Індекс інвестиційної привабливості (на кінець року) (5 – максимум)	1,81	2,5	2,57	2,85	3,03	3,07	2,85**
Індекс економічної свободи (100 – вільні країни)	46,3	49,3	46,9	46,8	48,1	51,9	52,3

1	2	3	4	5	6	7	8
Інвестиційна свобода (100 – максимум)	20	20	15	20	25	35	н/д
Глобальний індекс репутації	43,3	42,6	41,4	42,54	48,9	н/д	н/д
Міжнародний індекс прав власності (0-10)	4,2	4,3	3,926	3,933	3,424	4,282	4,432
Індекс сприйняття корупції	26	26	27	29	30	32	н/д

* Дані на 2020 рік; ** Станом на I півріччя 2019 року.

Джерело: [2-8]

Аналіз рейтингів України показав вкрай невисокі її інвестиційні позиції та належність до груп країн із рівнем розвитку нижче середнього. Іноземні інвестори розглядають економіку України з позиції ринку збуту, а не з позиції виробничої платформи, а внутрішні інвестори через перманентність різних криз також орієнтуються на сфери зі швидким оборотом повернення вкладень. Позиціонування України в координатах даних інституціональних метрик чітко вказує, що фрустрація верховенства права, деградація регулювання та політична нестабільність є саме тими чинниками, які формують деструктивну (або помірно конструктивну) поведінку суб'єктів підприємницької діяльності.

Головними суб'єктами системи забезпечення інвестиційної безпеки є держава як інститут управління та економічні суб'єкти, які створюють умови для активізації інвестиційної діяльності. Досягаючи своєї мети через активізацію інвестиційної діяльності, вони загалом мультиплікативно впливають на загальний розвиток економіки.

Забезпечення інвестиційної безпеки держави базується на механізмі її забезпечення, який є системою організаційних та інституційно-правових заходів впливу, спрямованих на своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз інвестиційній безпеці держави.

Механізм забезпечення інвестиційної безпеки має реалізовуватися на основі розробки відповідних наукової теорії, концепції, стратегії й тактики, проведення адекватної фінансово-економічної політики, визначення об'єктів, наявності необхідних інститутів забезпечення безпеки (суб'єктів), визначення та конкретизації інтересів, систематизації загроз, застосування засобів, способів і методів забезпечення безпеки.

Механізм забезпечення інвестиційної безпеки держави – це система організаційно-економічних і правових заходів запобігання загрозам та нейтралізації небезпек. На нашу думку, забезпечення необхідного й достатнього рівня інвестиційної безпеки можливе в процесі поєднання природної заданості суб'єктів інвестиційної діяльності до стійкості загрозам і стабільності функціонування, де безпеку розглядають як цінність існування та розвитку (підсистема самозабезпечення), та заходів державного регулювання інвестиційної діяльності (підсистема державного регулювання). Тобто йдеться про природний і набутий інститути. Ці заходи можуть мати як комплементарний коригуючий зміст за умов достатнього рівня природної стійкості суб'єктів інвестиційного процесу до загроз і небезпек, так і базовий направляючий за умов низького рівня стійкості, враховуючи нові виклики (загрози) глобалізаційного процесу.

Механізм забезпечення інвестиційної безпеки включає такі елементи:

- 1) об'єктивний і всебічний моніторинг з метою виявлення і прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз інтересам об'єктів інвестиційної безпеки;
- 2) розрахунок граничних значень фінансових і соціально-економічних показників - індикаторів, перевищення яких провокує виникнення загроз;
- 3) діяльність держави щодо виявлення та попередження загроз інвестиційній безпеці.

Ключова роль держави полягає у визначенні вектору забезпечення інвестиційної безпеки, системи узгоджених цілей, які б гармонізувалися на всіх ієрархічних рівнях. Базою таких регулятивних впливів є узгодження соціально-економічних інтересів. Саме узгодження інтересів – основа побудови механізму забезпечення інвестиційної безпеки,

яка є (має бути) важливою детермінантою подальшого соціально-економічного розвитку та зміцнення конкурентоспроможності України особливо в умовах глобалізації.

1. Varnalii Z., Nikytenko D., Mykytiuk O. Methodological bases of research of the system of investment security of the nation. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 1 (13). ч. 1. С. 8-14.
2. Doing Business ... URL: <https://www.doingbusiness.org/en/reports/global-reports/doing-business-2019>
3. Global Competitiveness Report ... The Global Competitiveness Index 2019-2020 edition. Ukraine. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (дата звернення: 16.10.2019).
4. Transparency International Україна. Індекс сприйняття корупції. Transparency International Україна : веб-сайт. URL:<https://ti-ukraine.org/cpi/> (дата звернення: 20.10.2019).
5. Індекс інвестиційної привабливості України. Друге півріччя 2016...2017. Європейська бізнес-асоціація : веб-сайт. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2019/07/Invest_UKR_1_half_2019.pdf
6. Інформація «The Heritage Foundation», «Index of Economic Freedom». URL: <https://www.heritage.org/index/visualize?cnts=ukraine&type=6> (дата звернення: 16.10.2019).
7. Міжнародний індекс прав власності. The International Property Rights Index – веб-сайт. URL: <https://www.internationalpropertyrightsindex.org/countries> (дата звернення: 20.10.2019).
8. Нікитенко Д.В. Інвестиційна безпека України: сутність та інституціональне забезпечення : монографія. Рівне : НУВГП, 2018. С. 157.

ПОСИЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Виговська Наталія Георгіївна,

*Державний університет «Житомирська політехніка»,
доктор економічних наук, професор*

Трансформація структури світового суспільства в кінці минулого тисячоліття сприяла зміні характеру взаємозв'язку між територіально обмеженими державами і ринками. Міждержавна система територіального регулювання і контролю, яка регламентувала політичне життя протягом більше, ніж три століття, сьогодні поступається місцем іншій реальності, коли географічні межі, що роз'єднують країни, все більше розмиваються логікою регіональних і глобальних ринків. В цих умовах значно трансформуються роль держави, виникають нові її функції, формується своєрідний симбіоз державного та ринкового регулювання. Досліджуючи передумови посилення регулюючих функцій держави, недостатньо аналізувати національні фінансові ринки, оскільки останні припиняють бути територіально обмеженими, що обумовлено зростаючою несумісністю політичних меж держав і економічних меж ринків. Тому для одержання об'єктивної картини необхідно враховувати вплив фінансової глобалізації на регуляторну політику держав.

Фінансовий ринок можна представити як сферу ринкових відносин, де формуються попит і пропозиція на всі грошові ресурси і здійснюється їх рух для забезпечення капіталом виробничих і невиробничих інвестицій, механізм перерозподілу капіталу між кредиторами й позичальниками за допомогою посередників. На практиці він представляє собою сукупність кредитних організацій (фінансово-кредитних інститутів), які спрямовують потік коштів від власників до позичальників і навпаки. В деяких джерелах фінансовий ринок визначається як організована або неформальна система торгівлі фінансовими інструментами.

Регулювання фінансового ринку та його складових – це об'єднання в певну систему методів і прийомів, що дозволяють упорядкувати діяльність усіх його учасників та операцій між ними шляхом встановлення державою певних вимог та правил задля підтримки рівноваги взаємних інтересів всіх учасників [1, с. 32]. Ми погоджуємось, що альтернативи державному регулюванню фінансових ринків на сьогоднішній день не існує. В Україні сьогодні відбувається реформування органів регулювання фінансового ринку, зокрема депутатським корпусом підтримано проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків

фінансових послуг", який передбачає так званий "спліт" – ліквідацію Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг та розподіл повноважень з регулювання фінансового ринку між Національним банком та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку. Наприклад, Національний банк перетвориться на регулятора страхових, лізингових, фінансових компаній, кредитних спілок, ломбардів та бюро кредитних історій, а НКЦПФР-регулятора діяльності недержавних пенсійних фондів та фондів фінансування будівництва.

При дослідженні передумов посилення державного регулювання національного фінансового ринку багато науковців стверджують про необхідність врахування зовнішньої передумови – фінансової глобалізації. Фінансова глобалізація - це більше висока стадія діяльності фінансових ринків у всіх формах з метою забезпечення потреб розвитку валютно-фінансових відносин, що означає їхню універсалізацію [2, с. 270-271]. З посиленням господарських зв'язків між країнами та розвитком економічної інтеграції й глобалізації попит та пропозиція на грошові ресурси піднялись на наднаціональний рівень. При всій багатоманітності світового господарства провідні позиції в ньому тепер належать крупним корпораціям, які зайняті в сфері виробництва, невиробничій діяльності, сфері фінансів. Вони тісно взаємодіють між собою, зміцнюючи контроль над іншими компаніями та банками.

Все це обумовлює становлення світових фінансових ринків, які вільні від заходів державного регулювання, що використовуються в національних господарствах. Саме тому вважаємо, що існуючі методи регулювання і контролю фінансового ринку не відповідають сучасним умовам глобалізації. Глобалізація світової фінансової сфери принесла з собою лібералізацію національних заходів державного регулювання економіки. Однак економічні процеси часто стають небезпечними, звільнившись від будь-яких форм зовнішнього регулювання. Склалась парадоксальна ситуація: у всіх розвинутих країнах, незважаючи на лібералізацію, національні фінансові ринки все ще регулюються набагато жорсткіше, ніж виробництво і торгівля, в тому числі зовнішня.

В той же час міжнародні наднаціональні фінансові операції, величезні фінансові потоки, світові фінансові центри не лише не регулюються, але й часто навіть просто не контролюються зовні. Це пояснюється відсутністю у світі фінансового інституту, який би ефективно виконував функції регулювання на наднаціональному рівні. Визнаючи, що позиції національної держави змінюються, ми заперечуємо ту точку зору, що регулюючі і контрольні функції держави відмирають. Хоча деякі можливості держави дійсно скоротилися і відбувається процес "розмивання" національної держави, але цей процес не є всеохоплюючим.

Незважаючи на те, що більшість вчених стверджують про необхідність застосування наднаціональних заходів, адекватних масштабам процесу, вважаємо, що акцент потрібно зробити на посиленні регулюючих і контрольних функцій держави. Національна держава залишається найбільш важливою силою у формуванні світової економіки. Всі уряди в різній мірі регулюють операції на фінансовому ринку, що сприяє формуванню різних частин глобальної економічної системи. Тому національна держава в умовах глобалізації покликана зіграти визначну роль у відстоюванні національних інтересів, у "вбудовуванні" національної економіки не лише з найменшими втратами, але й з вигодою в систему світогосподарських зв'язків. Для України це має велике значення, оскільки вона повинна відігравати активну роль в процесі інтеграції країни у світове економічне суспільство, поєднуючи різноманітні напрями, форми, методи і засоби регулювання, що забезпечують стратегічну взаємодію національного господарства з світогосподарською сферою.

1. Васильєва В.В. Фінансовий ринок: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 368 с.

2. Глобалізація мирового господарства / Под ред. М.Н. Осъмовой, А.В. Бойченко. М.: ИНФРА-М, 2006.

ВПЛИВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК РИНКУ СТРАХУВАННЯ

Винокурова К. Ю.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс магістратури, спеціальність

«Управління ризиками та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., проф. Пікус Р.В.

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій зазнають зміни багато галузей економіки. Значний вплив ці технології мають і на ринок страхування, оптимізуючи бізнес-процеси всередині страхових компаній і, як наслідок, підвищують результати їх діяльності..

Діджиталізація у страхуванні – це впровадження нових технологій та даних у бізнес-процеси страхової компанії з метою підвищення ефективності її діяльності [4, с.19].

Суттєвий розвиток цифрових технологій зумовлений зростанням ролі Інтернету, значним збільшенням потужностей обчислюваної техніки, зниженням вартості технологічних пристроїв (сенсорів) та стрімким розвитком комунікаційних технологій [3, с.112]. Використання діджитал технологій передбачає використання Інтернет речей, телематики, хмарних платформ, “Big Data”, штучного інтелекту, мобільних, ігрових та відеотехнологій у страховій діяльності.

Новітні технології мають значний вплив на бізнес-процеси страхових компаній, адже їх використання видозмінює способи розрахунку страхових внесків, впливають на порядок взаємодії страхових компаній з клієнтами та роблять страхові продукти більш персоналізованими.

Використання цифрових технологій відкриває ряд можливостей як для страховика, так і для споживача страхових послуг. По-перше, це дозволяє підвищити якість та ефективність обслуговування клієнтів. Як приклад, застосування новітніх технологій пришвидшує реагування на звернення клієнтів, обробку страхових заявок, сортування вхідних листів, а також, зменшує час на обробку претензій. По-друге, новітні технології дозволяють створити продукт, який буде відповідати потребам та враховувати особливості страхувальника шляхом відслідковування його звичок. Наприклад, Usage-Based Insurance (UBI), в основі якого лежить використання автомобільної телематики, імплементує принцип розрахунку страхової премії на основі безпечності користування авто та/або поведінкових аспектів водіння [3, с.113]. По-третє, використання цих технологій дає можливість скоротити витрати, наприклад, шляхом використання інтернет каналів продажу страхових полісів, що дозволяє виключити з ланцюжка продажів страхових посередників, що веде за собою зменшення комісійних винагород, зниження витрат на оренду приміщень тощо [6, 46]. Використання Інтернету як каналу збуту призводить до значного розширення страхового поля та зменшення аквізиційних витрат страховика [5, с.73]. Ще однією перевагою, яку відкриває нам використання діджитал технологій, є виявлення випадків шахрайства за допомогою використання штучного інтелекту, який перевіряє страхові претензії через різноманітні алгоритми. Серед інших можливостей штучного інтелекту - оцінка шкоди автомобіля після ДТП, ґрунтуючись на аналізі зображень з місця аварії, що дозволяє значно скоротити загальний час оцінки випадків, а також відразу встановили точну суму компенсаційної виплати [1].

Варто також зазначити, що діджиталізація має вплив не тільки на бізнес-процеси компанії, але і формує попит на нові види продуктів, як-от, страхування від кібер-злочинів. На сьогоднішній день в Україні цей напрям майже не розвинутий, проте зарубіжні страхові компанії вже мають комплексні страхові продукти, направлені на страхування кібер-ризиків. Наприклад, у банківській сфері існує страхування від комп'ютерних злочинів – ССІ (Computer crime insurance) та страхування від атак хакерів – НІ (Hacker insurance). Також, розповсюдженою є практика прийняття ризиків комп'ютерних злочинів та атак хакерів на страхування як додаток до основного полісу комплексного банківського страхування – ВВВ

(banker's blanket bond). Особливістю таких страхових полісів є те, що при настанні страхового випадку страхова компанія відшкодовує як збитки, заподіяні банку, так і шкоду, заподіяну третім особам (клієнтам банку) [2, с.426].

Отже, розвиток технологій відкриває безмежні можливості для розвитку страхового ринку та має переваги як для страховика, так і для клієнта. Використання можливостей діджитал-страхування дозволяє страховим компаніям надавати більш зручний та зрозумілий сервіс, орієнтований на споживача, допомагає оптимізувати бізнес-процеси та забезпечити більш ефективну діяльність компанії. Як наслідок, це забезпечує формування конкуренції з використання страховими компаніями новацій, що безперечно сприяє розвитку та покращенню обслуговування на страховому ринку.

3. AI В СТРАХУВАННІ: ТРИ НАЙЗАТРЕБУВАНІШИХ НАВИЧКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.everest.ua/ai-platform/ai-business/ai-v-strakhuvanni-try-nayzatrebulanishykh-navychky-intelektualnykh-system/>

4. Братюк В. П. Сутність кібер-злочинів та страховий захист від кібер-ризиків в Україні / В. П. Братюк // Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал / гол. ред. М. М. Єрмошенко. – К.: ТОВ "Наш формат", 2015. – №9. – С. 421-427.

5. Ерастов В.І. Основні тренди страхового ринку зарубіжних країн, що мають позитивний вплив на інтернет-страхування / В. І. Ерастов // Облік і фінанси. - 2016. - № 2.

6. Моташко Т.П. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації / Т.П. Моташко // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2016.

7. Пікус Р. В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності / Р. Пікус, В. Заколюдажний // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. - 2015. - Вип. 3. - С. 72-80.

8. Приказюк Н. Роль інтернету в реалізації страхових послуг [Електронний ресурс] / Н. Приказюк, Т. Моташко, // Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 156. – С. 52 – 56. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/visnyk/ekonom_156_2014.pdf.

ДОВІРЧЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ АКТИВАМИ НА РИНКУ FOREX

Вітряк Олена Геннадіївна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Фінанси, банківська справа та страхування

Науковий керівник: к.е.н. ас. Ерастов В.І.

У сучасних умовах традиційні фінансові послуги, в першу чергу банківські депозити, вже давно не можуть розглядатись як єдиний ефективний спосіб примноження капіталу. Більше того – в умовах нестабільності банківської системи та глобальних фінансових криз, вони значною мірою втратили свої основні функції – збереження та захисту активів. Це підштовхує інвесторів до пошуків альтернативних можливостей розміщення власних збережень з метою їх приросту. Однією із таких альтернатив виступає інститут довірчого управління активами.

Довірче управління капіталом/активами – це послуга, яка надається професійними учасниками фінансового ринку та полягає у забезпеченні ефективного розпорядження активами шляхом інвестування їх на фінансовому ринку в інтересах інвестора, з метою отримання прибутку та досягнення інших переваг для інвестора (нижчий ризик, вищий зарібок тощо) [1].

Сьогодні довірче управління розширило свої межі та може виражатися в такому виді, як довірче управління на ринку Forex. Форекс (англ. Forex від FOReign EXchange — обмін іноземної валюти) — міжбанківський міжнародний валютний ринок. Термін Форекс прийнято використовувати для позначення взаємного обміну валют, а не всієї сукупності валютних операцій. В українській мові термін Форекс зазвичай використовується у вужчому сенсі — мається на увазі винятково спекулятивна торгівля валютою через комерційні

банки або дилінгові центри, яка ведеться з використанням «кредитного плеча», тобто маржинальна торгівля валютою. [1]

В українській мові термін Форекс зазвичай використовується у вузькому сенсі — мається на увазі винятково спекулятивна торгівля валютою через комерційні банки або дилінгові центри, яка ведеться з використанням «кредитного плеча», тобто маржинальна торгівля валютою [2].

Операції з активами на ринку Forex проводять безпосередньо так звані «трейдери». Інструментом таких операцій виступають залучені трейдерами грошові кошти клієнтів, яких називають «інвесторами». Інтерес обох учасників вказаного ринку в проведенні на ньому валютних операцій зумовлений матеріальною метою у вигляді отримання кожним із них відповідного прибутку. Гарантія отримання очікуваних результатів від здійснення на ринку Forex цих операцій залежатиме від рівня професійності трейдера.

На сьогоднішній день трейдерами на ринку Forex виступають як величезні фінансові компанії, так і прості люди, які також займаються торгівлею іноземною валютою на вказаному ринку. Трейдерами можуть бути як професіонали (які отримали спеціальну освіту і працюють самостійно в якості приватних трейдерів, або в інвестиційних фондах, банківських установах та інших спеціалізованих організаціях), так і любителі (для яких торгівля на ринку Forex є лише хобі, а не головним видом діяльності).

Практичні аспекти застосування механізму торгівлі на ринку Forex в багатьох випадках свідчать про потрапляння в не вигідне становище власне інвестора, який довіривши свої кошти сторонній особі (одному або певній кількості трейдерів), як правило, не задається питанням щодо правомірності оформлення в зв'язку з цим договірних відносин з такими учасниками цього ринку. [4]

Вимоги ЦКУ відповідно до відносин на ринку Forex, можна відмітити, що трейдер, отримуючи від інвестора грошові кошти:

а) не набуває права власності на них;

б) повинен при вчиненні ним певних дій з отриманими в управління коштами повідомляти осіб, з якими він вчиняє правочини, що він є управителем, а не власником такого майна;

в) не має права без попередньої згоди інвестора здійснювати дії з приводу передачі третім особам у власність чи заставу отриманих від інвестора активів;

г) з припиненням договору зобов'язаний повернути грошові кошти або майно, набуте від управління ними. [2]

Західний світ вже давно займається регулюванням ринку Форекс. Ринковий простір і його учасники перебувають під суворим контролем ззовні. А ось в країнах СНД поки контролюючого відомства немає, зате в планах є процес становлення такого явища. Міністерство фінансів України просуває проект, який передбачає наявність контрольних органів у сфері ринку Форекс.

Метою законопроекту є запровадження належного правового поля, в якому форекс-компанії здійснюватимуть надання своїх послуг, створення умов для державного регулювання та саморегулювання на ринку Форекс, розвитку компенсаційних механізмів, механізмів захисту клієнтів тощо. [3]

В даній сфері нормативно-правового регулювання взагалі відсутня комплексна законодавча база. Окремі питання діяльності на ринку форекс регулюються Цивільним кодексом України, Законами України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", "Про Національний банк України", "Про ліцензування видів господарської діяльності", "Про телекомунікації", "Про рекламу" та відповідними нормативно-правовими актами.[3]

Реалізація положень цього законопроекту не потребуватиме додаткових витрат із Державного бюджету України. Натомість, у разі прийняття законопроекту, варто очікувати

зростання бюджетних надходжень внаслідок легалізації великого сектору ринку фінансових послуг. [4]

Отже, позабіржовий роздрібний ринок форекс в Україні останніми роками зростає високими темпами і привертає широкі верстви населення. Більшість великих компаній, так званих дилінгових центрів, успішно працюють в Україні, фактично не маючи права на надання фінансових послуг, і мають зарубіжну реєстрацію. Це дозволяє їм уникати відповідальності, а клієнт не має можливості оскаржити неправомірні дії в конфліктній ситуації запровадження передбачених законопроектом положень дозволить створити умови для законного і прозорого функціонування ринку форекс в Україні та створити механізми захисту законних інтересів громадян України - споживачів ринку форекс-послуг.

1. Дзюрій О.І. Довірче управління активами: перспективи розвитку та загрози діяльності, Журнал «Стратегічні орієнтири» Випуск від 04.2015
2. Леонов Ю., Дроздова Н. Довірче управління фінансовими активами на ринку FOREX Платформа LIGA:ZAKON Офіційна сторінка. – Режим доступу:https://jurliga.ligazakon.net/analytics/50721_dovrche-upravlnnya-fnansovimi-aktivami-na-rinku-forex
3. Рибалка С. В. О деятельности форекс-компаний Пояснительная записка к проекту закона Украины от 08.09.2017 № 3672-д Платформа LIGA:ZAKON Офіційна сторінка. – Режим доступу:http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/GH2U07LA.html
4. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. Офіційна сторінка. – Режим доступу: <https://www.uaib.com.ua>

ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ У ФІНАНСОВІЙ ЕКОСИСТЕМІ

Волосович Світлана Василівна,

Київський національний торговельно-економічний університет

д.е.н., професор кафедри фінансів

Ефективність функціонування банку, його фінансова стійкість, надійність і конкурентоспроможність на фінансовому ринку суттєво залежать від рівня впровадження інноваційних банківських продуктів і технологій, які здатні стати поштовхом у подальшому розвитку банківського сектору [1, с. 75]. Нині банки функціонують в умовах посилення впливу на їх діяльність інструментів фінансових технологій, що перетворює їх на потужних учасників фінансової екосистеми, у розумінні яких існують інституційний, функціональний та галузевий підходи. У Стратегії Національного банку України під фінансовою екосистемою розуміється сукупність учасників фінансового ринку та інших сторін, які взаємодіють між собою одночасно на умовах співробітництва та конкуренції з метою створення та надання фінансових продуктів і послуг [2]. На нашу думку, фінансова екосистема є сукупністю традиційних фінансових посередників, FinTech-компаній, FinTech-стартапів, інкубаторів, акселераторів, регуляторів, суб'єктів господарювання, фізичних осіб, державних фінансових інститутів, освітніх закладів, які взаємодіють на основі застосування інструментів фінансових технологій, що забезпечує максимальну інклюзивність споживачів на ринку фінансових послуг та прозорість державних фінансів. Специфічними властивостями фінансової екосистеми є технологічність, децентралізація, клієнтоорієнтованість, інклюзивність і стабільність, що досягається за рахунок використання фінансових технологій, які сприяють трансформації й банківських послуг.

Найбільший вплив фінансових технологій на банківську сферу у 2019 році будуть здійснювати відкриті API, штучний інтелект, хмарні технології, мобільний доступ, роботизація процесів, інтернет речей, віртуальна реальність.

Згідно з дослідженням *Accenture*, 79% банкірів вважають, що протягом наступних двох років, штучний інтелект буде працювати в їх організаціях, як співробітник та консультант [5]. Водночас, за даними *Gartner* до 2019 року, майже 20% великих компаній приймуть розширену реальність, яка включає віртуальну, доповнену та змішану реальність,

зменшуючи відстань між клієнтом і постачальником послуг. За допомогою *API* компанії об'єднують послуги для підвищення якості обслуговування клієнтів. *API* – це інтерфейс, що дозволяє компаніям взаємодіяти із банківською системою. Це є підґрунтям функціонування *Open Banking*, метою якого є надання можливості третім особам аналізувати та використовувати дані. *Open Banking* означає не просто «відкритий», а є філософією у сфері зміни моделі операційної діяльності банку та його бізнес-моделі.

Нині спостерігається продовження зростання ролі *Big Data* для банків. За деякими даними до 2022 р. очікується, що глобальні доходи у цьому сегменті фінансових технологій становитимуть 260 млрд дол. США [3]. Водночас 29% банків повідомляють, що отримали достатньо ділової вартості від *Big Data* на тлі того, що 62% банків засвідчують їх важливість для успіху [3]. Сферами застосування *Big Data* у банківській діяльності є створення персоналізованих банківських продуктів; сегментація клієнтів; оптимізація та автоматизація бізнес-процесів; прогнозування та запобігання відтоку клієнтів на основі аналізу попередніх операцій за допомогою прогностичних моделей, які дозволяють виявити рахунки, що можуть закритися протягом наступних кількох місяців; використання так званого «соціального прослуховування» для виявлення можливості виявлення проблем та виправлення існуючих проблем; торгівля акціями, що економить час та кошти.

Потреби в надійній та швидкій обробці великого обсягу даних, поява мобільних технологій, доступність даних та розповсюдження програмного забезпечення з відкритим вихідним кодом створюють підґрунтя для активізації використання штучного інтелекту в банківському секторі. До найпоширеніших сфер застосування штучного інтелекту у банківській сфері належать інформаційна підтримка клієнтів, накопичення корисних даних про клієнта; здійснення окремих банківських операцій за допомогою чатботів; надання послуг на основі поведінки споживача, яка аналізується за допомогою інтелектуальних програм; надання консультацій та порад клієнтам щодо управління їх активами та здійснення витрат через цифрових помічників та чатботи; розробка інвестиційних планів для клієнтів на основі отриманих в режимі реального часу даних з фінансових ринків всього світу; здійснення управління картками, що полягає в автоматизації системи управління кредитною та дебетовою картою; здійснення оцінки ризиків при видачі кредитів, що потребує точності і конфіденційності. Отже, банки використовують технологію штучного інтелекту для підвищення якості обслуговування клієнтів на основі персоналізації послуг, попередженню випадків кіберзлочинності та шахрайських дій.

При здійсненні банківської діяльності блокчейн сприяє оптимізації бухгалтерського обліку в банку, оскільки він здійснюється на основі великої кількості даних та документів; автоматизації процесу кредитування; скороченню витрат на здійснення розрахунків при інвестиційній банківській діяльності; зниженню енерговитрат на надання банківських послуг; зростанню ефективності транскордонних операцій через пришвидшення платежів; спрощенню перевірки ідентичності та захисту персональної інформації; підвищенню надійності збереження заощаджень; підтримці функціонування заміників фіатної валюти банками.

Банки все частіше використовують біометричну ідентифікацію клієнтів при наданні послуг через мобільний пристрій, оскільки це має вищий рівень безпеки, ніж паролі, PIN-коди, електронні пошти, що мають значну ймовірність зламу. Біометрія при здійсненні платежів використовується у таких мобільних пристроях як *iPhone*, *Apple Watch* та *Android*. Розпізнавання відбитків пальців, що вперше було застосовано у 2013 р. після запуску *iPhone 5s* на пристрої від *Apple* з рішенням *Touch ID* тепер привернув увагу сотень банків. Розпізнавання відбитків пальців виявилось величезним успіхом на мобільних пристроях, і це вже є кращим методом ідентифікації ідентичності на смартфонах. Розпізнавання відбитків пальців отримало належне захоплення після запуску *iPhone 5s* у 2013 р., що було першим пристроєм від *Apple* з фірмовим рішенням відбитків пальців під назвою *TouchID*.

Нині починає зароджуватися також використання банкоматів на основі безконтактного обслуговування із застосуванням смартфона та біометрії. Ця тенденція є більш чіткою у

країнах, що розвиваються, ніж у розвинених країнах. Нині в Індії, Японії, Китаї вже функціонує біометрична аутентифікація користувачів банкоматів, в Катарі – ідентифікація за райдужною оболонкою ока. Так, у Японії працюють 80 тис. банкоматів з біометричною ідентифікацією понад 15 млн клієнтів [4]. Є велика ймовірність розвитку сценарію розвитку, що банкомати наступного покоління на основі ідентифікації клієнтів за допомогою відбитків пальців повністю замінять банкомати, що працюють на основі *PIN*-кодів.

Таким чином, в умовах формування глобальної фінансової екосистеми, складовою якої є банківська сфера, буде спостерігатися зростання кількості необанків та їх ролі; скорочення робочих місць, з одного боку, а з іншого боку, дефіцит кадрів, що можуть використовувати інструменти фінансових технологій; зростання конкуренції як між банками, так і компаніями, що надають банківські послуги; розширення використання біометрії у банківській справі..

1. Рисін М.В., Федюк І.В. Шляхи впровадження інноваційних банківських продуктів в умовах глобалізації. Вісник Університету банківської справи. 2017. № 3 (30) С. 71-76

2. Стратегія Національного банку України. *Національний банк України*. 2018. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65990001&cat_id=55838

3. Big Data in the Banking Industry: The Main Challenges and Use Cases. URL: <https://easternpeak.com/blog/big-data-in-the-banking-industry-the-main-challenges-and-use-cases/>

4. Thakkar D. Using Biometric Authentication for Customer Verification (KYC). URL : <https://www.bayometric.com/biometric-authentication-customer-verification-kyc/>

5. Five Technology Trends That Will Disrupt Your Banking Style. URL : <https://www.entrepreneur.com/article/312825>

КОМЕРЦІЙНІ БАНКИ ЯК СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Гаршаль Микола Сергійович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

2 курс магістратури, спеціальність

«Управління ризиками та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Третяк Д.Д.

З прийняттям у 2014 році Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [1], суб'єктами первинного фінансового моніторингу були визначені комерційні банки, а також інші фінансові установи: страховики (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи.

Комерційні банки як суб'єкти фінансового моніторингу зобов'язані: здійснювати ідентифікацію, верифікацію клієнта (представника клієнта), вивчення клієнта та уточнення інформації про клієнта; забезпечувати виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, до початку, в процесі, в день виникнення підозри, після їх проведення або під час спроби їх проведення чи після відмови клієнта від їх проведення, зокрема з використанням засобів автоматизації; забезпечувати у своїй діяльності управління ризиками та розробляти критерії ризиків; повідомляти спеціально уповноваженому органу про: фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу; фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, а також інформацію про свої підозри щодо діяльності осіб або їх активи, якщо є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним Кримінальним кодексом України тощо.

Ідентифікація та верифікація клієнта здійснюється у разі: встановлення ділових відносин; виникнення підозри; проведення фінансової операції, що підлягає фінансовому моніторингу; проведення переказів фізичною особою, ФОП, що здійснюється без відкриття рахунка, на суму, що дорівнює чи перевищує 15 тис грн, або суму, еквівалентну зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті, банківських металах, інших активах, одиницях

вартості; проведення разової фінансової операції без встановлення ділових відносин з клієнтами на суму, що дорівнює чи перевищує 150 тис грн, або суму, еквівалентну зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті, банківських металах, інших активах.

Клієнт підтверджує документально походження коштів і джерела своїх доходів. Такими джерелами можуть бути: заробітна плата, дохід, отриманий від реалізації продукції, надані послуги, продаж майна, отримання спадщини, виплата страхової суми за договором страхування, виграш, інші виплати за цивільно-правовими договорами. Якщо фізична особа відповідно до податкового законодавства не подавала податкову декларацію за попередні роки, то для підтвердження джерел походження грошей банк може використовувати інформацію, отриману від відповідного державного органу, про доходи та сплачені з них податки.

За 7 місяців 2019 року Національним банком України за результатами перевірок з фінансового моніторингу застосовано заходи впливу у вигляді штрафу до 10 банків: АТ «Банк Кредит Дніпро» (300 тис грн), АКБ «Індустріалбанк» (6 852,5 тис грн), ПАТ «Банк Восток» (300 тис грн), АТ «Альпарі Банк» (2000 тис грн), ПАТ «МТБ Банк» (4350 тис грн), АТ «РВС Банк» (3000 тис грн), АТ «ОТП Банк» (7142 тис грн), АТ «Мегабанк» (6200 тис грн), АТ «Правекс Банк» (200 тис грн), АТ «Універсал банк» (14382,5 тис грн) [2]. Заходи впливу застосовувались Національним банком України за нездійснення банками належного аналізу фінансових операцій своїх клієнтів; здійснення ризикової діяльності у сфері фінансового моніторингу; нездійснення банками належного аналізу фінансових операцій з урахуванням ризик-орієнтованого підходу.

Напрямом подальшого розвитку в контексті боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму є вибудовування організованої (чітко підпорядкованої) системи взаємодії органів нагляду, а також напрацювання можливих та імовірних типологій та схем первинного розміщення капіталу у фінансовій системі. Застереженням в Україні для розвитку цих напрямів є відсутня достатня нормативно-правова база.

Отже, можна запропонувати такі пропозиції щодо подальшого розвитку системи фінансового моніторингу в комерційних банків України: розроблення системи оцінювання ризиків та прийняття відповідних нормативно-правових активів Національним банком України, Державною службою фінансового моніторингу; підвищення ефективності взаємодії Державної служби фінансового моніторингу України з комерційними банками; підвищення рівня фінансової грамотності населення та відповідальних спеціалістів суб'єктів господарювання; перехід від ретроспективного контролю операцій до контролю над первинним розміщенням грошових коштів у фінансовій системі; удосконалення та адаптація законодавства України до світових стандартів фінансового моніторингу.

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від від 14.10.2014 № 1702-VII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>

2. Фінансовий моніторинг. URL: <https://www.bank.gov.ua/supervision/monitoring>

ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕЛЕМАТИКИ У СТРАХУВАННІ

Гіль Катерина Олександрівна, Мартиненко Анастасія Анатоліївна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

3 курс бакалавру, спеціальності «Фінанси,

банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н, ас. Моташко Т.П.

У сучасних умовах Україна перебуває на етапі реформ та перебудов в структурі національної економіки України, де все більш вагомими стають складові фінансової системи, оскільки саме вони забезпечують формування оптимальних умов для активізації підприємницької діяльності. Як показує зарубіжний досвід, ринок страхових послуг є одним з найважливіших з них, адже виступає стабілізаційним чинником та суттєвим джерелом забезпечення довготермінових інвестицій в економіку держави. Запорукою стабільності вкладень до ринку страхування та його розвитку є наявність новітніх технологій у даному сегменті.

Сьогодні багато страхових компаній усвідомлюють той факт, що для задоволення страхувальників їм потрібна сильна мобільна стратегія, оскільки люди надають перевагу використанню мобільним пристроям незалежно від часу та місця, а страхові компанії повинні розширити свої стратегії каналів для задоволення зростаючого попиту на мобільний додаток. Тому, страхові компанії застосували додатки та пристрої телематики для мотивації своїх клієнтів знижками за покращення стиль водіння.

Одним з подібних проєктів взаємодії технологій і страхового бізнесу стала пропозиція від компанії Venish GPS , яка розробила спеціальне рішення для страховиків BE inSURE , що представляє собою цілий комплекс: телематичне пристрій, мобільний додаток для водіїв і програми для обробки даних, які будуть корисні актуаріям [2].

Варто зазначити, що мобільний додаток з пристроєм телематики мають переваги та можливості для страховиків та страхувальників.

Серед переваг використання телематики для страхових компаній варто зазначити:

По-перше, вимоги до страхування можна спростити. Мобільні програми страхування не тільки полегшують життя застрахованих людей, але і ініціюють страхових працівників використовувати їх час ефективніше, що допомагає агентам збирати більше часу, щоб завойовувати нових клієнтів та удосконалювати свою діяльність.

Наприклад: можливість створення нових продуктів , заснованих на принципах страхової телематики Pay-As-You-Drive і Pay-How-You-Drive, що враховують стиль водіння; індивідуальний облік ризиків по кожному застрахованому автомобілю, з метою розробки персональної пропозиції для кожного клієнта; створення та розширення програм лояльності за рахунок обґрунтованого зниження суми страхової премії; створення додаткового каналу комунікації з клієнтом через мобільний додаток; зменшення фактів страхового шахрайства; соціальний ефект - сприяння розвитку культури акуратного водіння[1].

По-друге, пришвидшення процесів торгів. Запропонувавши клієнтам миттєву ціну можна забезпечити значну перевагу для страхових компаній з точки зору конкуренції.

Мобільні програми страхування забезпечують досить функціональне використання для страхових компаній, представників та клієнтів. Тому наявність мобільного додатка стає необхідною для страхових компаній, а не вибір.

Для страхувальників перевагами телематики, які відповідно зумовлюють необхідність наявності додатку, є:

1. Особистий контроль над вартістю страховки;
2. Прозорість ціноутворення і бонуси за лояльність;
3. Поліпшення акуратності водіння, і як наслідок, зниження частоти і тяжкості ДТП;
4. Можливість миттєвої передачі інформації про ДТП, в тому числі в рамках Європротоколу;

5. Впровадження додаткових сервісів для клієнтів, наприклад, таких як негайне інформування страхового агента про настання страхового випадку [3].

Функція телематики також забезпечує складні алгоритми та розширену аналітику відключення для виявлення таких подій, як надмірне прискорення, швидкість руху, жорстке гальмування та повороти, а також для обчислення показників на основі отриманих даних. Ці показники потім допомагають страхувальникам поліпшити їх поведінку за кермом, що, в свою чергу, безпосередньо вигідно страхувальникам мінімізувати витрати, пов'язані з вимогами. Потім страховики можуть використовувати результати аналітики, щоб краще зрозуміти їхні страхові ризики. Інформація також може бути використана при прийнятті точних рішень щодо ціноутворення та в нагородженні страхувальників за хорошу поведінку водіння.

Функціонування мобільного додатку та пристрою телематики зазначено на рис. 1:

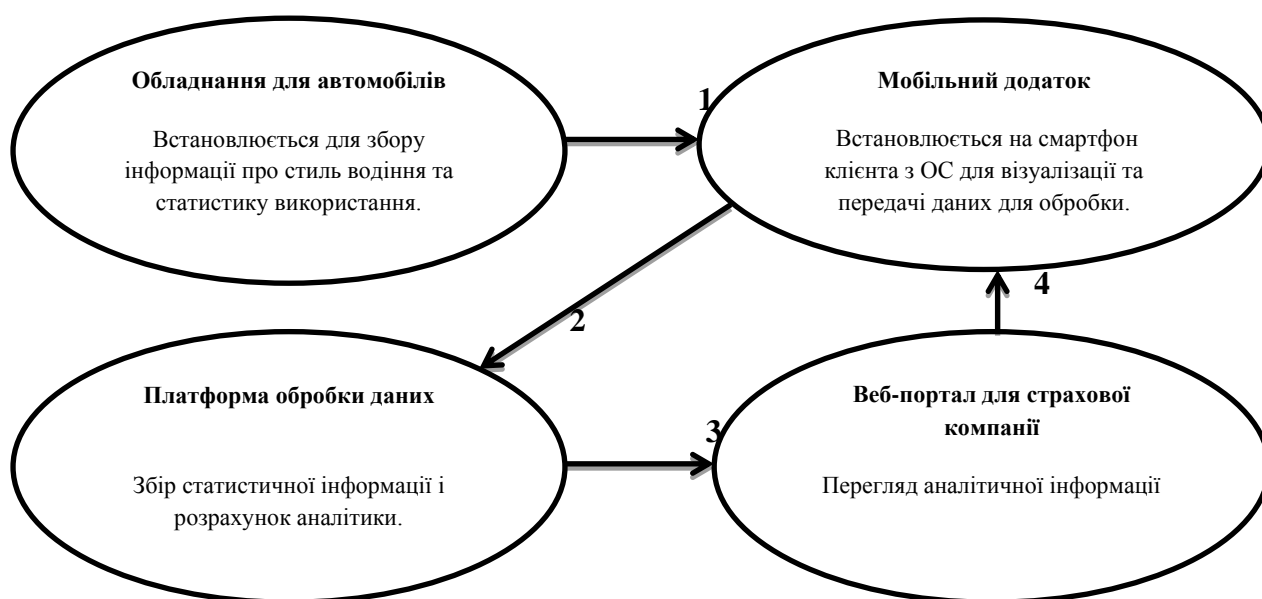

Рис.1. Схема роботи продукту BE inSURE.

Джерело: складено авторами на основі [1].

Отже, фінансова система України розвивається та потребує формування оптимальних умов для діяльності фінансових установ. Одною з таких умов є впровадження страховими компаніями мобільних стратегій, які їм допомагають розширити канали збуту і підвищити попит на свої продукти, створення комунікацій з клієнтом. Застосування комбінації мобільного додатку та пристрою телематики допомагає страхувальнику отримати можливість слідкувати за своїм водінням, миттєво передати інформацію у разі ДТП, є підтвердження ціноутворення страхування завдяки даним на пристрої. Основною перевагою пристрою телематики є зниження рівня ДТП та сприяти розвитку культури акуратного водіння.

1. Офіційний сайт Global Telematics Provider [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.benishgps.com/ua/products/beinsure/> – Назва з екрана.
2. Офіційний сайт Фориншуер страхование [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://forinsurer.com/news/16/05/16/33832>– Назва з екрана.
3. Офіційний сайт Jarus Technologies [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://jarustech.com/Solutions/Telematics>– Назва з екрана.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Гоголева Катерина Сергіївна, Сандул Вікторія Валеріївна
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
V курс, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»
Науковий керівник: к.е.н, доц. Димніч О.В.

В сучасних умовах економічного розвитку України спостерігається тенденція до зростання поїздок українців до країн ЄС. Однією з основних причин цього є набуття чинності рішення Ради ЄС від 11 червня 2017 р. про запровадження безвізового режиму. Відтоді до країн ЄС та Шенгенської зони українці здійснили 42,6 млн поїздок. При цьому 9,2 млн громадян України перетнули кордон за біометричними паспортами, із них майже 3 млн – без віз. За 2018 р. скористалися перевагами безвізового режиму 2,4 млн українців, що в 4,2 рази більше ніж за 2017 р. Це свідчить про те, що все більше українців віддають перевагу безвізовим поїздкам за біометричними паспортами, особливо з погляду на закінчення терміну дії віз, що були видані до 11 червня 2017 р. [4].

У зв'язку з ситуацією, що склалася у сфері туризму, все більше актуальності набуває питання страхування громадян, що виїжджають за кордон, адже ризик настання несприятливих подій є особливо великим. Підвищення цього ризику обґрунтоване неоднорідністю подій, які можуть виникнути під час туристичної подорожі. Причинами можуть бути недосконале знання місцевих звичаїв, мови, побуту, відсутність імунітету від деяких хвороб, непристосованість до проживання у певній місцевості. Варто зазначити, ризик настання страхових випадків підвищується за участі великої кількості незалежних один від одного ділових партнерів: туристичних агентств, компаній-перевізників, підприємств, що надають екскурсійні послуги, закладів готельно-ресторанного обслуговування тощо. У такому разі існує загроза невиконання чи неналежного виконання контрагентами своїх зобов'язань.

Як відповідь на необхідність надання захисту українським громадянам, що подорожують за кордон, відбувається регулювання туристичної сфери. Згідно до ст. 9 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», «...з метою створення умов, які гарантують відшкодування громадянину України витрат, пов'язаних із надзвичайними обставинами під час його перебування за кордоном, громадянин України має бути застрахований» [1]. Водночас Законом України «Про страхування» у переліку обов'язкових видів страхування (ст. 7), особистого страхування туристів не передбачено. У цьому переліку є лише страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну [2].

Аналіз ринку страхування туристичних подорожей за 2015 – 2018 рр. демонструє зростання таких ключових показників як обсяг страхових премій, страхових виплат, кількості страхових компаній, що надають такі послуги. Згідно з рейтингом журналу «Insurance TOP», сьогодні на ринку туристичного страхування присутні 67 страхових компаній. Загальна сума премій по добровільному туристичному страхуванню складає близько 1 млрд грн, тоді як виплат – 292 млн грн. Протягом 2015 – 2018 рр. перші три позиції займають такі страхові компанії, як СК «PZU Україна», СК «ВУСО» та СК «ЕТС» [5]. Кожного року дані страхові компанії демонструють позитивну динаміку зростання кількості премій та виплат по добровільному страхуванню туристів (рис. 1).

Комплексні програми страхування цих компаній включають в себе обов'язкові для подорожуючих види страхування, відповідно до Закону України «Про туризм», а саме: медичне страхування, страхування від нещасного випадку, страхування додаткових медичних витрат під час туристичних подорожей тощо [3].

Упродовж 2015 – 2016 рр. лідером у рейтингу страхових компаній добровільному страхуванню туристів була СК «PZU Україна», у 2017 р. – СК «ВУСО». Це відбулося

завдяки тому, що за 2015 – 2017 рр. останній вдалося наростити рівень страхових премій дуже швидкими темпами – на 226% (80,5 млн грн) в порівнянні з 2015 р., а рівень страхових виплат за ці ж роки зменшився з 26% до 22%.

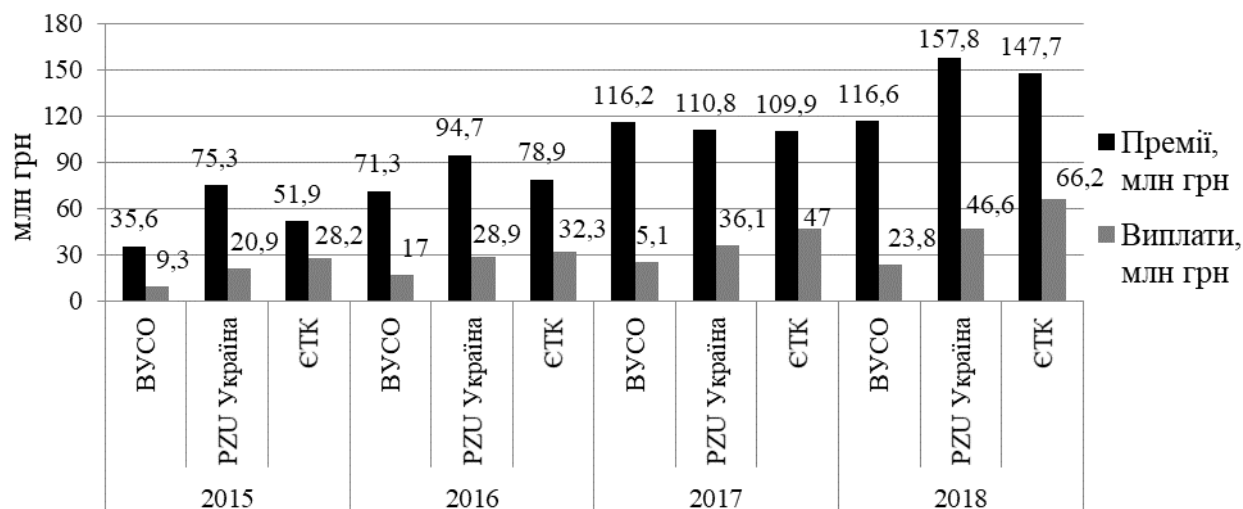

Рис. 1. Динаміка премій та виплат ТОП-3 страхових компаній за видами добровільного страхування туристів за 2015 – 2018 рр., млн грн [5]

У 2017 рр. за надходженням премій всі три страхові компанії знаходилися приблизно на одному рівні – 110 млн грн. У 2018 р. лідером за страховими преміями стала СК «PZU Україна» (157,8 млн грн), на другому місці СК «ЄТК» (147,7 млн грн), на третю позицію спустилася СК «БУСО» (116,6 млн грн). Приріст премій останньої за рік був лише +0,3% – найменший серед трійки лідерів. Найбільший рівень виплат за весь досліджуваний період здійснила СК «ЄТК» (від 54% у 2015 р. до 45% у 2018 р.). У 2018 р. обсяги туристичного страхування збільшилися на 26% порівняно з 2017 р., що становить близько 207 млн грн. Це, у свою чергу, зумовлено зростанням туристичного потоку та підвищенням рівня страхової культури серед споживачів туристичних послуг.

Отже, після проведеного аналізу тенденцій розвитку ринку туристичного страхування в Україні за останні роки можна стверджувати про однозначне покращення ситуації на ньому. Проте в умовах євроінтеграції необхідно встановити відповідність діяльності у цій сфері міжнародним стандартам. Нині в Україні не надається окремий вид ліцензій на здійснення страхування туристів. Тоді як в європейському законодавстві окремо виділяється страхування надання допомоги особам, які потрапили у скрутну ситуацію під час подорожі. Досвід країн ЄС показує, що основна передумова ефективного функціонування туристичної діяльності – страхування, адже їй притаманний високий ступінь ризикованості.

1. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21.01.1994 р. № 3857–XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 р. № 325/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Державної прикордонної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dpsu.gov.ua>.

Офіційний сайт «Фориншурер» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/17/12/49>

ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Голуб Владислав Миколайович, Фортуна Анна Олександрівна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс, спеціальність «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Науковий керівник: к.е.н., проф. Пікус Р.В.

Зарубіжний досвід функціонування страхових компаній вказує на те, що ефективність страхової діяльності забезпечується завдяки формуванню в страховій компанії цілісної системи управління інноваціями.

Завдяки сайтам страхових компаній стає можливим спілкування з клієнтами та здійснення продажу страхових продуктів.

Рівень розвитку цифрових технологій та аналітики сьогодні дозволяють страховим компаніям надавати персоналізовані послуги клієнтам в тих масштабах та через ті канали, які найбільш бажані страхувальникам.

В Європі онлайн-страхування займає близько 14% від загального обсягу страхових премій. Основним продуктом онлайн-страхування є автострахування, що пояснюється його стандартизацією. У Великобританії понад 20% акумульованих страхових премій приходиться на онлайн-канал [1].

Прикладом інноваційних страхових послуг з боку іноземних страхових компаній є програми "Name Your Price" американської компанії Progressive Corporation; телематичні технології, що використовує англійська страхова компанія Insurethebox, програми електронного асистансу з боку американської автомобільної асоціації USAA [3, с. 72-80].

У Китаї понад 24% від загальних страхових премій припадало на страховиків, які працюють лише в мережі. В цій країні страхові премії, що припадають на онлайн-страхування щорічно ростуть. Майнове страхування – на 37% за перше півріччя 2018 року.

Премії від продажів продукту страхування (окрім авто-страхування) в Інтернеті за перше півріччя 2018 року на китайському ринку онлайн-страхування зросли на 79,35%.

Види особового страхування є найпопулярнішими в онлайн-страхуванні в Китаї.

Серед інноваційних продуктів в онлайн страхуванні можна виділити наступні:

Таблиця 1

Інноваційні продукти в онлайн страхуванні в світі

SmartDriver	Сутність полягає у вивченні за допомогою мобільного пристрою поведінки водія на дорозі на основі останніх 150 км, проїханих водієм. Враховується дуже багато факторів, серед яких: прискорення та гальмування транспортного засобу, середня швидкість їзди та час доби.
Pay-as-you-drive	Пропонує страхувальникові спеціальні умови розрахунку страхової премії. Після підписання страхової угоди, клієнт отримує по пошті спеціальний пристрій «Snapshot», який підключається до діагностичного роз'єму транспортного засобу та персоналізує страхову премію в залежності від реального стилю водіння [2, с.61-63].
Vanishing Coverage	Страхова премія при укладанні договору страхування щороку знижується на суму, на яку зростає франшиза, поки франшиза не перевищить суму страхового покриття або ж премія не досягне нуля (залежно від того, що станеться раніше)
Home Business Interruption Protection	Страховка покриває витрати у випадку відключення Інтернету, переривання телефонного зв'язку, збоїв у роботі системи опалення та кондиціонування та несправність холодильника, виходячи із часу, витраченого через таку «надзвичайну ситуацію»

No-Show Coverage	Відповідно до договору страхування страховик покриває витрати пов'язані з недобросовісним виконанням ремонтних послуг (сантехніка, електрика, крівля тощо), в результаті чого було завдано збитків
Hoosier Daddy Policy	Об'єктом страхування є ризик втрати доходу сім'ї, в той час, коли її годувальник відбуває покарання за фінансові злочини. В той же час встановлені обмеження для торговців цінними паперами та державних службовців

Отже, інновації – це ключова конкурентна перевага компанії. Знати потреби клієнтів – половина успіху. Потрібно не тільки надавати зручний та зрозумілий сервіс, але й пропонувати нові нестандартні рішення, які відрізняються від послуг конкурентів. Необхідно передбачати майбутні потреби споживачів, створювати для нього індивідуальну комплексну страхову програму.

1. Аккозов Б. Страховщики РК готовы к online-страхованию, а законодательство – нет / Б. Аккозов // КУРСИВкz [сайт]. – Режим доступу: http://www.kursiv.kz/news/details/finansy/strakhovshchiki_rk_gotovy_k_online_strakhovaniyu_a_zakonodatelstvo_net/.

2. Дзина М. А. Інтерактивні методи страхування, як конкурентна перевага на ринку страхових послуг. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). № 4 (24). 2013. С. 61-63

3. Пікус Р.В., Заколяжний В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. № 3. 2015. С. 72-80.

ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ В УКРАЇНІ

Гонза Олександр Олександрович
Дяченко Поліна Михайлівна

Київський національний Університет імені Тараса Шевченка

II курс, спеціальність «Фінанси,

банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., проф. Пікус Р.В.

В умовах перебування страхового ринку України не в найкращому стані розвитку, необхідно шукати та вдосконалювати нові шляхи страхування для того аби поширювати культуру страхового захисту серед українського населення. Не виключенням є й інноваційне страхування, яке може зацікавити потенційного страхувальника своєю оригінальністю.

Глобалізація електронної економіки спричинила помітне зростання обсягів бізнес-продукції та змінила уявлення про межі використання та технології ведення бізнесу. Для поширення страхового бізнесу страховики широко використовують інтернет-технології, укладаючи договори та здійснюючи продаж страхових полісів. В процесі розвитку ринку страхування мережа інтернет використовується для надання інформації страховими брокерами, на Web-сайтах яких відображається інформація від найбільших страхових компаній [1].

Незважаючи на зручність Інтернет-страхування, в Україні даний вид послуг носить неповноцінний характер, адже Цивільний кодекс у ст. 981 «Договір страхування» дає чітке визначення договору страхування як письмової угоди між страхувальником та страховиком. З іншого боку, імперативна вимога законодавства (ст. 981 ЦК, ст. 16 Закону «Про страхування») щодо письмової форми договору страхування дозволяє здійснити цей правочин дистанційно, лише із застосуванням електронного цифрового підпису. Укладення договору страхування через Інтернет вимагає дистанційної виплати страхової премії. Страховики вже декілька років інтегрують у власні сайти інтерфейс для розрахунку за

страхові послуги електронними грошима, незважаючи на те, що їх використання майже нерегульоване в Україні.

Більшість провідних страхових компаній України налагодили продаж страхових продуктів в «он-лайн» режимі. Найбільш розповсюдженими в Україні такі страхові продукти, як страхування подорожуючих за кордон, медичне страхування, КАСКО, обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, страхування майна фізичних осіб.

Інноваційна активність фінансових установ, у тому числі і страхових компаній, відіграє важливу роль у становленні та розвитку вітчизняної економіки. Інноваційність в обслуговуванні передбачає використання web-інтерфейсу та асистанс-програм, які у свою чергу передбачають консультації та надання додаткових послуг клієнтам в разі настання страхового випадку [2].

Останнім часом на вітчизняному ринку страхування з'явилося чимало інноваційних продуктів, серед таких продуктів найбільш цікавими є програми «телеврегулювання», «автоматизація продажів страхових продуктів», «Мобільна безпека», «Домашня безпека» та «Екстрім безпека», програма по страхуванню кібер-ризиків CyberEdge. Особливої уваги потребує такий страховий продукт, як страхування кібер-ризиків, що пов'язані з використанням комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення як в локальних мережах, так і в глобальній інтернет-мережі. Договір страхування кібер-ризиків допомагає захиститися від загроз, внаслідок яких може статися витік даних, вихід з ладу різного обладнання, а також збитків, які через ці події несе страхувальник [3].

Поширеним явищем на страховому ринку України стають не тільки інноваційні страхові продукти, а й впровадження інновацій в ведення страхової діяльності. Одним із яскравим прикладом такого впровадження є застосування аутсорсингу.

Аутсорсинг – це передача організацією певних бізнес-процесів або виробничих функцій на обслуговування іншій компанії – аутсорсеру, яка спеціалізується у відповідній області. В межах даної, передача бізнес-процесів здійснюється зі сторони страхових компаній. При аутсорсингу страховик і страхувальник використовують послуги юридичних осіб, а саме страхових агентів, страхових брокерів, страхових актуаріїв, страхових експертів, тобто використовують послуги аутсорсерів.

Основні функції аутсорсерів страхових послуг такі: пошук і залучення потенційних клієнтів; проведення роз'яснювальної роботи за новими або модифікованим страховими продуктами; оформлення договорів страхування; підписання договорів страхування від імені страховика; обслуговування страхувальника за договором страховика після його укладення; підготовка і оформлення документів, пов'язаних зі страховим випадком для здійснення страхових виплат; участь в організації страхових виплат за дорученням страховика і за його рахунок; допомога в організації перестраховування; збір що цікавить клієнтів інформації.

В особистих видах страхування залучаються медичні установи для проведення передстрахових оглядів і експертиз. У страхуванні вантажів на аутсорсингу давно і традиційно надають свої послуги страховикам сюрвеєри, аджастер, аварійні комісари та інші фахівці. Тут склалася найбільш просунута практика залучення послуг різних фахівців, що беруть участь у порятунку вантажу, фіксації факту і обставин аварії, оцінки збитків та оформленні необхідних страховикові документів для врегулювання страхової події [4].

Отже, он-лайн страхування набирає популярності та має значні перспективи для росту в Україні. Зручність та швидкість придбання страхових продуктів прямо пропорційно впливає на розвиток страхування в цілому. І хоча останнім часом на вітчизняному ринку страхування з'явилося чимало інноваційних продуктів, Україна все ж таки не витримує конкуренції з зарубіжними компаніями, які монополізують український ринок. Застосування інновацій в діяльності страхових компаній дозволяє охопити більшу частину потенціальних клієнтів. Банки, як страхові агенти, набирають все більшої популярності на страховому ринку України, адже маючи досить велику кількість відділень та філіалів на всій території

України, здатні суттєво вплинути на культуру страхування та значно сприяти збільшенню страхового поля.

1. Дзина М. А. Інтерактивні методи страхування, як конкурентна перевага на ринку страхових послуг. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). № 4 (24). 2013. С. 61-63

2. Кондрат І.Ю., Попович Х.В. Інноваційний підхід до формування страхових продуктів / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18368/1/30-Kondrat-50-52.pdf

3. Пікус Р.В., Заколюдажний В. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. № 3. 2015. С. 72-80.

4. Лактионова О.Е., Мандра Н.Г. СТРАХОВЫЕ УСЛУГИ, МЕНЕДЖМЕНТ НА МЕТОДАХ АУТСОРСИНГА // Класичний приватний університет. 2018. С. 140-145.

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ АВІАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Гончук Анастасія Вікторівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс магістратури, спеціальність «Фінанси,

банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шолойко А.С.

В умовах всебічної глобалізації світових ринків, в тому числі і економічних систем спостерігаємо, що все менший відсоток взаємовідносин між державами будується на правилах гри окремо кожної з них, адже глобальна економічна система спонукає до пошуку нових норм функціонування та регулювання, як єдиного цільового. В даних умовах все більшої актуальності набирає питання щодо трансформацій та постійного розвитку усіх систем діяльності держави, задля успішного функціонування та укріплення своїх позицій на світових теренах ведення бізнесу, економічної та політичної стабільності.

В свою чергу, здійснення будь-якої діяльності передбачає за собою наявність певних ризиків, що потребує детального та повноцінного вивчення, задля можливості здійснення наступних кроків: оцінки, попередження, запобігання, вирішення.

Страховий ринок України на сучасному етапі являє собою динамічне явище, що постійно змінюється та розвивається, адже актуальні питання п'ятирічної давності та сьогодення є кардинально різними, проте для певних галузей завжди було характерним наявність високих ризиків впровадження діяльності – авіаційне страхування займає одне із ключових місць, щодо високо ризикованого страхування та в свою чергу потребує використання національних стандартів та міжнародних норм, що ще на крок наближує Україну до світових тенденцій розвитку та глобальної економічної системи [4].

Роль і місце авіаційної галузі в країні обумовлює необхідність розвитку ринку страхових послуг для неї. Основні види авіаційного страхування є обов'язковими. Авіаційне страхування захищає майнові інтереси юридичних і фізичних осіб при експлуатації повітряного транспорту. За своєю сутністю авіаційне страхування є складним, комплексним видом страхування, що включає особисте, майнове страхування та страхування відповідальності, включаючи в себе перестраховування між страховими компаніями резидентами та нерезидентами страхового ринку послуг [3].

Авіаційна галузь постійно розвивається, а попит на користування авіаційним транспортом в Україні постійно зростає. Поряд з активним розвитком авіаційної галузі України, розвивається й авіаційне страхування. Відповідно, все більше вітчизняних страховиків виходять на ринок страхування авіаційних ризиків пропонуючи свої послуги.

Розвиток авіаційного страхування можна спостерігати шляхом аналізу діяльності, станом на I квартал 2019 р., в свою чергу зобразивши розмір чистих страхових премій, рис. 1 [2].

Приріст чистих страхових премій у I кварталі 2019 року (+19,1%) відбувся по більшості видів страхування, зокрема за рахунок авіаційного страхування, яке в свою чергу зросло на 76%, що в фактичних даних являє 136,9 млн грн даного періоду, у порівнянні з 2018р. – 77.8 млн грн. Наведені статистичні дані обумовлюють актуальність дослідження даного питання, в тому числі принципів провадження та здійснення страхування відповідно до національних стандартів, у взаємодії з міжнародними нормами, шляхи розвитку авіаційного страхування в розрізі страхової системи України [2].

Аналізуючи діяльність страхових компаній в напрямку страхування авіаційних ризиків спостерігаємо, що приділяється велика увага не тільки якості страхових продуктів та професіоналізму співробітників, а й надійності розміщення прийнятих на страхування авіаційних ризиків. Це питання стало особливо актуальним після виходу Постанови КМУ «Про затвердження Порядку і правил здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» № 676 від 6 вересня 2017 року, згідно з яким суттєво збільшені вимоги до суб'єктів авіаційної галузі, а також суми при страхуванні їх професійної відповідальності [1].

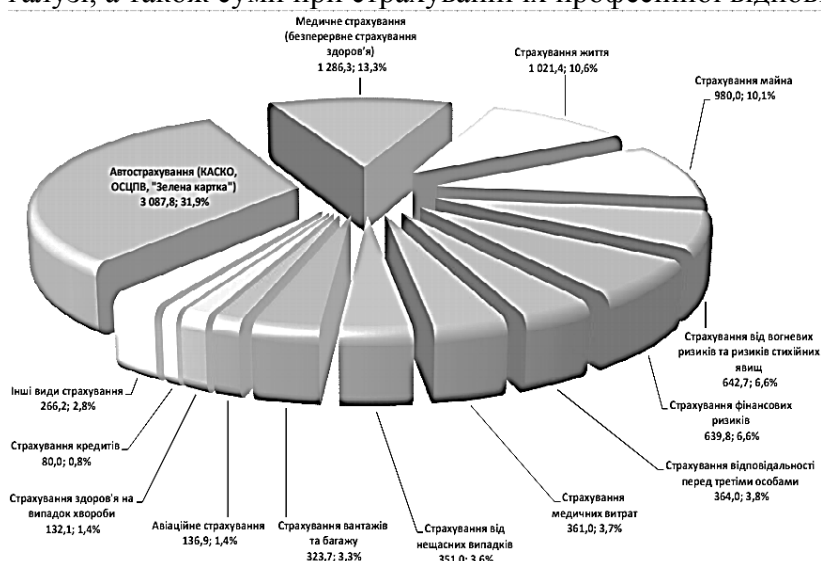

Рис.1. Структура чистих страхових премій за I квартал 2019р.

Джерело: Складено автором на основі статистичних даних [2].

Відповідь на питання, які ж ризики авіаційно діяльності підлягають страхуванню національними компаніями, та перестраховання з боку резидентів та нерезидентів обумовлює необхідність розподілу на певні групи [4]:

- Страхування повітряних суден. В даному контексті страхуються наступні види ризиків: збитки від повної загибелі або пошкодженні повітряного судні, зникнення повітряного судна безвісти.

- Страхування відповідальності власників аеропортів – відповідальність за заподіяння майнового збитку третім особам, за заподіяння шкоди життю третім особам.

- Страхування відповідальності автоперевізника – компенсація за заподіяння шкоди здоров'ю третіх осіб, пасажирів, що перебувають на суднах під час польоту, посадки чи виходу з судна, компенсація за втрату чи пошкодження багажу.

- Страхування малої авіації та місцевих авіаліній – пошкодження авіаційного судна, заподіяння шкоди життю третіх осіб, пасажирів, загибель, пошкодження багажу.

Авіаційне страхування відносять до високо ризикового та специфічного види страхування, що в свою чергу викликає необхідність постійного вдосконалення, аналізу динаміки розвитку та здійснення контролю за виконанням чинних положень та законодавчих норм. Відповідно до постанови №725 КМБУ від 14 серпня 2019р. були внесені зміни в порядок та правила здійснення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації, в

тому числі мінімальні ліміти відповідальності, наприклад для постійної експлуатації злітно-посадочного майданчика – 130 тис. грн, для експлуатації аеродрому – 5 млн грн за класифікацією ІСАО з кодовими літерами «Е» та «F» без права пасажирських перевезень – 5 млн грн та з правом – 1,624 млрд грн.

Отже, авіаційна галузь на теренах України стрімко розвивається, проведене дослідження демонструє необхідність страхування ризиків авіаційної діяльності, постійне дослідження та вдосконалення даного питання на шляху до Євро інтеграції. Законодавча база потребує подальшої трансформації задля забезпечення ефективного функціонування та наближення України до світових тенденцій, в розрізі глобальної економічної системи

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996р., URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
2. Підсумки діяльності страхових компаній за I квартал 2019 року, URL: <https://forinsurer.com/files/file00658.pdf>
3. Страхування: підручник / Базилевич В.Д., Базилевич К. С., Пікус Р.В. та ін.; за ред. В.Д. Базилевича, Київ: Знання, 2008, 1019с.
4. Страхування авіаційних ризиків, URL: <http://www.ingo.ua/ua/types/aviation-insurance>

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В СВІТІ

Грищенко Анастасія Олексіївна
Назарчук Вікторія Олександрівна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
III курс, спеціальність «Економіка підприємства»
Науковий керівник: ас. Балицька М.В.

Зміни на ринку медичного страхування зумовлені багатьма чинниками, такими як посилення конкуренції через появу нових гравців, процеси злиття та поглинання та різні форми співпраці. Зважаючи на такі тенденції, спостерігається постійне зростання страхових внесків через збільшення тривалості життя та збільшення зайнятості, що призводить до підвищення кількості людей, які бажають отримати медичне страхування, та через тенденції старіння населення, а також через зростання рівня проникнення страхових компаній у віддалені від міст населені пункти.

Останнім часом спостерігається бурхливий розвиток цифрових технологій і їх проникнення практично в усі сфери життя, включаючи економіку. В період діджиталізації ринок страхових послуг зазнає зміну очікувань клієнтів, адже страхувальники бажають отримувати сучасні послуги від страховика. Це спричинило появу такого поняття, як InsurTech, яке описує процес проникнення сучасних цифрових технологій у страхову діяльність.

Головна причина використання новітніх технологій в медичному страхуванні – мінімізація витрат страховика, а також виявлення в реальному часі випадків шахрайства, як з боку страховика, так і зі сторони страхувальника. На сьогодні, популярності набувають такі технології, як blockchain та штучний інтелект, які використовують для впорядкування процесів та підвищення ефективності роботи. Галузь медичного страхування поступово рухається до ефективної, цифрово-інтегрованої екосистеми, яка б дозволила страховикам, які пропонують медичне страхування, забезпечити безперебійний та спрощений процес роботи з клієнтами. Тому питання інноваційного розвитку медичного страхування є актуальним.

Основні напрямки вкладення коштів в InsurTech - штучний інтелект, машинне навчання, гаджети для моніторингу стану здоров'я, телемедицина [1]. Штучний інтелект (ШІ) впливає на галузь медичного страхування в двох областях: підвищення ефективності витрат і виявлення випадків шахрайства. Як результат, використання ШІ може підвищити продуктивність працівників, дозволяючи зосередитись лише на реальних страхових випадках

та включатись у процес страхування на більш пізніх етапах, а також ШІ дозволяє покращити економію коштів завдяки отриманню точної інформації щодо можливості настання страхового випадку та кращому виявленню шахрайства.

Використання blockchain в медичному страхуванні забезпечує конфіденційність інформації щодо стану здоров'я клієнта, гарантуючи передачу інформації лише між зацікавленими сторонами.

Важливим інструментом, який може допомогти у мінімізації витрат страхової компанії є інтернет речей. На сьогодні, страхувальники все більш охоче обмінюються даними зі страховиками, особливо якщо це сприяє зниженню страхових внесків в майбутньому. Страховики використовують інтернет речей для постійного моніторингу параметрів здоров'я страхувальників, що сприяє своєчасному виявленню порушень, для уникнення настання страхових випадків. Також страхові компанії заохочують своїх страхувальників вести здоровий спосіб життя, пропонуючи винагороду. Aditya Birla Health Insurance Co. Ltd. пропонує винагороду до -30% щорічних внесків на основі даних, отриманих з фітнес-трекерів своїх клієнтів [1].

В провідних країнах світу, страховики пропонують своїм страхувальникам використання такої послуги як телемедицина, тобто надання консультацій від медичних працівників в режимі онлайн. Даний вид технологій користується популярністю серед клієнтів, які проживають у віддалених районах та не потребують нагального візиту в медичну установу, тож клієнт може отримати офіційний медичний висновок онлайн. Після надання послуги представники компанії-асистента обов'язково надають інформацію щодо стану здоров'я клієнта страховій компанії [5].

Разом зі збільшенням використання кількості цифрових технологій у сфері медичного страхування, зростає і співпраця страхових компаній та різних фірм, підприємств, організацій.

Наприклад, в Японії останнім часом зросли витрати на медичну допомогу через «старіння населення». Як результат, Міністерство охорони здоров'я, праці та добробуту оголосило у травні 2016 року «Керівні принципи ініціатив із надання стимулів для індивідуальної профілактики та зміцнення здоров'я». Вони сприяють створенню середовища, в якому страховики можуть пропонувати стимули для страхувальників, які будуть мотивувати останніх до застосування заходів з поліпшення свого здоров'я [2].

У вересні 2017 року компанія Mitsubishi Motors Health Insurance Society закупила у Fujitsu спеціальні фітнес-браслети Fitbit для 10000 своїх співробітників. Там відслідковується фізична активність працівника на основі чого працівники отримують бали. Ці бали можна обміняти на різного роду стимули, такі як товари та подарункові картки [2].

В липні 2017 року страхова компанія Collinson Group стала співпрацювати з цифровою медичною компанією Babylon Health, щоб надати своїм клієнтам безкоштовний глобальний доступ до відео- або телефонних дзвінків до лікаря в будь-який час і в будь-якому місці. Компанія вважає, що такі нововведення допоможуть клієнтам заощадити за рахунок зменшення витрат на медичні скарги [3].

Ще один приклад такої співпраці стався у 2013 році між американською страховою компанією Anthem та приватною телемедичною компанією American Well. Вони розробили спільне рішення, яке забезпечує страхувальнику Anthem діагностику та терапію саме тоді, коли йому це потрібно, шляхом використання теле- та відео технологій American Well [4].

Отже, розвиток технологій не оминув і сферу медичного страхування, проте, для ефективної діяльності страхові компанії повинні, в першу чергу, брати до уваги бажання потенційних страхувальників, та, використовуючи передові технології, забезпечити надання професійних послуг.

1. AI enables operational efficiency: TOP-10 Technology trends in health insurance. 2019.URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-the-future-of-health-insurance/\\$FILE/EY-the-future-of-health-insurance.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-the-future-of-health-insurance/$FILE/EY-the-future-of-health-insurance.pdf) (дата звернення 16.11.2019)

2. Fujitsu FIP Provides Mitsubishi Motors Health Insurance Society with Service to Manage Health Points Using Fitbit Wearables. 2017. URL: <https://investor.fitbit.com/press/press-releases/press-release-details/2017/Fujitsu-FIP-Provides-Mitsubishi-Motors-Health-Insurance-Society-with-Service-to-Manage-Health-Points-Using-Fitbit-Wearables-/default.aspx> (дата звернення 16.11.2019)
3. Insurance firm offers free GP access with babylon health partnership. 2017. URL: <http://digitalhealthage.com/insurance-firm-offers-free-gp-access-with-babylon-health-partnership> (дата звернення 17.11.2019)
4. Julian Eberling. Why health insurance companies systematically prevent innovations [Електронний ресурс] / Julian Eberling. 2019. URL: <https://www.lead-innovation.com/english-blog/health-insurance-innovations> (дата звернення 17.11.2019)
5. Телемедицина та страхування. 2019. URL: <https://forinsurer.com/news/19/01/21/36529> (дата звернення 16.11.2019)

ІНТЕГРАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО ТА СТРАХОВОГО РИНКУ

Громакова Вікторія Владиславівна

Харківський національний університет будівництва та архітектури

IV курс, спеціальність «Фінанси,

банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Временко Л.В.

Сучасними тенденціями розвитку світової економіки є посилення ролі фінансових посередників, розширення і поглиблення інтеграційних взаємозв'язків між ними, універсалізація діяльності фінансових установ на світовому ринку фінансових послуг. Так, найбільш помітним явищем світового масштабу стала банківсько-страхова інтеграція, рівень якої, певною мірою, впливає на характер розвитку фінансового сектора в залежності від фази економічного циклу, на якій знаходиться економіка держави.

Актуальність полягає у необхідності вдосконалення взаємодії фінансових посередників, а саме банків і страхових компаній, задля покращення якості та збільшення обсягів фінансових послуг, що надаються.

Останні два десятиліття на фінансовому ринку України відбувається реалізація моделі співпраці банківських установ і страхових компаній, яка отримала назву «банкострахування». Зміст цієї моделі полягає у взаємодії фінансових установ у межах інтеграції банків і страхових компаній з метою координації продажів, поєднання страхових і банківських продуктів, налагодження спільних каналів їх розповсюдження, розширення клієнтської бази та виходу на нові сегменти ринку, а також створення нових фінансових інститутів.

Тандем взаємодії банків і страхових компаній, який чітко прослідковується в історії розвитку світового фінансового ринку, перш за все пояснюється тим, що конкурентним банківському капіталу може бути тільки страховий. Важливий етап в розвитку взаємин банків і страхових організацій – об'єднання пропозицій населенню страхових і банківських послуг. Наприкінці ХХ століття вже понад 75% європейських банків реалізували страхові продукти, і близько 40% страхових організацій пропонують банківські послуги [1, с.39].

Провідні наукові спеціалісти дійшли висновку, що чим сильнішими є зв'язки між страховими компаніями та банками, тим більше переваг досягається ними внаслідок такої взаємодії. У результаті цього виокремилося декілька форм взаємодії страхових компаній та банків (табл.1).

Таблиця 1

Характеристика форм взаємодії страхових компаній та банків [2]

Форма інтеграції страхових компаній та банків	Характеристика форми
1	2
Взаємні послуги	Страхова компанія та банк користуються спеціалізованими послугами один одного.

1	2
Агентський договір	Один з фінансових посередників стає агентом іншого на основі агентського договору й отримує право розповсюджувати його послуги на ринку.
Перехресна участь у капіталі	Страхова компанія та банк купують частини акцій один одного, отримуючи можливість частково впливати та контролювати діяльність партнера.
Фінансовий супермаркет	Об'єднання страхової, банківської та інших фінансових складових у єдину компанію.
Злиття та поглинання	Один з фінансових посередників поглинає іншого, що веде до отримання повного контролю над ним.
Спільне підприємство	Заснування банком та страховиком нової компанії, що здійснює комплексне обслуговування комплексним обслуговуванням клієнтів.

На початку 2014 року під впливом втрати контролю на частині території країни та девальвації національної грошової одиниці український фінансовий ринок вступив у нову фазу свого розвитку, яка характеризується перетворенням банківської системи в найбільш проблемну галузь української економіки. Нині вітчизняні банківські установи активно співпрацюють зі страховими компаніями. За такого співробітництва страхові компанії забезпечують 51 % сукупних активів банків, беручи на себе страхові зобов'язання з майнових інтересів банківської системи. Серед страхових зобов'язань переважає автокредитування, споживче та іпотечне кредитування, а також страхування банківських ризиків [4].

На відміну від України, зарубіжні банки отримують вагомі обсяги прибутку від реалізації страхових продуктів. В Європейських країнах таким чином продається кожен третій поліс зі страхування життя. Така співпраця є досить перспективною і важливою для банківської установи. Першочерговим завданням Національного банку України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, має бути підвищення ефективності функціонування системи контролю та нагляду за роботою банків і страхових компаній, що є учасниками інтеграції. Так, вирішення наявних проблем у сфері організації банківсько-страхової інтеграції в Україні сприятиме, з одного боку, збільшенню прозорості інтеграційних взаємозв'язків між банківськими установами та страховими компаніями, з іншого – між ними та їхніми клієнтами; максимальній захищеності страхових компаній від впливу на їхню діяльність кризових явищ банківської системи. Загалом це дозволить згладжувати коливання в розвитку всього фінансового сектору вітчизняної економіки [3].

Отже, під терміном «інтеграція банківського і страхового ринку» розуміємо поняття, яке відображає взаємовигідний процес узгодження спільних відносин банків та страхових компаній, пов'язаних з об'єднанням їх ресурсного потенціалу для досягнення більш ефективного функціонування цих фінансових установ, підвищення показників їх діяльності, покращання конкурентоспроможності, утримання або збільшення частки на ринку, максимізації прибутку, підвищення ринкової вартості компаній.

1. Большаков Е.Ю. Банки и страховые компании – новые аспекты сотрудничества. Финансы №2. 1996. С. 38-43.

2. Кучеренко В. Форми інтеграції банківського та страхового капіталів. Вісник КНТЕУ. 2010. № 3. С. 57–66.

3. Національний інститут стратегічних досліджень. Відділ фінансової безпеки Н.В. Корень. Шляхи підвищення якості регулювання фінансової системи відповідно до європейських стандартів надання фінансових послуг. Серія «Економіка», 2016. №58. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/2070/>

4. Кучеренко В., Данкевич Р., Тринчук В. Форми інтеграції банківського і страхового капіталу: монографія. Львів: Видавництво «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2018. 284 с.

РОЗВИТОК ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТРАХУВАННЯ В ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

**Гудзь Олена Євгенівна,
Стецюк Петро Антонович**

Державний університет телекомунікацій

У процесі цифровізації економіки з'являються новітні ризики. Це зумовлює впровадження та використання нових інструментів та методів страхування для управління ризиками в нових умовах. Тому питання, пов'язані з активізацією та розширенням можливостей нових інструментів та методів страхування їх адаптації до інноваційних перетворень в економічному просторі, набувають сьогодні особливої актуальності.

Визначальною ознакою цифрової економіки вважається трансформація структури та вагомості факторів виробництва, ключовим із яких стає інформація. Відбувається digital-трансформація бізнесу, що зумовлює генерування нових ризиків. «Розумні» пристрої та інноваційні послуги можуть спровокувати непередбачені негативні наслідки та появу специфічних надскладних загроз. Сумарні втрати світової економіки від кібер-ризиків становили у 2015 році близько 445 мільярдів доларів [4, с. 10], а вже у 2017 році – 600 мільярдів доларів [5]. Майже половина вітчизняних компаній мали справу з кібер- атаками; більш ніж 125000 комп'ютерів було заражено внаслідок кібер-атаки вірусу Petya.A, а розмір збитків склав 466,3 млн доларів США [5].

У контексті збільшення чисельності кібер-злочинів, економічним суб'єктам необхідно розробляти шляхи їх мінімізації. Для цього використовують: технологічні рішення, просвітницьку діяльність щодо протидії кібер-злочинів, профілактичні заходи та кібер-страхування.

Кібер-страхування – це страховий продукт, який захищає економічні суб'єкти від ризиків, що відносяться до інформаційно-комунікаційних технологій, використання Інтернет-мережі, ІКТ-інфраструктури та діяльності у кібер-просторі.

Нині, рівень розвитку вітчизняного страхового ринку окреслюється: соціально-економічними реаліями в країні, готовністю економічних суб'єктів до споживання якісно нових страхових послуг, а також державною підтримкою. «Порівняно з європейськими країнами, де страхування охоплено понад 94% страхового поля, в Україні страхові послуги користуються значно меншим попитом (10–15% страхового поля), особливо у галузі майнового та окремих видів особистого страхування, що зумовлено як низькою довірою економічних суб'єктів до страховиків, так і низьким рівнем їхньої обізнаності у сфері страхування» [3].

Останні роки спостерігається тенденція щодо зменшення кількості страхових компаній: на початок 2018 року їх кількість склала 294, з них 33 займаються страхуванням життя (СК «Life») та 261 ризиковими видами страхування (СК «non-Life») [2]. Коефіцієнт концентрації страхового ринку (CR-3) по СК «Life» сягає 54,3%, а по ризиковому страхуванню – 21,3%. У Франції цей коефіцієнт по «non-life» страхуванню становить 43,37%, по страхуванню життя – 38,54%; у Великобританії – 29,83% та 18,24%; у Нідерландах – 47,36% та 48,23% відповідно [1, с. 78].

Для розвитку нових інструментів та методів страхування в умовах цифрової економіки страховий ринок варто очистити від недобросовісних страховиків та запровадити жорсткіші вимоги до показників їх ліквідності, платоспроможності, розміру мінімального капіталу, що сприятиме виконанню зобов'язань у періоди кризових деформацій.

Задля зростання привабливості кібер-страхування, страхові компанії розширюють страхове покриття та надають додаткові послуги: відшкодування витрат на розслідування кібер-злочинів; антикризовий піар з метою відновлення репутації; витрати на захист у суді і відновлення роботи ІТ-системи.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що в Україні розвиток кібер-страхування гальмується: відсутністю фінансово потужних страхових компаній здатних

прийняти кібер-ризиків; браком належної нормативної підтримки; відсутність адекватних методик щодо ідентифікації, оцінки та систематизації кібер-ризиків; браком достатньої статистичної та інформаційної бази для проведення актуарних розрахунків, що унеможливує встановлення тарифів на продукти кібер-страхування; відсутність платоспроможних страхувальників, які мають можливість придбати продукти кібер-страхування; нормативна невизначеність статусу цифрових активів.

Нині, вітчизняні страхові компанії оцінюють кібер-ризиків економічних суб'єктів за допомогою непрямих ознак, показників і характеристик, серед них: наявність ризик-менеджменту, наявність служб економічної та інформаційної безпеки, способи і технології зберігання конфіденційних даних, частота проведення тестування та аудиту безпеки інформаційних потоків та комунікаційних ланцюгів, кількість ІТ-спеціалістів тощо.

Водночас, у цій площині, як позитив, слід відмітити диджиталізацію страхових компаній, що дозволяє їм надавати персоналізовані послуги через зручні канали для страхувальників та ширше використання програм лояльності.

Варто виділити наступні ключові тенденції щодо розширення каналів продажу страхових продуктів: зростання ролі Інтернет-мережі; широке використання різних соціальних мереж, як альтернативних каналів дистрибуції; використання хмарних технологій, SaaS рішень тощо; автоматизація бізнес-процесів (андерайтингу, врегулювання збитків тощо) та збільшення частки прямих продажів.

Серед ключових чинників, що сприяють нарощенню частки онлайн страхування є: можливість обрання персоналізованих страхових продуктів; низька вартість страхового продукту з високою якістю; можливість порівняння страхових продуктів страхувальниками; зручність для споживачів.

Водночас, слід зауважити, що вітчизняним страховим компаніям варто переймати світовий досвід для розробки пропозицій із кібер-страхування.

Завдяки диджиталізації страхового сегменту економічного простору генерується якісно нова сфера – insuretech, як синтез сучасних цифрових технологій і традиційного страхування. Insuretech – це технології, які зосереджені на розробці страхових ІТ-рішень. До них відносять сервіси для споживачів та нові інструменти для роботи страховиків.

Отже, адаптація страхового ринку до змін, пов'язаних із диджиталізацією економічних суб'єктів, зміною дизайну страхових інструментів, впровадженням цифрових технологій в організацію страхової індустрії і кібер-страхування, сприятиме підвищенню якості страхового захисту й стабільному прибутковому функціонуванню економічних суб'єктів, стимулюванню впровадження нових інструментів, методів, технологій і insuretech-рішень, урізноманітненню спектру страхових продуктів, удосконаленню форм і методів страхового нагляду тощо.

1. Малікова І.П. Оцінка концентрації страхового ринку України, її зв'язок з процесами монополізації та конкуренції / І.П. Малікова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2017. Вип. 23. – С. 76-79.

2. Підсумки діяльності страхових компаній за 2017 рік. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2017_rik/sk_%202017.pdf.

3. Пономарьова О.Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення / О.Б. Пономарьова, А.В. Бодня, М.А. Іванченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №5. – С. 814-817.

4. Allianz Risk Barometer Top Business Risks 2016. – Режим доступу: <http://www.agcs.allianz.com/assets/PDFs/Reports/AllianzRiskBarometer2016.pdf>.

5. Marotta A. A Survey on Cyber-Insurance. Marotta A., Martinelli F., Nanni S., Yautsiukhin A. Bologna, Italy: Unipol Gruppo Finanziario S.p.A. – Режим доступу: <https://2018.iforum.ua/en/speakers/alexandra-gladyshevskaya/>.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Гузела Ірина Анатоліївна

Тернопільський національний економічний університет
аспірант кафедри податків та фіскальної політики
Науковий керівник: д.е.н., проф. Десятнюк О.М.

В умовах інституціональних змін виникає необхідність наукових досліджень форм взаємодії держави та учасників страхових відносин в ході еволюційної трансформації податкового регулювання страхового ринку. Вважаємо, що з позиції інституціональної теорії еволюційний розвиток податкових взаємовідносин на страховому ринку доцільно пов'язувати, насамперед, із інституціональними перетвореннями у сфері оподаткування основних видів діяльності страховика в контексті підвищення результативності його функціонування та окреслення напрямків удосконалення податкового регулювання страхового ринкового середовища.

На нашу думку, інституційне середовище податкового регулювання страхового ринку – це сукупність правил, що забезпечують взаємовідносини держави та учасників страхового ринку при справлянні податків і податкових платежів та формують основу їх трансформаційних перетворень. При цьому інституційним забезпеченням податкового регулювання страхового ринку є сукупність інституційних суб'єктів, які формують та реалізують відповідні інституції податкового регулювання на страховому ринку задля задоволення спільних інтересів. Відтак, інституціональні засади податкового регулювання страхового ринку охоплюють його інститут, що містить функціональну (інституційне середовище) і організаційну (інституційне забезпечення) складові, формування і розвиток яких відбувається у ході інституціональних змін. Функціональною складовою інституційного середовища податкового регулювання страхового ринку є інституції, зокрема формальні та неформальні правила взаємовідносин держави і платників податків страхового ринку. Сукупність основних інституційних суб'єктів страхового ринку, зокрема, учасників страхових (перестрахових) відносин, та держави, яка представлена компетентними у сфері оподаткування органами державної влади, що мають державно-владні повноваження, підкріплені силою податкового примусу, формує організаційну структуру інституту податкового регулювання страхового ринку.

Еволюційна трансформація інституту податкового регулювання здійснюється шляхом неодноразових змін інституційно-правових методів регулювання, в результаті яких можуть досягатися інституціональна рівновага, збалансування інтересів держави та платників податку на страховому ринку, або виникати інституційні пастки, що потребують ліквідації у контексті інституціонального реформування й модернізації податкового регулювання.

З часів незалежності нашої держави розроблено і ухвалено низку нових законів та інших регулятивних документів з питань оподаткування діяльності страховиків (перестраховиків), що є обов'язковими до виконання та постійно змінюються в частині об'єкту оподаткування, ставки податку, механізму справляння податкових платежів, надання або скасування податкових пільг. Виокремимо три періоди трансформації інституту податкового регулювання страхового ринку відповідно до інституціональних змін, що відбувалися на ньому. Перший період охоплює 1991-1997 рр., для якого характерний: об'єкт оподаткування в страховиків – балансовий прибуток, що розраховувався як різниця між валовими доходами, валовими витратами і амортизацією, а ставка податку на прибуток змінювалася від 55% до 30%. Зазначимо, що в 1996 році був прийнятий Закон України «Про страхування» [1], у якому передбачено порядок формування прибутку від страхової діяльності, який відрізнявся від порядку, передбаченому в Законі України «Про оподаткування прибутку підприємств» №334/94 від 28.12.1994 р. [2].

Другий період еволюційної трансформації податкового регулювання (1997-2010 рр.) розпочинається з прийняттям Закону України № 2834/97-ВР «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.97 р. [3], відповідно до якого відбулися суттєві зміни в оподаткуванні страхової діяльності та було впроваджено спеціальний механізм податкового регулювання на страховому ринку. Об'єктом оподаткування в страховика визначено валовий дохід від страхової діяльності, отриманий у вигляді надходження страхових премій, платежів, внесків, який оподатковується за ставкою 3%. Валовий дохід від страхової діяльності за договорами довгострокового страхування життя оподатковується за пільговою ставкою 0%, зважаючи на вагомe значення такого страхового захисту для людства. При цьому страхові премії підлягають кількаразовому оподаткуванню в страховика і перестраховика за ставкою 3%, що суперечить інтересам учасників страхового ринку.

Третій період пов'язаний із введенням в дію Податкового кодексу України в 2010 році, згідно якого і до тепер неодноразово змінюється порядок оподаткування страхової діяльності, ставки податку на прибуток, об'єкт оподаткування [4]. З 1 січня 2015 р. в Україні запроваджено змішану систему оподаткування страховиків, згідно з якою страхові компанії сплачують: 3% податку від суми страхових платежів, внесків, премій за договорами страхування та співстрахування і 0% – за договорами довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорами страхування додаткової пенсії; 18% податку на прибуток, отриманого від страхової, фінансової та іншої діяльності страховика. За таких змін відбувається подвійне оподаткування страхових премій, які є джерелом формування валових доходів та фінансових результатів від страхової діяльності. Крім того, нарахований страховиком податок на дохід є різницею, яка зменшує його фінансовий результат до оподаткування. Разом з цим значно розширено податкову пільгу для лайфових страхових компаній, зокрема, за договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, та для страхових компаній, що здійснюють добровільне медичне страхування.

За новими змінами в Податковому кодексі України згідно Закону України № 2628-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23.11.2018 р. з 01.01.2019 р. фінансовий результат до оподаткування страховика збільшується на позитивну різницю між сумою будь-яких виплат (винагород) страховим посередникам та іншим особам за надані послуги щодо укладання (продовження) договорів страхування та сумою нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [5].

Зазначимо, що основною причиною невиконання страхових зобов'язань за збитковими видами страхування є демпінгова політика, яку провадять страховики з метою залучення більшої кількості страхувальників та нарощування обсягів своїх страхових резервів. Як приклад, обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів, що здійснюється в більшості випадків за участю страхових посередників. При цьому страхові посередники отримують комісійну винагороду, яка сягає більше 20%, а іноді перевищує 50%. Комісійні винагороди страхових посередників належать до доходів від страхової діяльності, що оподатковуються за ставкою 3%. Однак, надмірне завищення виплат посередникам призводить до формування страхових резервів в недостатніх обсягах для виплати страхового відшкодування. Тому, обсяги винагород страховим посередникам, що перевищуватимуть суму нормативу витрат на виплати страховим посередникам, розрахованих за методикою Нацкомфінпослуг, будуть збільшувати фінансовий результат до оподаткування в страховика. Такі зміни підвищують регуляторний вплив держави на функціонування страхових посередників, що, з одного боку, сприятиме зменшенню обсягів їх діяльності, з іншого – спрямовані на мінімізацію схемних страхових і

перестрахових операцій, підвищення якості страхових послуг та формування добросовісної конкуренції на страховому ринку.

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» № 2745-III за станом на 07.02.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-14>.
2. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» № 334/94-ВР від 28.12.94. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z0334_0.html.
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» № 2834/97-ВР від 22.05.97. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/283/97-%D0%B2%D1%80>.
4. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02. 12. 2010 (із змінами і доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n10756>.
5. Закон України № 2628-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів» від 23.11.18. URL : <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100010461-opodatkuvannya-strakhovikiv-novi-mekhanizmi-rozrakhunku-privitku>.

ПЕРЕПОЗИЦІОНУВАННЯ СТРАХОВИКІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ КІБЕРСТРАХУВАННЯ

Гуменюк Людмила Сергіївна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс магістратури, спеціальність «Фінанси,

банківська справа та страхування»

Науковий керівник: д.е.н., доц. Приказюк Н.В.

Історична роль страховика як організації, яка просто захищає, змінюється, оскільки клієнти вимагають більш широкого вибору рішень, що перешкоджають виникненню страхових випадків, і, що не менш важливо, підтримують у період кризи. Задля підтримки клієнтської бази на існуючому рівні, а також її нарощення, страховики впроваджують інноваційні заходи.

У цьому контексті нарощення інформаційного поля та технологій потребує відповідних темпів розвитку кіберстрахування. Для традиційного портфелю послуг страховика на даному етапі існування необхідне вдосконалення відповідно до очікуваних хвиль розвитку вирішення ключових індикаторів кібернетики, які зображені на рисунку 1.

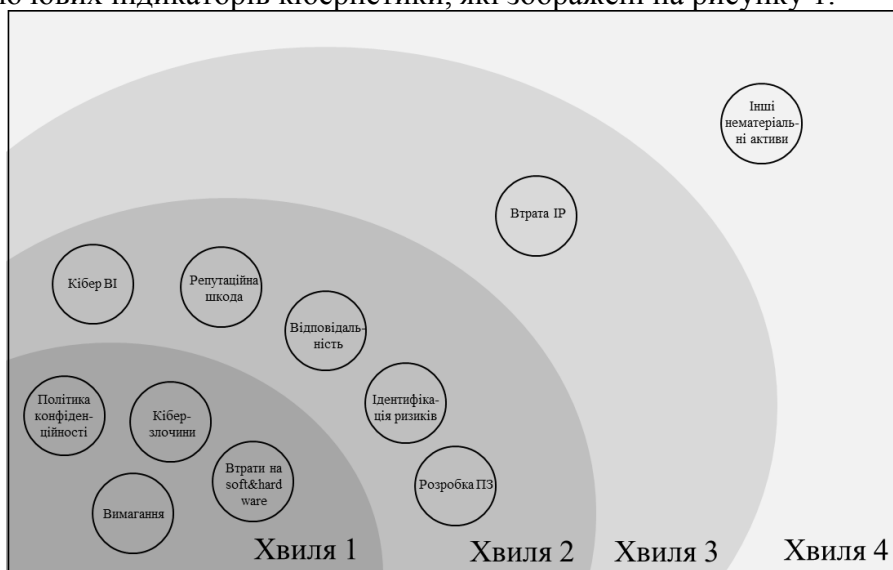

Рисунок 1. Хвилі розвитку ключових індикаторів кібернетики
Джерело: складено автором на основі [1]

Перша хвиля характеризується удосконаленням існуючого портфелю інноваційних страховиків за допомогою таких технологій як аналіз BigData, алгоритмізація, використання штучного інтелекту та кластеризація даних. Кіберпропозиції, пов'язані з існуючими цифровими активами, такими як порушення цілісності даних, кіберзлочини та втрата даних, ймовірно, залишаться ядром кібербезпеки ще наступні десятки років. Це основний дохід більшості кіберстраховиків, і вони повинні приносити значні доходи в коротко- та середньостроковій перспективі. Однак, оскільки конкуренція поступово зростає, гравці, піддаватимуться все більшому тиску, щоб підтримувати і пропонувати власні унікальні пропозиції. Перша хвиля буде критичним періодом, оскільки успіх повинен допомогти окремим страховикам не лише встановити конкурентну перевагу на основному ринку кіберстрахування, але й забезпечити платформу для просування через наступні хвилі. Зосередившись на розробці інтегрованих рішень для управління кризовими ситуаціями, вони могли б покращити досвід клієнтів для підвищення темпів росту бізнесу, генерувати ринкові тренди для більш ефективного моделювання ризиків та розширення можливостей андеррайтингу.

Для другої хвилі характерним буде розширення можливостей моделювання для збільшення покриття ризиків спеціалізованими продуктами. У міру розвитку можливостей моделювання ризиків страховики повинні мати можливість розширити свої пропозиції на інші кібер-сфери. За короткий термін очікується, що кіберстрахування стане диверсифікованим на таку сфери, як розробка повного комплексу програмного забезпечення для бізнесу. Ці області здаються природним прогресом цифрових активів, оскільки вони менш складні, ніж інші лінії розвитку кібернетики. Перерва в бізнесі є особливо важливою сферою з точки зору клієнтів, оскільки 60% підприємств повідомляють про деякі втрати від перерви внаслідок кібер-інциденту [2].

Наступна хвиля має дати змогу страхувати інтелектуальну власність, оскільки зараз особливо важко ідентифікувати відповідність автора програмного забезпечення, або ж певної мережі. Цю проблему можна вирішити, розробивши інноваційне параметричне покриття системи з спеціалізованими індикаторами, тож замість вимірювання фактичної втрати, спричиненої втратою інтелектуальної власності, страховик та страхувальник погодяться на конкретний платіж, який буде здійснено, незалежно від значення збитку [3].

На останньому етапі очікується перехід до можливості страхування інших нематеріальних активів. Щоб досягти успіху в цьому сегменті, страховикам потрібно було б розвивати нові можливості, та краще розуміти специфіку даного напрямку.

Отже, перехід страхових організацій від традиційної сфери до спеціалізованого страховика займатиме кілька етапів та включатиме специфічні зміни та вдосконалення, які в кінцевому результаті забезпечать можливість автоматизувати та посилити своє портфоліо.

1. Cyber risk 2025 – The next 10 years / Allianz, 2015. - 28 с.

2. Can startups disrupt the \$20 billion cyber insurance market? / TechCrunch, 2016. - 13с.

3. Cybersecurity Market Reaches \$75 Billion In 2015; Expected To Reach \$170 Billion By 2020 / Forbes, 2015.

URL: <https://www.forbes.com/sites/stevemorgan/2015/12/20/cybersecurity%E2%80%8B-%E2%80%8Bmarket-reaches-75-billion-in-2015%E2%80%8B-%E2%80%8B-%E2%80%8Bexpected-to-reach-170-billion-by-2020>

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ (ОЦИФРУВАННЯ) ЯК СУЧАСНИЙ ТА АКТУАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ СПРИЯННЯ ЗАХИСТУ І ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Дарков Василь Миколайович

Іншуролог, громадській діяч з питань захисту прав та законних інтересів споживачів фінансових послуг, Голова Правління Громадської організації «Всеукраїнське об'єднання споживачів страхових послуг «Страховий захист»

В умовах перехідного періоду від паперових носіїв інформації до цифрових, застосування діджиталізації (оцифрування) як інструменту сприяння захисту та реалізації прав та законних інтересів споживачів фінансових послуг значно зростає та стає вирішальним напрямком розбудови сучасного фінансового ринку та системи захисту прав його споживачів.

Отже, які основні питання вирішує діджиталізація (оцифрування) в системі захисту прав та законних інтересів споживачів фінансових послуг та яким чином вона допомагає їх реалізувати їм як суб'єктам господарських відносин в ринковій економіці.

Одним з головних питань, яке вирішує діджиталізація (оцифрування) це впровадження сучасного та зручного способу отримання, обробки, зберігання та передачі необхідної споживачу інформації під час надання йому фінансових послуг.

Споживач фінансових послуг реалізуючи свої права та законні інтереси на фінансовому ринку за допомогою сучасних та зручних засобів отримання, обробки, зберігання та передачі цифрової інформації може значно швидше здійснювати наступні дії:

- знаходити необхідні нормативно-правові акти або їх норми у законодавстві про захист прав та законних інтересів споживачів фінансових послуг;
- досліджувати, які послуги та яким чином надаються на окремих ринках фінансових послуг;
- визначати для себе, які саме фінансові послуги йому потрібні та на яких умовах вони надаються їх надавачами;
- з'ясувати, який порядок та правила надання та отримання фінансових послуг на кожному окремому ринку фінансових послуг;
- розуміти, які права та законні інтереси має споживач фінансових послуг та хто та яким чином їх захищає;
- визначати, які події можна відносити до факту порушення прав та законних інтересів споживачів фінансових послуг, а також якій порядок їх відновлення та вирішення спорів з їх надавачами;
- фіксувати за допомогою цифрового пристрою факти порушення прав та законних інтересів споживачів фінансових послуг та інформувати про це уповноважені органи, та організації, у т.ч. громадські об'єднання споживачів;
- зберігати у зручний та безпечний спосіб необхідну інформацію у великих обсягах;
- захищати свої права та законні інтереси особисто або за допомогою правозахисників під час їх порушення;
- взаємодіяти зі споживачами інших ринків фінансових послуг та їх громадськими об'єднаннями;
- реалізовувати своє право на вступ до громадських об'єднань споживачів фінансових послуг.

Розробка та використання спеціального програмного забезпечення для стаціонарних ПК, планшетів та смартфонів, яке дозволяє споживачам швидко та зручно отримувати необхідну інформацію для реалізації своїх прав та законних інтересів, обробляти і зберігати її, а також передавати у разі потреби надавачам фінансових послуг або регуляторним органам під час виявлення фактів їх порушення, буде сприяти скорішій розбудові нової

моделі системи захисту прав та законних інтересів споживачів ринків фінансових послуг в Україні.

Результатом проведення діджиталізація (оцифрування) на фінансовому ринку може стати однією з підстав досягнення високого рівня захисту прав та законних інтересів споживачів фінансових послуг, що є метою, яка визначена главою 20 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

РОЗВИТОК СТРАХОВОЇ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Дацишин Марія Василівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

III курс, спеціальність «Підприємництво та біржова діяльність»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Шолойко А.С.

Діяльність страхових брокерів може сприяти розвитку страхового ринку України та стати його рушійною силою.

Щоб залучити й утримати клієнта, страховим брокерам в Україні потрібно прикласти багато зусиль і запропонувати широкий спектр послуг. В основному, страхові брокери надають такі послуги: страховий аудит, маркетингові дослідження страхового ринку, оцінка страхової вартості об'єктів перед страхуванням, консультування з питань, які стосуються страхування, постійний моніторинг страхових продуктів та цін на страхування, оцінка ризиків перед страхуванням, допомога в організації та проведенні розслідування страхових випадків, підготовка та супровід договорів страхування від початку страхування до його закінчення, організація виплати страхового відшкодування [3].

Якщо звернути увагу на посередництво страхових брокерів в Україні, то варто зазначити, що процес регулювання їх діяльності на державному рівні є далеким від досконалого. Вдосконалення цього процесу забезпечить розвиток вітчизняного страхового ринку.

Однією з основних проблем є високий рівень недовіри до діяльності страхових брокерів в Україні. Причиною є негативний досвід страхування в радянські часи оскільки реальні державні гарантії одержання страхових виплат були відсутніми через банкрутство страхових компаній або шахрайство. Сьогодні, гальмуючим фактором розвитку страхової культури також є недобросовісні дії страхових агентів [1]. Вирішенням цієї проблеми є запровадження сертифікації цих страхових посередників, а саме встановлення відповідності їх якісних характеристик, зокрема освіти, рівня професійної компетентності, вимогам вітчизняних (міжнародних) стандартів.

Для вдосконалення діючої системи регулювання та нагляду за страховими посередниками в Україні доцільним буде реалізувати такі заходи:

1. Об'єктом державного регулювання повинні бути всі страхові посередники (страхові брокери і страхові агенти), які функціонують на страховому ринку України. Обидва типи посередників необхідно регулювати та контролювати за однаковими правилами без застосування будь-яких дискримінаційних заходів проти будь-кого з них.

2. Слід запровадити чіткі ліцензійні вимоги для страхових агентів і страхових брокерів. Необхідні мінімальні вимоги мають стосуватися рівня професійної кваліфікації, репутації та фінансового стану страхових посередників.

3. Необхідно створити централізований реєстр страхових агентів і страхових брокерів та здійснювати контроль за його належним веденням. Такий реєстр буде підтверджувати те, що страхові посередники виконали вимогу щодо отримання ліцензії на професійну діяльність [2].

Реалізація наведених вище заходів дасть змогу забезпечити надійність страхових посередників, сприятиме їх розвитку, створить умови для захисту прав споживачів страхових послуг.

Відповідно до українського законодавства діяльність страхових брокерів регламентується в основному самою страховою компанією, що уклала з ними договір. Тому участь держави в цій сфері є мінімальною.

На сьогодні діяльність страхових брокерів та її регулювання в Україні розвинені досить слабо. Проте, в міру приходу на український ринок іноземних страховиків, що не уявляють своєї діяльності без участі посередників, українським брокерам буде приділятися більша увага на ринку. Регулювання діяльності страхових брокерів, передбачене законодавством України, охоплює менш широкий спектр завдань, ніж в зарубіжній практиці, отже, є перспективи для його вдосконалення.

До недосконалості законодавства також варто додати низьку купівельну спроможність населення, через яку споживачі страхових послуг не тільки майже відмовилися від таких видів страхування, як страхування життя та здоров'я, але й часто не готові платити страховим посередникам за їх послуги. Також варто врахувати недостатню інформованість населення про страховий ринок, що є наслідком низької культури страхування.

Для стимулювання брокерської діяльності в страхуванні можна застосовувати непрямі заходи, наприклад звільнення страхових брокерів від ПДВ.

В Україні відсутній такий важливий елемент, як професійні вимоги до кваліфікації страхових посередників і стандарти їх навчання, хоча потреби страхового ринку диктують необхідність введення таких вимог і стандартів. Це дозволило б значно підвищити професійний рівень українських посередників і покращити якість обслуговування клієнтів. У міру розширення діяльності професійних страхових посередників також буде розвиватися і система її регулювання. До того ж, цей процес може бути реалізований не тільки через органи державного страхового нагляду, але й через інститути саморегулювання, тобто об'єднання страхових посередників.

Отже, в Україні спостерігається постійне зменшення впливу страхового брокерського посередництва на економічні процеси, що відбуваються на страховому ринку, оскільки страхове брокерство потребує вдосконалення шляхом створення вимог до кваліфікації посередників, розробка програм підготовки спеціалістів, покращення законодавства а здійснення контролю за діяльністю страхових брокерів.

1. "Problems and prospects of development of life insurance in Ukraine", available at: <https://koninsurance.mnau.edu.ua/files/work/51.pdf> (Accessed 24 May 2019).

2. Герасим Г., Джуччі Р. Удосконалення системи регулювання страхового посередництва в Україні URL: [http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy papers/German advisory group/2005/U4 ukr.pdf](http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy%20papers/German%20advisory%20group/2005/U4%20ukr.pdf)

3. Приказюк Н.В. Діяльність страхових брокерів в Україні та її регулювання. *Ефективна економіка*. 2013. № 2. URL: [file:///C:/Users/PC/Downloads/efek_2013_2_12%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/PC/Downloads/efek_2013_2_12%20(2).pdf)

СУПЕРЕЧНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ТИТУЛУ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Деркач І. О., Корольова Л. О.

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

II курс, спеціальність «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., професор Пікус Р.В.

Розвиток ринку нерухомості а також розвиток майнових прав на ці об'єкти обумовив необхідність захисту цих прав. З метою фінансування ризиків втрати права власності на

майнові об'єкти світова практика страхування розробила і розвинула страхування титулу власності.

Титульне страхування виникло у другій половині XIX ст. в США, в наслідок появи проблеми через нестачу достовірної інформації про певний об'єкт, нерухоме майно та його власника [3].

Високі ризики втрати нерухомості вплинули на актуальність та розповсюдженість страхування титулу власності, перетворивши його в надійний інструмент стабілізації ринку нерухомості і гарантії для його учасників.

Унікальність страхування титулу власності полягає у тому, що така система відносин формується досить тривалий час під дією особливих чинників.

У світовій практиці розрізняють дві системи страхування титулу власності, які умовно можна назвати: «американська» та «європейська».

Особливість «європейської» системи полягає в тому, що основним суб'єктом в титульному страхуванні виступає держава, яка зобов'язується і реєструвати угоду, і нести за неї відповідальність. Центральним елементом «європейської» системи є те, що за допомогою державної підтримки, яка полягає у наданні субсидій на оплату частини страхової премії, даний вид страхування є більш дешевим, а отже має більш масовий характер.

Зазвичай «американську» модель характеризують як приватну, тому що у даній системі присутнє мінімальне втручання держави, а також відсутні будь-які субсидії, що визначає необхідність для страхувальників купувати страховий поліс за його повною ціною.

В обох моделях існують важливі недоліки: так для європейської системи недоліком слід вважати високі адміністративні витрати, а також складність контролю; недоліком для американської моделі є неповна захищеність страхувальника та несприяння розвитку даної сфери взаємовідносин в країні.

На сьогоднішній день в Україні, такий вид страхування, як страхування титулу власності лише набуває популярності та не є досить розвинутим, так як далеко не кожний українець, який купує нерухомість або є інвестором, розуміє важливість страхування титулу власності.

Страхові компанії, які хочуть розробляти і продавати такий продукт як страхування титулу власності повинні отримати відповідну ліцензію згідно Закону України «Про страхування» та вимог законодавства «Про затвердження Ліцензійних умов провадження страхової діяльності» [1].

Важливим елементом у страхуванні титулу власності не лише для України, але і в усьому світі є високі вимоги до публікації інформації, тобто страхувальник повинен надати страховику повну інформацію як про об'єкт страхування, так і про себе.

Недостовірною або неповною інформацією, що надана страхувальником є підставою для страхової компанії повністю або частково не виплатити страхове відшкодування.

Підтримці стабільності ринку майнових прав також сприяє репутація не тільки страхових компаній, а й страхового ринку в цілому, що дає змогу покращити довіру населення до страхування власного майна, а також залучити іноземних інвесторів в будівельні проекти різного типу.

Інструменти регулювання титулу власності повинні бути чітко встановлені на законодавчому рівні та у повній мірі контролюватися державою задля ефективного функціонування даної галузі.

У сьогоднішніх реаліях страхування титулу власності стало актуальним питанням у співпраці інвесторів з будівельними компаніями, які супроводжуються багато чисельними ризиками.

Аналізуючи дані Міністерства фінансів України, ми прийшли до висновку, що без того не проста ситуація на столичному ринку нерухомості останнім часом ще більш

ускладнилась: за статистичними даними 55% всіх столичних новобудов визнали ризикованими (аналіз проводився на основі дослідження 400 об'єктів) [2].

Важливою також є проблема з наданням достовірної інформації щодо власності на земельні частки під забудову у місті Києві. Містобудівний земельний кадастр Києва не гарантує точність наданої інформації, а також не розглядає спірні питання на рахунок приватизації землі та невчасного внеску нових будівних проектів у загальний реєстр.

Варто відзначити, що відповідно до законодавчих вимог України інвестування та фінансування будівництва об'єктів житлового будівництва з використанням недержавних коштів може здійснюватися виключно через фонди фінансування будівництва, фонди операцій з нерухомістю, інститути спільного інвестування, а також шляхом випуску цільових облігацій.

Відповідно до статті 13 Конституції України, держава повинна забезпечити захист прав усіх громадян та юридичних осіб, які є суб'єктами економічних відносин щодо приватизації землі, та захист прав на неї.

Отже, надійним економічним інструментом, який успішно функціонує в провідних країнах світу і захищає права суб'єктів ринкових відносин є титульне страхування права власності на нерухоме майно.

На сучасному етапі ринкових перетворень в Україні з метою ефективного і більш широкого використання страхування титулу власності на різноманітні об'єкти доцільно цей вид страхування зробити обов'язковим. Позитивний досвід розвинених країн світу є яскравим підтвердженням необхідності таких дій.

1. Закон «Про затвердження Ліцензійних умов провадження страхової діяльності» від 28.08. 2003 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0805-03>

2. Міністерство Фінансів [Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/realty/articles/situaciya-s-kievgorstroem-problemy-ili-proiski-konkurentov/>

3. Терехов Д.В. Поняття титульного страхування / Д.В. Терехов // Омский научный вестник. – 2009. – № 2 (76). – 103-105

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ВЛАСТИВОСТІ

Деркач Катерина Ігорівна

Харківський національний університет будівництва та архітектури

II курсу магістратури, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доцент, Временко Л.В.

Категорія конкурентоспроможності в ринковій економіці є однією з ключових, так як в ній знаходять своє відображення економічні, науково-технічні, організаційно-управлінські, інноваційні, маркетингові та інші можливості компанії. Конкурентоспроможність страховиків як у регіональному розрізі, так і в загальнодержавному, перебуває під пильною увагою вітчизняних економістів та фахівців страхової справи.

Поняття конкурентоспроможності страхової компанії (СК) трактується в сучасній літературі як економічна категорія, яка відображає можливості СК активізувати внутрішні резерви та адаптуватися до зовнішніх мінливих умов функціонування [2].

Конкурентоспроможність страхової компанії полягає в її здатності створювати та реалізовувати переваги, за допомогою яких можна конкурувати та перемагати на страховому ринку в певний проміжок часу [3].

Кравчук Г.В. [4] визначає конкурентоспроможність страхової компанії як комплексну порівняльну характеристику, яка відображає рівень переваги сукупності оціночних показників діяльності, що визначають успіх компанії на певному сегменті страхового ринку

за певний проміжок часу по відношенню до сукупності показників конкурентів, в основі якої лежать сукупність критеріальних ознак та збалансоване поєднання вибраних показників економічної активності, фінансової стійкості, рентабельності, достатності капіталу, соціальних інтересів та фінансово-інвестиційної діяльності страховиків, яка забезпечує загальний економічний ефект та фінансовий результат функціонування страховика.

Таким чином можемо зробити висновок, що поняття «конкурентоспроможність страхової компанії» є багатогранним і включає в себе комплекс показників та складових, які відображають її становище на страховому ринку.

Категорія «конкурентоспроможність» характеризується переліком властивостей, які подані на рис. 1.

Рис. 1 – Властивості категорії «конкурентоспроможність» [1]

Кожна страхова компанія аби бути успішною на страховому ринку обов'язково повинна враховувати властивості категорії «конкурентоспроможності» в своїй діяльності та відповідно оцінювати своє реальне місце на ринку (порівняння). Важливо зауважити, що атрибутивність компанії має також вагоме значення, адже саме за певними відмінними характеристиками СК виділяється серед інших. Необхідно звертатися до рейтингових списків (просторовість) для визначення свого місця та системного підходу для покращення позицій. Не менш важливо аналізувати показники діяльності в розрізі КРІ (динамічність) – це створює певну предметність, адже є числове вираження показників діяльності. І головним аспектом є урахування і внутрішніх і зовнішніх умов функціонування для досягнення поставлених цілей компанією.

Конкурентоспроможність страхової компанії досягається якістю організації та функціонування його внутрішнього середовища, а також своєчасною ідентифікацією змін зовнішніх факторів впливу. Водночас особливою умовою для страхової компанії є здатність оперативно й адекватно реагувати на зміни в поведінці клієнтів, їх потребі в інноваційних та традиційних, але з новими функціями, продуктах, послугах та перевагах. Конкурентоспроможність страхової компанії на ринку є результатом якісного виконання визначених завдань тактичного та стратегічного управління [5].

Отже, конкурентоспроможність на страховому ринку покликана сприяти формуванню ефективного конкурентного середовища як фактору, що у короткостроковій перспективі сприятиме економічному зростанню, а в довгостроковій – стане одним з вагомих чинників створення і функціонування соціально орієнтованої ринкової економіки. Наявність даного поняття регулює кількість компаній на ринку, рівень цін та якості послуг, які надаються клієнтам, а також стимулює подальший розвиток ринку. Поведінка страховиків на ринку також визначається умовами конкурентного середовища.

1. Мануйлович Ю. М. Дослідження сутності та трактування поняття конкурентоспроможності підприємства. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2013. №4. С. 274-282.
2. Кравчук Г.В. Оптимізація внутрішніх резервів страхової компанії для оцінки рівня її конкурентоспроможності. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2010. №1. С.174
3. Пономарьова О.Б. Конкурентоспроможність страхових компаній у регіоні. Вісник ДДФА. Економічні науки. 2013. № 2 (30). С. 92–103.
4. Кравчук Г.В. Методологічні засади управління конкурентоспроможністю страхових компаній : дис. докт. екон. наук. Суми, 2010 URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/51373/7/Kravchuk_%20Metodolohichni_zasady.pdf.
5. Приступа Л.А., Харчук О.Б. Концептуальні засади конкурентоспроможності страхової компанії в сучасному ринковому середовищі. Економіка і суспільство. 2017. №13. С. 1201-1206.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ НА ОСНОВІ УКЛАДАННЯ СВОП УГОД

Дзюба Назар Русланович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

III курс, спеціальність «Підприємництво,

торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник: к.е.н., ас. Прокоф'єва О. В.

В умовах глобалізації та більш ефективної діяльності фінансових інституцій, та, як наслідок, збільшення обсягів ринків капіталів з'являються нові можливості залучення фінансових ресурсів. Збільшення конкуренції, викликане розширенням попиту на акціонерний та позичковий капітал, стимулює великі компанії до більш ефективного управління фінансовими ризиками, що виникають на цьому ринку. До даних ризиків можна, зокрема, віднести такі:

- Кредитний ризик.
- Процентний ризик.
- Валютний ризик.
- Економічний ризик.
- Бухгалтерський ризик.
- Ризик країни.
- Ризик ліквідності.

Фінансові ризики є основними в діяльності фінансових інститутів і займають чільне місце в діяльності підприємницьких структур. Непередбачуваність процентних ставок та валютних курсів впливає як на вартість фінансування, так і на дохідність інвестицій. Якщо для суб'єктів господарювання інвестування коштів пов'язане зі створенням більш-менш стабільного за структурою портфеля цінних паперів, то для фінансових посередників залучені кошти використовуються для здійснення торгівлі фінансовими ресурсами та проведення різноманітних фінансових операцій [3, ст. 98].

Результуючим ефектом впливу даних ризиків стала поява нових інструментів, які використовуються з метою хеджування, диверсифікації, отримання додаткового прибутку тощо. Одним з таких інструментів є угода своп.

Своп - це угода між двома компаніями про майбутній обмін грошовими потоками. У ньому вказуються дати виплат і спосіб визначення їх обсягів. Як правило, при обчисленні розмірів майбутніх виплат використовуються прогнозовані значення одного або декількох ринкових показників.

Існує багато видів свопів, але найбільш уживані – простий відсотковий своп та валютний своп.

Основними перевагами «свопів» перед іншими валютними деривативами є наступні:

- можливість використання переваг іноземних ринків позичкових капіталів;

- можливість одержання прибутку з існуючої відкритої валютної позиції або можливість закрити цю позицію;
- страхування руху капіталу в іноземній валюті;
- диверсифікація джерел фінансування;
- страхування довгострокових валютних форвардів;
- страхування нових або вже існуючих активів і пасивів шляхом відкриття різних валютних позицій [1, ст. 89].

Валютні свопи дають компаніям ряд порівняльних переваг. Для їх демонстрації розглянемо наступний гіпотетичний приклад. Припустимо, що п'ятирічна позика за фіксованою ставкою коштує компаніям General Motors (США) і Qantas Airways (Австралія) стільки, скільки показано в табл. 1. Передбачається, що австралійські ставки вищі, ніж американські. Крім того, компанія General Motors більш кредитоспроможна, ніж компанія Qantas Airways, оскільки їй пропонують більш вигідні ставки в обох валютах. На ринку американських доларів компанія Qantas Airways виплачує на 2% більше, ніж компанія General Motors, а на ринку австралійських доларів - тільки на 0,4% більше.

Таблиця 1

Кредитні ставки на ринку.		
	Ставка в дол. США, %	Ставка в австралійських дол., %
General Motors	5,0%	12,6%
Qantas Airways	7,0%	13,0%

Цілком можливо, що позиція, зайнята компанією General Motors, дозволяє знизити податки на її сукупний відсотковий дохід в порівнянні з процентним доходом, отриманим від австралійської позики. Позиція компанії Qantas Airways може бути протилежною. (Процентні ставки в табл. 2 підібрані так, щоб відобразити вплив податків.)

Припустимо, що компанія General Motors бажає взяти в кредит 20 млн австралійських доларів, а компанія Qantas Airways планує зайняти 12 млн дол. США. Поточний валютний курс дорівнює 0,6000 дол. США / австралійський долар. Це створить прекрасні передумови для валютного свопу. Компанії General Motors і Qantas Airways можуть здійснити позики на ринках, де вони мають порівняльну перевагу: компанія General Motors може взяти в борг американські долари, а компанія Qantas Airways – австралійські. Потім вони можуть укласти валютний своп і перетворити позику австралійських доларів в позику американських доларів і навпаки.

Як зазначалося раніше, різниця між ставками на кредити в доларах США дорівнює 2%, а в австралійських доларах - 0,4%. За аналогією з простим процентним свопом загальний вигравш усіх боків дорівнює $2,0 - 0,4 = 1,6\%$ річних.

Існує безліч способів організації свопів. На рис. 1 показаний своп, який можна укласти з фінансовою організацією. Завдяки свопу компанія General Motors перетворює кредитну ставку по американським доларам, рівну 5% річних, в кредитну ставку по австралійським доларам на рівні 11,9% річних. В результаті компанія виграє 0,7% річних. Аналогічно компанія Qantas Airways трансформує кредитну ставку по австралійським доларам, рівну 13% річних, в кредитну ставку по американським доларам на рівні 6,3%. У результаті, компанія також виграє 0,7% річних. Зі свого боку фінансовий посередник виграє 1,3% по американським доларам і програє 1,1% по австралійським. Якщо проігнорувати різницю між валютами, чистий вигравш фінансової організації складе 0,2%. Як і слід було очікувати, загальний вигравш усіх боків дорівнює 1,6% річних.

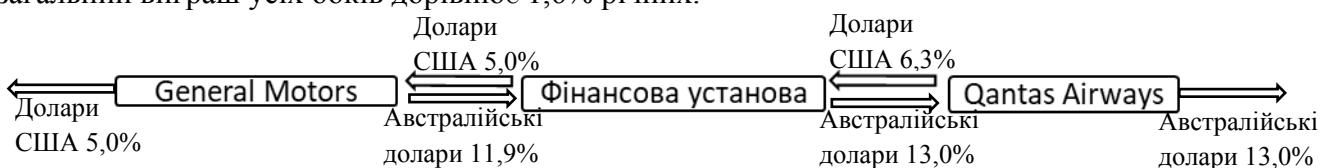

Рис. 1 Схема валютного свопу з участю фінансової установи

Щороку фінансова установа буде отримувати вигреш в розмірі 156000 дол. США (= 1,3% від 12 млн дол. США) і втрачати 220000 австралійських доларів (= 1,1% від 20 млн дол. США). Фінансовий посередник може взагалі уникнути ризику, пов'язаного з коливанням курсу валют, щороку, впродовж дії своєї купуючи 220 000 австралійських доларів на форвардному ринку. Це дозволить йому зафіксувати чистий вигреш в американських доларах [2, ст. 238].

Отже, своп угоди дають широкі можливості щодо управління ризиками на ринку капіталів. Укладання таких угод передбачає не тільки мінімізацію ризиків, а й можливість отримання додаткового прибутку за рахунок відкритої позиції.

1. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України) – 89 с.

2. Халл Д. К. Опzioni, фьючерсы и другие производные финансовые инструменты / Джон К. Халл. – Санкт-Петербург: Издательский дом "Вильямс", 2008. – 1095 с., ст. 238

3. Цінні папери: Підручник / В.Д.Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін. ; за ред. В.Д.Базилевича. — К. : Знання, 2011. — 1094 с., ст. – 98

СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ РИЗИКАМИ

Дідусенко Денис Миколайович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

III курс, спеціальність «Підприємництво,

торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шолойко А.С.

В умовах розвитку сучасної підприємницької діяльності будь-який суб'єкт господарювання більшою мірою стикається з таким явищем як ризик. Ризик розглядається як важлива складова, що виникає у сфері господарської діяльності та пов'язана з різноманітними умовами й факторами, які впливають на позитивне прийняття економічних та управлінських рішень, навіть, якщо підприємець прагне досягнути мінімальної норми прибутку. З постійним розвитком ринкової економіки у підприємницьку сферу вносяться додаткові елементи невизначеності, що розширюють спектр ризикогенних ситуацій і передбачають збільшення не тільки кількості ризиків, але й їх різноманітності. Саме в таких умовах і виникають виробничі ризики.

Виробничий ризик, за своєю економічною природою, є ймовірністю збитків або додаткових витрат, пов'язаних зі збоями та зупинками виробничих процесів, порушенням технології виконання операцій, низькою якістю сировини або роботи персоналу [3, с. 153]. Виробничий ризик є видом підприємницького ризику, що пов'язується перш за все з виробництвом продукції, товарів, у процесі якого керівники підприємств вирішують проблеми неповного використання сировини, матеріалів, зростання собівартості, збільшення трудових витрат [1, п.10.2].

Існує думка, що виробничі ризики є найбільш небезпечними ризиками, які впливають на діяльність підприємства, і тому, саме вони можуть викликати найзначніші збитки. Наслідки цих ризиків виявляються в порушенні виробничих процесів, зобов'язань із постачання, погіршенні якості продукції, зниженні конкурентоспроможності, втратах прибутку [2, с.19-21]. Тому виникає необхідність в управлінні такими ризиками, що базується на мінімізації негативного впливу виробничих ризиків. Одним із найбільш дієвих методів мінімізації є страхування виробничих ризиків, яке слід розглядати з декількох сторін, а саме:

- зі сторони традиційного страхування майна;
- зі сторони страхування від втрат прибутку;

- зі сторони особистого страхування працівників підприємства;
- зі сторони страхування цивільної відповідальності підприємства.

Традиційне страхування майнових засобів є досить популярним видом страхування виробничих ризиків, що полягає у забезпеченні коштів для відтворення знищених засобів та предметів виробництва. Але таке базове страхування має негативну сторону, оскільки воно досить часто покриває лише незначну частину втрат, яких господарський суб'єкт зазнав унаслідок прояву ризику. Це пов'язано з тим, що для підприємства набагато більшими втратами можуть бути ті, які завдані неотриманням очікуваного прибутку. Це в свою чергу породжує потребу в страхуванні простоїв та перерв у виробництві, що слід розглядати через страхування від втрат прибутку [4; 1, п.10.3].

Страхування від втрат прибутку є формою страхового захисту господарських суб'єктів від втрат майбутньої користі. Випадкова втрата майбутньої користі може настати внаслідок випадкового спаду виробничого процесу або ж його повної зупинки. Збитки, яких господарський суб'єкт може зазнати внаслідок цього випадку, не обмежуються лише втратою майбутньої користі, тому що до них неодмінно потрібно віднести кошти, що витрачені на оплату так званих постійних потреб, зумовлених необхідністю постійно підтримувати життєдіяльність господарського суб'єкта, а також пов'язаних із процесом його повернення до попередньо визначеної виробничої програми. Крім того, якщо зниження чи призупинення виробничого процесу настало внаслідок непередбаченого випадку, то обсяг збитків може зрости за рахунок витрат, які здійснені з метою протистояння наслідкам цього випадку [4].

Зазвичай, страхування від втрат прибутку поєднується з іншими видами базового страхування. Найкращим прикладом є страхування від ризику вогню. Воно майже ідеально поєднується зі страхуванням від втрат прибутку, є дієвим способом мінімізації виробничих ризиків та здійснюється переважно у формі попередження ризиків, що входять у комбіновану систему FLEX (Fire – вогонь, Lighting – удар блискавки, Explosion – вибух). Хоча здається, що це традиційні ризики, але їх поява призведе не лише до кількісних втрат реально існуючого майна, а й до тимчасового призупинення чи сповільнення ходу виробничого процесу, а відповідно - до втрати очікуваного прибутку. Також, найбільш популярними формами страхування від втрат прибутку є:

–MLOP (Machinery Loss of Profit Insurance - страхування від втрати прибутку через аварію машин, обладнання);

–ALOP (Advance Loss of Profits - страхування втрат прибутку, спричинених перенесенням насамперед строків початку виробничого процесу, пов'язаного із модернізацією чи реконструкцією певного виробничого об'єкта) [4].

Страхування цивільної відповідальності базується на страхуванні тих ризиків, що є одними з найпоширеніших ризиків при виробництві продукції будь-якого роду, а саме ризики відповідальності за якість вироблених товарів. Це зазвичай пов'язується з невдоволеністю споживачів, нанесення шкоди третім особам через погіршення якості виробленої продукції [1, п. 10.3].

Особисте страхування працівників підприємства викликано одним із визначальних факторів виробничого ризику – персоналом, а проводиться за допомогою тих видів страхування, що пов'язані з охороною й поліпшенням праці працівників [1, п. 10.3].

При дослідженні страхування виробничих ризиків неодмінно слід розглянути специфіку розрахунку страхового тарифу. Страхові тарифи при страхуванні виробничих ризиків розраховуються з урахуванням певних особливостей оцінки ризику, який покладено в основу даного страхування, а саме те, що ризик настання майнових збитків є першоджерелом для ризику втрати прибутку. Тому страховий тариф має враховувати ймовірності настання таких ризиків: базового ризику (пошкодження, або знищення майнових засобів) та ризику сповільнення або зупинення виробничого процесу. При калькуляції страхового тарифу також мають ураховуватися такі особливості господарської діяльності страхувальника як сезонність виробництва, тривалість терміну відшкодування, характер конкуренції в даній галузі, частка власної участі у фінансуванні ризику втрати прибутку [4].

Отже, страхування є найбільш дієвим та найкращим способом мінімізації виробничих ризиків, оскільки застосування його є ключовим аспектом ефективного управління ризиками при діяльності сучасних підприємств.

1.Базилевич В.Д. Страхування: підручник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Р.В. Пікус; за ред. проф. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.

2.Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навч. посібник / Л. І. Донець. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.

3.Тепман Л.Н. Ризики в економіці: навч. посібник / Л.Н. Тепман; за ред. проф. В.А. Швандара - М: ЮНІТІ-ДАНА, 2002. – 380 с.

4.Страхування виробничих ризиків [Електронний ресурс] // stud.com.ua [сайт]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/6272867/page:39/>.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Дученко Лілія Володимирівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

IV курс, спеціальність «Економічна кібернетика»

Науковий керівник: к.е.н., ас. Писанець К.К.

Провідна роль на мікро-фінансовому ринку належить непрямому фінансуванню, оскільки для більшості невеликих підприємств, приватних підприємців та інших малозабезпечених учасників ринку основним джерелом фінансування є переважно кредитні ресурси, які головним чином надаються небанківськими фінансовими установами [2].

Попит на кредитні ресурси з боку середніх підприємств, малого бізнесу і пересічного населення протягом останніх років дедалі більше зростає.

Наразі банки нарощують прибутки завдяки кредитуванню населення, доходам від комісійного обслуговування, контролю витрат та переоцінці валютних інструментів. У III кварталі 2019 року кошти на валютних рахунках фізичних осіб зросли найвищими темпами від початку 2014 року. При цьому темпи зростання портфеля роздрібних кредитів залишалися суттєвими – близько 30%. Зростання (р/р - до відповідного періоду попереднього року) корпоративного портфеля у осінні місяці 2019 року значно сповільнилося порівняно з літніми місяцями, частково через заміщення банківських кредитів зовнішніми позиками підприємств. Прибутковість банківського сектору визначається високою маржею в роздрібному сегменті та високими комісійними доходами. Прибуток зріс (р/р) більш ніж учетверо, рентабельність капіталу сектору досягла майже 40%. Перспективним напрямом використання високої ефективності є створення запасу капіталу банків, адже регуляторні вимоги до достатності капіталу щороку посилюватимуться.

Чисті активи банківського сектору зросли за III квартал 2019 р. на 1.2%, а без урахування ефекту зміцнення курсу гривні – на 4.2%. Портфель чистих гривневих корпоративних кредитів за III квартал 2019 р. зріс на 1.5% (+1.9% р/р). Залучення позик за кордоном кількома компаніями уповільнило зростання кредитного портфеля порівняно з попереднім кварталом. Стійка тенденція дедоларизації кредитів фізичним особам зберігається: протягом кварталу частка чистих валютних кредитів знизилася на 0.9% (р/р) і залишилися практично незмінним. Чисті гривневі кредити фізичним особам зросли за квартал на 7.9% і на 29.9% (р/р). Після стрімкого трирічного зростання відчутним є ефект бази: торік у жовтні темпи зростання становили +38.0%, у червні 2019 – +33.2% (р/р). Частка непрацюючих кредитів за III квартал скоротилася на 1.8 в.п. до 48.9%. У сегменті кредитування фізичних осіб ця частка скоротилася на 2.9 в. п. до 38.1%. Це було зумовлено високими темпами видачі нових кредитів. У корпоративному сегменті відбулася низка фінансових реструктуризацій, проведених державними банками. Це дещо скоротило частку непрацюючих кредитів у цьому сегменті [1].

У III кварталі зобов'язання банків зменшилися на 0.3% і на кінець періоду становили 1.19 трлн грн. Без урахування фактору зміни курсу гривні – зросли на 3.7%. Загалом частка коштів фізичних та юридичних осіб на поточних банківських рахунках у зобов'язаннях підвищилася на 1.6 в. п. до 81.8% від усіх зобов'язань. Це чергове оновлення історичних максимумів. Гривневі кошти суб'єктів господарювання зросли на 5.1% кв/кв та 14.3% (р/р). Кошти юридичних осіб в іноземній валюті зросли на 17.6% кв/кв у доларовому еквіваленті. Найактивніше – на 34.9% кв/кв – у державних банках (77% усього приросту за квартал) через зростання коштів державних підприємств. Гривневі кошти фізичних осіб зменшилися в III кварталі на 1.1%, але в річному обчисленні зросли на 12.7%. Зниження за квартал відбулось в усіх групах банків, окрім банків з приватним капіталом, які пропонували порівняно вищі ставки. Валютні кошти виросли за квартал на 5.2% та на 6.6% (р/р). Це найвищий темп приросту у кварталному вимірі від початку 2014 року. Найвищі темпи зафіксовано в державних банках – 7.0%. Таким чином, рівень доларизації депозитів знизився через зміцнення гривні, проте зріс за фіксованим курсом на 2.6 % у юридичних осіб, а фізичних осіб – на 1.5 %.

Кредитування фізичних осіб залишається для банків найбільш дохідним сегментом завдяки високому попиту на споживчі кредити. У липні – жовтні 2019р. НБУ тричі знижував облікову ставку, а з початку року – 4 рази: з 18.0% до 15.5% річних. Проте ставки за 12-місячними гривневими депозитами фізичних осіб у III кварталі зросли на 0.3 в. п. до 15.8% річних через високу конкуренцію за вкладників. Вартість 12-місячних депозитів населення в доларах США була на історичних мінімумах – 3.2% річних. На цьому рівні вона перебуває вже декілька місяців через утримання державними банками одними з найвищих на ринку ставок. Гривневі кошти корпорацій подешевшали на 0.4 в. п. до 13.0% річних, повернувшись до рівня вересня 2018 року. Зниження облікової ставки сприяло здешевленню кредитів для бізнесу на 0.5 в. п. до 18.1% у гривнях. Корпоративні кредити у валюті також подешевшали – на 0.6 в. п. до 4.5% річних. Порівняно з червнем вартість гривневих кредитів для фізичних осіб зросла на 4.5 в. п. до 34.1% річних.

Перспективи та ризики

Національний банк у 2019 році розпочав цикл зниження ставок, який позитивно впливатиме на прибутковість банків, бо вартість фондування має знизитися, а високий попит у роздрібному сегменті - підтримати високі ставки за споживчими кредитами. Темпи зростання депозитів мають скоротитися скоротяться, але залишатися достатніми для підтримки кредитування, насамперед роздрібною. Ризики прибутковості банківського сектору в середньостроковому періоді є помірними. У результаті відновлення економіки та очищення балансів з'явиться більше передумов для відновлення корпоративного кредитування.

Від початку грудня мінімальне значення коефіцієнта покриття ліквідністю LCR має зрости до 100% (станом на 01.10.2019 р. становить 90%). За очікуваннями НБУ усі банки його витримують завдяки високому рівню ліквідності.

1. Огляд банківського сектору. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2019-11.pdf?v=4.
2. Тенденції розвитку фінансового ринку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://afi.org.ua/articles/tendenciyi-rozvitku-finansovogo-rinku>.
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2664. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Міністерство фінансів України. Рейтинг стійкості банків. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.com.ua/banks/rating>.
5. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07 груд. 2000 р. № 2121. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

ВИКОРИСТАННЯ 3D-ДРУКУ В СТРАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ерастов Василь Ігорович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

к.е.н., асистент кафедри страхування,

банківської справи та ризик-менеджменту

Сфера виробництва та охорони здоров'я вже широко використовують 3D-друк для створення прототипів та готових виробів. Робоча група Agents Council for Technology (ACT), очікує, що 3D-друк стане все більш звичним, оскільки ціна на технологію знижується та інші галузі починають активно її використовувати.

3D-друк, також відомий як "адитивне виробництво" - це процес, що використовується для синтезу тривимірного об'єкта шляхом формування послідовних шарів матеріалу під контролем комп'ютера. Ці об'єкти можуть бути практично будь-якої форми і геометрії, та отримуються з даних цифрової моделі, 3D-моделі чи іншого електронного джерела даних, наприклад, файлу G-code.

Ця технологія суттєво змінить сучасні підходи до дизайну, розробки та виробництва продукції, особливо як стимул для сучасної економіки тимчасової зайнятості та фрілансу. Галузі, що опиняться під найбільшим впливом це автомобілебудування, аерокосмічна галузь, будівництво, машинобудування, харчова промисловість, обслуговування домогосподарств та галузь охорони здоров'я. Очікується, що 3D-друк матиме позитивний вплив на протезування та заміну суглобів.

Наступним етапом розробки в цій галузі є 4D-друк, де четвертий вимір - час. Ця нова технологія дасть можливість надрукувати предмети, які можуть змінюватись із часом.

На сьогодні процес вже демократизує виробництво, дозволяючи створити продукти та деталі в будь-який момент часу, що має значний вплив на запаси та логістику. Ця технологія може зменшити імпорту, у випадку якщо локальні виробники зможуть виробляти продукцію на місцях та економічно ефективно, а 3D-друк незабаром змінить спосіб ведення бізнесу всіх компаній, що базуються на виробництві продукції або ж використанні певного набору деталей, даючи змогу майже будь-кому стати виробником.

Але ця зміна матиме і недоліки для економіки: це змусить роздрібні торгові точки, які раніше продавали продукцію масового виробництва піти з ринку або перепрофілювати діяльність, і це, ймовірно, призведе до збільшення обороту товарів та підробок на чорному ринку. Скорочення часових рамок, необхідних для розробки продукції, створення прототипів та перевірки технічних характеристик, 3D-друк також змінить підходи до розповсюдження продукції та зменшить витрати праці та виробництва, значно знизивши внесок невеликих виробників та інженерів, та позбавивши частину виробників та персоналу роботи.

Нарешті, оскільки 3D-друк наразі не регулюється, кожен може потенційно придбати 3D-принтер та виготовити предмети, які можуть спричинити негативні наслідки, наприклад, зброю. Порушення авторських прав та копіювання торговельних марок також може бути одним із негативних результатів 3D-друку, оскільки технологія робить реплікацію та відтворення деталей і об'єктів простішою, ніж будь-коли.

Основний вплив 3D-друку на страхову галузь полягатиме у появі нових ризиків та можливостей. Відповідальність виробника за сам принтер, відповідальність за використані у процесі друку матеріали, за порушення прав інтелектуальної власності та прав на використання програмного забезпечення може бути віднесена до виробників 3D-принтерів. Але оскільки технологія все ще досить нова, юридичні наслідки щодо відповідальності виробника залишаються невизначеними, особливо в аспектах особистого використання.

Крім особливостей відповідальності виробника за продукцію, 3D-друк збільшить кількість ризиків для різних категорій клієнтів, а отже, і страхові премії. Це суттєво змінить андеррайтинг та створить нові актуарні дисципліни, і оскільки компанії стануть більш технологічними, їм, швидше за все, знадобиться надійний менеджер з ризиків. 3D-друк

також може призвести підвищення ефективності процесу урегулювання страхових претензій, оскільки страхувальники отримують можливість ремонтувати та замінювати розбиті або несправні деталі та елементи автомобільної або домашньої техніки. Крім того, ця технологія призведе до появи значної кількості можливостей для інтеграції між посередниками, страховиками та постачальниками для підключення до домашніх 3D-принтерів та автоматичного виробництва запчастин після проведення діагностики.

Для інтеграції 3D-друку в страхову діяльність необхідно впевнитись, що відповідний персонал знає основні концепції та програми 3D-друку, а також переглянути поточну клієнтську базу на наявність можливих клієнтів та, відповідно, наслідків впровадження. Також доцільним є перегляд стандартних умов полісів та продуктової лінійки, щоб визначити прогалини в пропозиціях покриття та детально розглянути можливі ризики у кожній виявленій галузі, такі як відповідальність за програмні та апаратні злами, вплив можливих несправностей системи чи датчиків, проблеми у разі відключення електроенергії тощо.

Страхова галузь повинна бути визначати та зрозуміти потенційні небезпеки та ризики, що пов'язані із відповідальністю виробника, перш ніж належним чином починати спілкування із клієнтам, які використовують 3D-друк у своєму бізнесі. Залишається незрозумілим, як використання 3D-друку в особистих цілях може вплинути на страхування власників житла, зокрема на їх відповідальність. Представники страхової компанії ви можете уникнути зайвих помилок та упущень, задаючи більш глибокі запитання щодо особистої власності та домашніх виробничих потужностей.

1. Ерастов В.І. Основні тренди страхового ринку зарубіжних країн, що мають позитивний вплив на Інтернет-страхування / В.І. Ерастов // Облік і фінанси. – 2016 – №2(72) – с.110-118
2. Ерастов В.І. Проблеми оцінки результатів вкладення коштів в інформаційні системи та технології страхових компаній / В.І. Ерастов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Міжнародні економічні відносини та світове господарство» – 2017 – Вип. 12(1). – С. 98-102
3. 3D Printing URL: <https://www.independentagent.com/act/pages/planning/natureofrisk/3d%20printing.aspx>

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТРАХУВАННЯ

Жейлик Катерина Юрївна

Тимчик Артем Михайлович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

III курс, спеціальність «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник: к.е.н., ас. Прокоф'єва О. В.

Страхування стосується інтересів як фізичних, так і юридичних осіб. Збитки, завдані їм пожежами, аваріями, стихійними лихами, а також можливу шкоду, завдану третім особам, без задіяння інституту страхування, повинні відшкодовуватися ними самостійно. Створення для цих цілей запасів і накопичень з одного боку забирає кошти з обороту підприємств і знижує рівень життя громадян, а з іншого боку може виявитися недостатнім, тому подібний захист майнових інтересів є малоефективним. Страхування дозволяє нівелювати наслідки несприятливих подій, створити накопичення грошових коштів на певний термін, забезпечити ритмічність і безперебійність роботи підприємства (компанії, фірми).

Базилевич В.Д. вважає, що економічний зміст страхування полягає в тому, що цей різновид людської діяльності спрямований на захист майнових інтересів юридичних та фізичних осіб, що потерпіли у зв'язку з настанням страхових випадків, визначених договором чи страховим законодавством, за рахунок страхових фондів, які формуються учасниками страхування [2].

Економічна категорія страхування висловлює свою сутність насамперед через властиві їй функції. Серед функцій страхування виділяють такі функції, як ризикова, попереджувальна, ощадна, інвестиційна, соціального захисту населення.

Суть ризикової функції розкривається у перекладанні фінансових наслідків певних випадкових подій на страхові компанії. Щодо попереджувальної функції або іншими словами превентивної, то дана функція розкриває свою суть у системі заходів попереджувального характеру, які спрямовуються на зниження ймовірності виникнення збитків. Ощадна функція виражається у накопиченні страховиком грошових сум протягом терміну дії договору страхування (відноситься в основному до довгострокових договорів страхування життя). Інвестиційна функція представляє собою можливість концентрації фінансових ресурсів у формі створюваних за рахунок страхових внесків страхових фондів, розміщення яких сприяє розвитку економіки країни. Функція соціального захисту населення реалізується шляхом створення і функціонування спеціальних страхових фондів, що формуються державою або страховими компаніями [3].

Слід зазначити, що функції страхування також поділяються на функції на рівні індивідуального виробництва (ризикова, полегшення фінансування, попереджувальна і функція можливості концентрації уваги на нестрахових ризиків) і суспільного відтворення. На рівні суспільного відтворення розрізняють:

- функцію забезпечення безперервності суспільного відтворення (страхування створює фінансові умови для швидкого відновлення діяльності підприємств, які постраждали в результаті виникнення страхових випадків);
- скорочення державних витрат (зняття з держави додаткових витрат, пов'язаних з покриттям збитків від застрахованих подій);
- стимулювання НТП (додаткова можливість виробників з метою уникнення витрат, що покривають збитки, пов'язані з непередбачуваними обставинами, концентруючи увагу на створенні технологій і продуктів, що дозволяють знизити ризик їх виникнення).

Страхування також можна розглядати також як кредитну категорію, що має такі специфічні функції:

- формування спеціалізованого страхового фонду грошових коштів, який може формуватися як в обов'язковому, так і в добровільно порядку;
- відшкодування збитків та матеріальне забезпечення громадян;
- попередження страхового випадку і мінімізація збитку [1].

Основоположними принципами страхування є такі, як : принцип наявності страхового інтересу, принцип ризикованості, принцип еквівалентності, принцип найвищої довіри сторін, принцип контрибуції, принцип виплати страхового відшкодування, принцип наявності причино-наслідкового зв'язку збитку і події, що його викликала; принцип виплати страхового відшкодування в розмірі дійсного збитку, принцип суброгації.

Принцип наявності страхового інтересу полягає в необхідності присутності інтересу в збереженні об'єкта страхування на момент укладання договору страхування. Згідно з цим принципом страхувальник не має права страхувати об'єкти, в цілості яких Він не зацікавлений. Принцип ризикованості. Подія, що розглядається в якості страхового ризику, повинна мати ознаки ймовірності та випадковості його настання. Принцип еквівалентності, полягає в економічній рівності суми зібраних зі страхувальників страхових премій і розміру сукупних страхових виплат, розрахованих при заданій величині ймовірності. Принцип найвищої довіри сторін виявляється в безумовному обов'язку сторін договору страхування розкривати один одному всі істотні обставини, що мають до нього відношення. Принцип контрибуції має на меті контроль над розподілом суми відшкодування між страховиками при подвійному і багаторазовому страхуванні таким чином, що страхувальник не зможе двічі отримати відшкодування по одному і тому ж випадку. Принцип виплати страхового відшкодування в розмірі дійсного збитку, впливає з того, що виплачене відшкодування має повернути потерпілого у точно таке ж фінансове становище, в якому він був до настання збитку. Принцип наявності причинно-наслідкового зв'язку збитку і події, що його викликала.

Визначення причини виникнення збитку необхідне для вирішення питання про страхову виплату. Принцип суброгації полягає в праві страховика, який виплатив страхове відшкодування, якщо договором майнового страхування не передбачено інше, вимагати відшкодування збитків від особи, винної у настанні страхового випадку [1].

Отже, робота сучасного фінансиста, менеджера, економіста неможлива без знання основних складових страхування. Страхування в основних своїх функціях та принципах підвищує інвестиційний потенціал і дозволяє підвищити ефективність функціонування різних галузей економіки, і як найважливіший елемент системи суспільно-економічних відносин притаманний будь-якій історично складеній формі спільної діяльності людей.

1. Benfield A. Global Insurance Market Opportunities / A. Benfield // Risk. Reinsurance. Human Resources. – 2015. – No. 1. – p. 63 [Електронний ресурс] – Режим доступу. – <http://thoughtleadership.aonbenfield.com/documents/20150913-ab-analytics-insurance-risk-study.pdf>
2. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича, - К.: Знання, 2008. – 1019 с.
3. Стецюк Т.І. Сутність страхування життя: значення, функції, ризику / Т.І. Стецюк // Наука й економіка. — 2018. — № 1 (37). — С. 154—160.

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ КРЕДИТНО-РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ

Жураковський Андрій Юрійович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс магістратури, спеціальність «Фінанси,

банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доцент Лобова О.М.

Розвиток фінансового ринку обумовлює наявність широкого спектру інтересів суб'єктів господарювання, що зумовлює наявність потреби у розумінні операційних ризиків, які власне виражаються у кредитно-рейтинговій оцінці організацій. За оцінками зарубіжних експертів, до 80% світових потоків позикового капіталу контролюється рейтингами.

Кредитно-рейтингова оцінка виходить з оцінки кредитного ризику. В.І. Грушко, О.І. Пилипченко, Р.В. Пікус дають визначення кредитного ризику наступним чином: «Кредитний ризик може бути визначений як невпевненість кредитора у тому, що боржник буде спроможним і матиме наміри виконати свої зобов'язання відповідно до термінів та умов кредитної угоди» [4].

Кредитно-рейтингова оцінка полягає в тому, що кожному позичальнику присвоюють відповідний рейтинг на основі його кредитного ризику, під яким розуміють можливе зниження прибутку банку або втрату частини акціонерного капіталу внаслідок нездатності позичальника погашати й обслуговувати отриманий кредит. Рейтинг залежить від того, скільки балів набирає позичальник. Бали розраховуються як добуток значення будь-якого показника та його питомої ваги в рейтингу, (інтегрованому показнику), для цього застосовують спеціальні методики кредитного рейтингу, що становлять сукупність оцінних параметрів кредитоспроможності позичальника. Для них характерна комплексність і порівняльність усіх факторів кредитного ризику [2].

Наприклад, непараметрична модель «CART», яка поширена в західній банківській практиці, суть якої полягає в постійному розгалуженні суб'єктів залежно від значень обраних фінансових коефіцієнтів. Кожна «гілка» дерева розподіляється на менші «гілки» залежно від інших коефіцієнтів, що дає очність класифікації до 90%. Модель Бівера включає в себе так звану систему показників Бівера: коефіцієнт Бівера, рентабельність активів, фінансовий леверидж, коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом, коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань оборотними активами.

Методики «PARSER» і «CAMPARI» використовуються, здебільше, у англо-саксонських країнах. Згідно з методикою «PARSER», аналізується репутація позичальника,

обґрунтування суми затребуваного кредиту, ймовірність погашення, оцінка забезпечення, мета позички та відсоткова ставка за ризик. Більш розширеною з огляду на показники є методика «СAMPARI», де аналізують репутацію позичальника, оцінювання його діяльності, аналіз необхідності звертання за позичкою, ціль та обґрунтування мети позики, можливість погашення, а також спосіб страхування кредитного ризику [5].

Для оцінювання позичальника у США досить часто використовують «правило п'ятох С», де аналізується характер позичальника (репутація, ступінь відповідальності, готовність і бажання сплатити борг), фінансові можливості (ретельний аналіз доходів і витрат позичальника і перспективи їхнього розвитку в майбутньому), капітал, забезпечення позики та загальні економічні умови у країні тощо [1].

Напевно, найбільш відомою моделлю є модель Альтмана. Вона може бути використана для прогнозування банкрутства. Проте застосування моделі Альтмана для українських підприємств практично неможливо, оскільки в основу даної моделі покладений рівень рентабельності підприємства. Для країн з розвинутою економікою, дійсно, рівень рентабельності є визначальним індикатором фінансово-господарського стану, але в українських умовах ключова роль цього показника є сумнівною.

Недоліками таких класифікаційних моделей є переоцінка ролі кількісних факторів, довільність вибору системи базових кількісних показників, висока чутливість до неточності і невірогідності вхідних даних. Моделі комплексного аналізу поєднують в собі кількісні та якісні характеристики позичальника. Тому також розробляють методи оцінювання якості потенційних позичальників за допомогою різного роду статистичних моделей. Мета цих моделей полягає у розробленні стандартних підходів для об'єктивної характеристики позичальників, знаходженні числових критеріїв для розподілу майбутніх клієнтів на підставі наданих ними матеріалів на надійних та ненадійних, що мають ризик банкрутства і тих, для кого небезпека банкрутства малоімовірна.

Прикладом такої моделі може бути «Zeta model», яку розробила група американських економістів та застосовують банки під час кредитного аналізу юридичних осіб. Модель призначена для оцінювання ймовірності банкрутства ділової фірми. Значення ключового параметра визначається за допомогою рівняння, змінні якого відображають деякі ключові характеристики фірми, що аналізуються – її ліквідність, швидкість обігу капіталу і т. ін. Якщо для цієї фірми коефіцієнт перевищує підготовлену порогову величину, то фірму зараховують до розряду надійних, якщо ж отриманий коефіцієнт нижчий від критичної величини, то згідно з моделлю фінансовий стан такого підприємства підозрілий і надавати кредит йому не рекомендується [4].

Для аналізу позик також можуть застосовуватись різні прийоми кредитного скорингу – від формул до складних математичних моделей, який можна застосувати до оцінювання фінансового стану як малих, так і великих компаній (юридичних осіб). Моделей скоринга багато, кожна із них використовує свій набір факторів, що характеризує ризик, пов'язаний із кредитуванням позичальників, і отримує в результаті граничну оцінку, яка і дозволяє розподілити позичальників на «хороших» та «поганих». Суть же кредитного скорингу полягає в тому, що кожному позичальнику приписується притаманна лише йому оцінка кредитного ризику. При оцінці кредитних ризиків позичальників – фізичних осіб – це дані кредитної історії претендента на кредит, про його соціальний, професіональний та демографічний статус та багато іншого. При оцінці позичальників – юридичних осіб, даними звичайно є різні показники діяльності позичальника – так звані фінансові індикатори [6].

Отже, використання рейтингів відповідає потребам розвитку фінансового ринку для активізації інвестиційних процесів для нашої країни, також дозволяє оцінювати потенційний ризик вкладень, що значно спрощує взаємовідносини між організаціями, проте далеко не завжди рейтингові оцінки відповідають реальності, що відбувається, як правило, внаслідок застарілості методик їх розрахунку, а також внаслідок зловживань.

1. Банківські операції : підручник / за ред. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. –К. : Вид-во "Знання", 2006. – 727 с.
2. Версаль Н.І., Олексієнко С.М. Кредитні ризики як важлива складова ризиків у банківській діяльності // Фінанси України. – 2002. – № 8. – С. 86-95.
3. Грачева М.Н. Особливості корпоративного управління в банках / М.Н. Грачева // Банківський огляд : наук.-практ. журнал. – 2004. – № 9. – С. 43.
4. Грушко В.І., Пилипченко О.І., Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками. – Київ: Інститут економіки і права “Крок”, 2000. – С. 24
5. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств : підручник / Р.А. Слав'юк. – К. : Вид-во УБС НБУ : Вид-во "Знання", 2010. – 550 с.
6. Черкашенко В.Н. Этот “загадочный” скоринг // Банковское дело. – 2006. – № 3. – С. 42-47.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «ДИРЕКТ-КОСТИНГ» ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Зубарчук Катерина Леонідівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс магістратури, спеціальність «Фінанси,

банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., проф. Пікус Р.В

Фінансовий результат є узагальнюючим показником діяльності страхової компанії, що обчислюється в розрізі видів її діяльності та на основі якого формуються висновки про економічний потенціал компанії, рішення щодо стратегічного розвитку, оцінка її платоспроможності та фінансової стійкості. Аналіз показників результативності діяльності страхової компанії дає можливість приймати обґрунтовані управлінські рішення, що, у свою чергу, сприятиме її безперервному розвитку та ефективному функціонуванню.

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про страхування» страховики зобов'язані дотримуватися таких умов забезпечення платоспроможності:

– наявності сплаченого статутного фонду для страховиків-резидентів або гарантійного депозиту для філій страховиків-нерезидентів та наявності гарантійного фонду страховика;

– створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;

– перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності [1].

Одним із ефективних методів управління фінансовим результатом страхової компанії, що допоможе підтримувати належний рівень платоспроможності, є метод «директ-костинг» — система управлінського обліку, що ґрунтується на класифікації витрат на постійні та змінні, калькулюванні собівартості продукції лише за змінними витратами, а також на аналізі різних рівнів собівартості продукції [3].

В основі цієї достатньо ефективної системи є визначення обсягу продажів товару (в даному випадку страхових послуг), за якого компанія не матиме збитків. Продаж більшої частки послуг, відповідно, забезпечуватиме компанії отримання прибутку. Для страхових компаній це є надзвичайно актуальним при плануванні продажів страхових послуг, які є новими для ринку, або раніше не реалізовувались.

Оскільки від реалізації полісу компанія отримує також і вторинні доходи (доходи від інвестиційної діяльності), алгоритм розрахунку беззбиткового обсягу продажу страхових продуктів можна представити наступними етапами:

1) визначення прогнозованої кількості реалізованих полісів за допомогою маркетингових досліджень в сегменті страхового ринку;

2) актуаріями компанії розраховуються витрати на ведення справи або беруться аналогові значення таких витрат за даними компаній, які вже мали досвід реалізації послуг;

- 3) актуарії компанії розраховують витрати на здійснення виплат у структурі страхового тарифу (або беруть аналогові значення);
- 4) визначається прибуток на один поліс – розраховується актуаріями компанії, планується у тому ж розмірі або у розмірі, меншому, ніж у компаній, які вже реалізовували послуги даного виду;
- 5) визначається середній страховий тариф;
- 6) визначається ставка доходу за інвестиціями;
- 7) експертним шляхом розраховується страхова сума на поліс, як середнє значення між максимально і мінімально можливими страховими сумами;
- 8) визначається страхова премія на поліс шляхом множення очікуваної страхової суми на страховий тариф;
- 9) обраховуються постійні витрати на поліс шляхом множення встановленого нормативу постійних витрат на страхову премію, та сумарні постійні витрати;
- 10) визначається дохід за інвестиціями на поліс шляхом множення страхової премії на визначену ставку доходу за інвестиціями;
- 11) обраховуються витрати на здійснення виплат на поліс – множенням нормативу витрат на здійснені виплати на страхову подію;
- 12) обчислюється граничний валовий прибуток на поліс;
- 13) визначення кількості полісів, які забезпечать беззбитковий режим роботи компанії, шляхом ділення сумарних постійних витрат на граничний валовий прибуток на поліс [3, 4, 5].

Важливу роль серед етапів відведено актуарним розрахункам, оскільки при створенні нового страхового продукту в межах його актуарного аналізу використовуються первісні передумови, які відображають уявлення страхової компанії про майбутні операції та умови їх реалізації [2].

Директ-костинг дозволяє керівництву страхової компанії загострити увагу на змінний маржинальний дохід, як по компанії в цілому, так і по різних продуктах або послугах; виявити послуги з більшою рентабельністю, щоб перейти в основному на їх випуск. Система забезпечує можливість швидко переорієнтувати стратегію діяльності у відповідь на змінні умови ринку [4, с. 66].

Відносна простота методу "директ-костинг" є перевагою використання цього методу при плануванні фінансових результатів компанії, що надає хороші можливості для аналізу, зокрема, дозволяє використовувати багатоваріантний підхід. При цьому, метод має обмеження - компанія не може використовувати методіку за усіма напрямками страхування. Найкращі результати можуть бути отримані у випадках, коли страхові суми за видом страхування різняться несуттєво.

Таким чином, метод «директ-костинг» доцільно використовувати при плануванні продажів страхових послуг, які раніше компанія не надавала. Застосування цього методом стане невід'ємним етапом при розробці бізнес-моделі проекту та дозволить компанії раціонально використовувати свої ресурси з максимальною ефективністю на перспективу.

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Страхування : підручник / Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Пікус Р. В. та ін.; за ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2008. 1019 с.
3. Атамас П. І. Управлінський облік: навчальний посібник / П. І. Атамас. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 440с.
4. Управління витратами: навч. посібник до практичних занять з курсу «Управління витратами». – Одеса: ОНАЗ, 2009. – 216 с.
5. Шевців Л.Ю. Управлінський облік: навчальний посібник / Л.Ю. Шевців. – Львів.: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2014, 92 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Іваненко Максим Андрійович

ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»,

II курс, спеціальність «Фінанси,
банківська справа і страхування»

Науковий керівник: к.т.н., доцент Калінько І.В

Взаємодія інститутів держави, бізнесу та громадянського суспільства здійснюється шляхом застосування різних форм і методів, зокрема за допомогою державно-приватного управління, яке поширене у світовій практиці і вважається більш результативним, ніж суто державне. Держава має владні повноваження визначати цілі і завдання розвитку, надавати дозвіл на здійснення діяльності в межах власної компетенції представникам приватного сектору, приймати необхідні нормативно-правові акти тощо. Приватному управлінню властиві гнучкість, мобільність, швидкість прийняття рішень, здатність до запровадження інновацій. Більшість розвинутих країн поєднали найкращі риси державного й приватного управління, застосовуючи механізм державно-приватного партнерства.

У науковій літературі партнерство інститутів держави, бізнесу та громадянського суспільства визначають по-різному: трапляються такі поняття, як “публічно-приватне партнерство”, “державно-приватне партнерство”, “приватнодержавне партнерство”. Значна частина науковців ці поняття вживає як синоніми, що відповідають англomовному терміну “PublicPrivate Partnership”, пояснюючи це особливістю перекладу іншомовних джерел. Разом з тим все більше авторів розглядає “публічно-приватне партнерство” і “державно-приватне партнерство” як окремі взаємовиключні поняття, вживання яких пов’язане з роллю та функціями держави в суспільстві. Змістове використання цих понять залежить від моделі та культури державного управління.

Зарубіжним дослідникам найбільш близьким до відображення змісту концепції видається поняття “публічно-приватне партнерство”. До того ж воно найбільш точно відтворює й сутність відносин, оскільки як публічний партнер у зарубіжній практиці часто виступають не лише органи державної влади, а й органи місцевого самоврядування, потужні громадські організації та благодійні фонди [1]. Партнерство здійснюється між інститутами держави всіх рівнів влади, приватного сектору, до якого належать організації інвесторів та бізнесу, та представниками громадянського суспільства для вирішення суспільно важливих проблем, які стосуються компетенції держави, і отримання взаємної економічної вигоди. Державний партнер зосереджується на прийнятті необхідних нормативно-правових актів, визначенні цілей і завдань проектів ДПП, якості послуг, цінovій політиці, моніторингу виконання проектів, тобто виконує регулюючу та координуючу функції. Приватний партнер без-посередньо виконує проект: вкладає капітал або використовує навички щодо залучення коштів, технічні знання та забезпечує ефективну реалізацію проектів. Послуги “третьої сторони” також важливі, оскільки місцеві жителі як представники громадянського суспільства краще за будь-кого розуміють свої потреби і шукають шляхи вирішення проблем, пропонуючи представникам державної влади та приватно-го сектору впровадження та реалізацію партнерських проектів. Саме через активну позицію представників громадянського суспільства та приватного сектору щодо реалізації проектів відображається зміст концепції “публічно-приватне партнерство”.

Державно-приватне партнерство є одним з принципів сучасної моделі публічного управління “New Public Management”, яку провідні західні країни почали впроваджувати в кінці ХХ ст. Концепція “нового державного менеджменту”, на думку М .В.Пасічника, – це модель державного управління, в основу якої покладе-но запозичення методів корпоративного управління, які застосовуються в бізнесі та некомерційних організаціях. Ця модель орієнтована на підвищення гнучкості прийняття рішень у державному апараті,

зниження його ієрархічності, делегування повноважень на 142 нижчий рівень прийняття рішень і посилення механізмів зворотного зв'язку між державою та громадянами [2]. І.М.Трофімова зазначає, що в цій концепції основне завдання уряду – надати місцевим спільнотам можливість самостійно вирішувати свої проблеми і контролювати якість публічних послуг, що надаються [3].

За своїм визначенням державно-приватне партнерство (ДПП) характеризує форми співпраці держави або муніципалітету (державного партнера) та приватної компанії (приватного партнера) із створення, реконструкції, експлуатації об'єкта державної/муніципальної власності. За формами ДПП розрізняють концесію, управління майном і спільну діяльність; дозволяється змішувати форми договорів, наприклад, управління майном і спільної діяльності. Процедури закупівлі (кваліфікація та конкурсний відбір) відбуваються за умовами закупівель за державні кошти.

Концесія як один із підвидів форм державно-приватного партнерства має низку відмінностей від інших форм ДПП. По-перше, створено окрему процедуру закупівлі (а саме — концесійний конкурс). По-друге, визначено істотні умови концесійних договорів. По-третє, передбачено використання концесійного об'єкта на платній основі.

Сьогодні перед Україною стоїть низка стратегічних питань щодо державної власності — потрібно визначити роль держави та цілі, заради яких вона має прагнути зберегти об'єкти у своїй власності. Тому важливо визначитися із загальним баченням, яке стане основою політики державної власності. Вона, у свою чергу, і слугуватиме дороговказом для роботи держпідприємств і проектів державно-приватного партнерства. Першою ластівкою став проект Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року. Важливо також сформулювати бачення в інших секторах інфраструктури.

Плануючи проект державно-приватного партнерства, варто пам'ятати про причини та цілі залучення приватного оператора. Вони можуть різнитися залежно від потреб розвитку окремого сектора. Наприклад, часто для роботи в низькорентабельній галузі не потрібні приватні інвестиції, а буде достатньо або взяти кредит під муніципальні гарантії, та/або укласти контракт управління. Високорентабельні проекти у змозі швидко окупити вкладені інвестиції за рахунок користувачів. Проте для пошуку таких "національних чемпіонів" потрібні три основні умови: обсяг ринку, достовірна оцінка попиту та досвід оператора у сфері технологічних/експлуатаційних рішень.

Отже, державно-приватне партнерство – сучасний механізм, застосування якого сприятиме розвитку України, значному зменшенню витрат з Державного бюджету України та місцевих бюджетів, особливо в умовах військових дій на Сході країни та економічної кризи. Рациональне використання механізмів державно-приватного партнерства поряд з іншими механізмами державного регулювання дасть змогу створити умови для зміцнення економічного і політичного суверенітету України, підвищення її міжнародного авторитету, інвестиційної привабливості.

1. Грищенко С. Підготовка та реалізація проектів публічноприватного партнерства : практ. посіб. для органів місцев. влади та бізнесу / С. Грищенко. – К. : ФОП Москаленко О. М., 2011. – 140 с.

2. Пасічник М. В. Механізми впровадження нового публічного менеджменту: досвід США / М. В. Пасічник // Державне управління: теорія та практика [Електронний ресурс]. – № 1. – 2009. – Режим доступу : http://www.academy.gov.ua/ej/ej9/doc_pdf/Pasichnyk_MV.pdf

3. Трофімова І. Н. Трансформация отношений центральной и местной власти в процессе децентрализации управления (опыт европейских стран) [Электронный ресурс] / И. Н. Трофимова // "ARS ADMINISTRANDI". – 2011. – № 2. – Режим доступа : http://ars-administrandi.com/article/Trofimova_2011_2.pdf

4. Павлюк К. В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави [Електронний ресурс] / К. В. Павлюк, С. М. Павлюк // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – № 17. – С. 10–19.

NEW INSURANCE MARKETS' DEVELOPMENT PROSPECTS

Kuharenoks Mihails
MKu-Consulting SIA;
Managing Director; Riga

BA School of Business and Finance
(*BASBF*), Lecturer; Riga

The insurance markets' development, especially in terms of insurance products, primarily depends on a particular region's or country's level of economic growth as well as on its residents' and business entities' need to protect their property interests.

The insurance markets in the United Kingdom, Germany, and the United States provided the base for the development of a variety of insurance products, which are well known today and build the legal foundation that governs the relationships in the field of insurance.

The constant development of science, technology, and economics affects objectively the development of insurance products; despite their inherent conservatism, they strive to accommodate the changes in insurance objects (self-driving vehicles) and the emergence of new risks (i.e. cyber risks) that affect the property interests of policyholders. All this also affects the list of licenced insurance products, which becomes more and more extensive and detailed.

The issues mentioned above mostly relate to the countries who are the leaders in economic development.

What should the regions such as Eastern Europe, where the insurance markets experienced renaissance, do? Their quality and maturity, even though they were "born" almost simultaneously, differ from the developed markets and, it must be noted, from each other. One of the most notable differences refers to the amount and quality of legal regulation, which ensures the active use of insurance products widely known in developed markets, but unknown or unused to minimize risks to the national economy of the "new" markets. Some of these products differ from the traditional ones, including the methods of underwriting, pricing and loss management (i.e. suretyship).

Recommendations: to study and adopt the methods and experience of the insurance institution's legal regulation of advanced insurance markets, which will allow it to be actively used to ensure stability and economic growth; this also applies to Ukraine.

ЗНАЧЕННЯ ХЕДЖУВАННЯ ПРИ СКЛАДАННІ ТА ВИКОРИСТАННІ БЮДЖЕТУ КРАЇНИ

Каліновський Максим Олександрович
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
III курс, спеціальність «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»
Науковий керівник: к.е.н., доц. Шолойко А.С.

При складанні бюджету України одним з важливих питань є управління ризиками, які виникають у процесі формування та використання бюджету. Для зниження втрат обирається оптимальний метод мінімізації фінансових ризиків, одним з яких є хеджування, яке набуло широкого практичного використання в розвинутих країнах в процесі управління грошовими

потоками в часі та здійсненні інвестиційної політики. Також паралельно з операціями хеджування проводяться операції страхування. Саме хеджування і страхування мають на меті захист від фінансових ризиків, а тому цілком доцільно розглядати ці операції як складові процесу хеджування загалом [6].

Використання методу хеджування ризиків можливе лише на основі глибокого уявлення про його сутність і принципи вибору інструментів його виконання. Проблема ефективного управління фінансовими ризиками в нашій країні не може бути вирішеною без методів хеджування, бо при складанні та затвердженні бюджету України потрібно мінімізувати ризики щодо різних галузей і напрямків бюджету [6].

Загалом, хеджування – це один з інструментів зниження фінансових ризиків, який використовується при укладанні нової угоди шляхом регулювання цін залежно від сфери використання бюджету. Також воно постає засобом зменшення ризику шляхом укладання протилежної угоди на строковому ринку [5].

Хеджування містить у собі систему економічних відносин учасників фінансового ринку, яка пов'язана зі зниженням кредитних і цінових ризиків, що досягаються за рахунок одночасності та протилежного спрямування торгових угод на строковому ринку і ринку реального товару [4].

Об'єктом хеджування є актив, зобов'язання, стаття бюджету або майбутня операція, які створюють для сфери або галузі бюджету ризик зміни справедливої вартості цих активів і зобов'язань або зміни грошових потоків, пов'язаних з майбутнім використанням. Суб'єктом процесу хеджування є хеджер, який постає господарюючим суб'єктом стосовно галузі або сфери бюджету, у якій здійснюються фінансові операції [5].

Для вибору будь-якої стратегії зменшення фінансових ризиків, які виникають у процесі складання і затвердження бюджету слід керуватися принципами, які б максимально відповідали обраному методу. Ці принципи містять у собі виконання наступних дій:

- усвідомлення прийняття ризиків;
- управління ризиками, що приймаються;
- незалежність управління окремими ризиками;
- співставлення рівня ризиків, що приймаються, з рівнем доходності фінансових операцій;
- економічність управління ризиками;
- врахування факторного часу в управлінні ризиками;
- врахування можливості передачі ризиків [6].

Саме цим хеджування вирізняється серед інших методів у системі мінімізації ризиків.

Для мінімізації фінансових ризиків бюджету використовуються такі інструменти хеджування, як деривативи. Деривативи – це стандартні документи, що засвідчують право придбати або продати базовий актив на визначених ним умовах у майбутньому. У міжнародній практиці строкового ринку деривативами є форвардні контракти, ф'ючерсні контракти та опціони, що і покладено в основу законодавчого регулювання випуску та обігу деривативів у нашій країні [3].

Використання деривативів оптимізує функціональність фінансової системи завдяки якісному впливу на фінансовий результат діяльності шляхом створення можливості ефективного управління фінансовим ризиком у процесі складання і затвердження бюджету, покращення планування фінансових потоків у різні сфери бюджету, а також забезпечує поширення інформації про стан державного та місцевих бюджетів [3].

Деривативи є інструментами управління ризиком шляхом укладання похідних контрактів, що призводить до встановлення цін, відкритих для спостереження, та оцінки як суспільством, так і експертами, які, визначаючи реальну вартість активів, мають змогу визначити шляхи та умови подальшого розвитку економіки [2].

За часом здійснення хеджування поділяється на довге та коротке. Під час короткого хеджування здійснюється продаж строкових контрактів, а під час довгого – їх купівля.

Коротке хеджування сприяє забезпеченню ціни продажу базового активу, який знаходиться у власності продавця, довге – дає можливість негативних коливань ціни активу [5].

Для визначення механізму хеджування необхідний вибір оптимальних інструментів хеджування. Для цього необхідно врахувати вплив двох факторів: майбутніх намірів хеджера та виду ризику. Частина хеджерів вважає за краще цілком хеджувати касову позицію від будь-якого ризику і тому підтримує строкову позицію протягом усього строку касової дії. Інші ж звертаються за допомогою строкових контрактів лише в разі очікування сильних коливань ринку, що спричиняються зовнішніми причинами. Щодо врахування виду ризику, то лише знаючи джерело походження і вид ризику, який виник від використання активу, можна вирішувати питання про відповідні цьому ризику методи та інструменти страхування. Також важливу роль у виборі інструментів хеджування відіграють такі фактори, як особливості хеджованого активу, оцінка товарних позицій, ретельний аналіз діяльності, порядку розрахунків і ціноутворення, що дає можливість виявити, на яких етапах виникають ризики та ступінь їх можливого негативного впливу у майбутньому [1].

Крім того, важливо врахувати ліквідність вибраного інструменту, тобто слід вибирати інструмент не тільки зручний для хеджування, а й достатньо ліквідний відповідно до поточних ринкових умов [6].

Таким чином, одним з найбільш ефективних методів мінімізації фінансових ризиків у процесі використання бюджету для різних сфер і галузей є хеджування, що містить сукупність дій і засобів, спрямованих на усунення ризиків або їх утримання на прийнятному рівні та отримання прибутку. Теоретично хеджування слугує «іммунітетом» для бюджету країни, захищаючи від непередбачених витрат у різних сферах бюджету країни і є способом стабілізації бюджету в процесі використання фінансових потоків за різними напрямками.

1. Бойко К. В. Особливості використання інструментів хеджування ризиків господарської діяльності / К. В. Бойко // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 6.

2. Буренин А. Н. Рынки производных финансовых инструментов / А. Н. Буренин. - М.: ИНФРА-М, 1996. - 368 с.

3. Колб Р. Финансовые деривативы : учебник / Р. Колб. - Издание 2-е : перевод с англ.- М.: Информационно-издательский дом : Филин, 1997. - 360 с.

4. Примостка Л. Управління фінансовими ризиками / Л. Примостка // Економіка. Фінанси. Право. - 1999. - № 2. - С. 10-13.

6. Супрович Г. Сутність хеджування як методу зниження фінансових ризиків [Електронний ресурс] / Г. Супрович. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2010_6/pdf/suprovych.pdf. - Назва з екрана.

1. Шпіцглюз С. О. Хеджування як інструмент оптимізації фінансових ризиків бюджету України / С. О. Шпіцглюз // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2014. - Вип. 39. - С. 233-240. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_39_26

ЗАСТОСУВАННЯ GAP-МЕТОДИКИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЦЕНТНОГО РИЗИКУ В БАНКАХ УКРАЇНИ

Карабчук Дарина Юрївна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

II курс магістратури, спеціальність «Фінанси,
банківська справа і страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н.І. Версаль

Оцінка, моніторинг і запровадження дій зі зменшення процентного ризику є необхідною складовою діяльності банку, зважаючи на вплив процентного ризику на чистий дохід та ринкову вартість капіталу банку.

Оцінювання процентного ризику в банках досліджували у своїх роботах такі

науковці, як Н. Версаль, Р. Пікус, Н. Приказюк, С. Вігнішвар та інші.

Серед методик оцінки процентного ризику банку можна виділити GAP-аналіз, метод дюрації, коефіцієнтний аналіз та метод вартісної оцінки.

Однак, у нашому дослідженні, з метою аналізу процентного ризику, було застосовано GAP-аналіз.

Для аналізу було відібрано три банки: Укрсиббанк та ОТП банк як друге та третє місце за рейтингом стійкості банків станом на 2 квартал 2019 року (Райффайзен Банк Аваль, перше місце у рейтингу, не було включено до аналізу, оскільки відсутня звітність за 4 квартал 2018 року) та Приватбанк як такий, що посідає перше місце у ранжуванні за обсягом депозитів фізичних осіб. Результати, за отриманим на основі застосування GAP-методики розрахунком, наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Розрив у чутливих активах та зобов'язаннях за строками погашення, млн грн [4,5,6]

	Приватбанк			Укрсиббанк			ОТП Банк		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
до 1 міс	-25474	-42321	-43412	-2552	-8338	-10157	-11707	-13754	-20012
1-3 міс	-35531	-42166	-39568	2946	8685	8260	2243	1809	4755
3-12 міс	-81541	-70201	-44487	-343	2154	1815	3603	6273	7522
більше 12 міс	95987	158557	144474	1872	1183	4455	5291	5333	6749

Було проаналізовано величину дисбалансу чутливих активів (ЧА) і зобов'язань (ЧЗ) за трьома обраними банками протягом 2016-2018 років у розрізі за термінами погашення: до 1 місяця, 1-3 місяця, 3-12 місяців, більше 12 місяців. Було виявлено, що в Укрсиббанку та ОТП банку на всіх інтервалах часу, крім інтервалу до 1 місяця, наявний позитивний геп. В той час, як у Приватбанку геп є позитивним лише в часовому інтервалі більше 12 місяців.

Тож для Укрсиббанку та ОТП банку при зростанні ставок на ринку зростатиме процентна маржа банку, що пов'язано з більшим темпом зростання ЧА, ніж ЧЗ. Відповідно, зросте чистий дохід. При зниженні ставок на ринку процентна маржа банку та чистий дохід, навпаки, знизяться.

У рамках GAP-аналізу можна виділити індекс процентного ризику, який показує частину ЧА чи ЧЗ, яка наражається на ризик зміни процентної ставки.

За результатами аналізу індексу процентного ризику було зроблено наступні висновки. В Укрсиббанку на процентний ризик наражаються до 8,5% ЧА чи ЧЗ. При цьому, найбільшою частка ЧА та ЧЗ, що наражаються на ризик, є в інтервалі «більше 12 місяців». Приватбанк та ОТП банк більш вразливі до процентного ризику, оскільки, наприклад, в Приватбанку на ризик наражалось до 80% ЧЗ у 2016 році за строком погашення «3-12 місяців». При цьому, у 2017 та 2018 роках частка ЧЗ за даним строком погашення зменшувалась до 61% та 46%, відповідно. Станом на 2017-2018 рік, частка ЧА, що наражаються на ризик у інтервалі більше 12 місяців становила 1,5 – 6,1%, що значно менше, ніж у 2016 році (30%), проте, в решті інтервалів, частка ЧЗ, що наражаються на ризик становить до 26%. В ОТП банку максимальна частка ЧЗ, що наражаються на ризик стабільно становить до 47%. Найбільші частки ЧЗ у ОТП банку в періодах «до 1 місяця» та «1-3 місяці». Отже, процентний ризик у Приватбанку є найвищим серед досліджуваних банків.

Було проаналізовано ефективність обраних банками стратегій за допомогою зміни процентних ставок на ринку в період 2016-2018 років. За показник тенденції ринкових процентних ставок було взято облікову ставку НБУ. Отримано такі результати.

Протягом 1 кварталу 2016 та 3 кварталу 2017 років процентна ставка стабільно знижувалась, після її стрімкого зростання у 2 кварталі 2015 року (у 1,5 рази за квартал). Отже, у цей період, найбільш вигідною стратегією була у тих банків, що утримували від'ємний GAP. У даний період найбільш вигідним виявився стан Приватбанку, що

закумулював велику кількість депозитів та мав у 2016 році від'ємний GAP за всіма строками погашення, крім блоку «більше 12 місяців». Кумулятивний GAP також виявився від'ємним, тож маржа Приватбанку зростала. В ОТП кумулятивний GAP також був від'ємним у 2016 році. В Укрсиббанку даний показник виявився додатнім, що мало скласти втрату розміром 109586 тис. грн. (зважаючи на розмір GAP, що склав -1922577 тис. грн. та зменшення облікової ставки НБУ на 5,7%). Проте, позитивний розрив в Укрсиббанку був достатньо невеликим, що є характерним для даного банку. Можна зробити висновок, що Укрсиббанк дотримується стратегії мінімізації ризику.

Протягом 2017-2018 років процентні ставки зростали. Протягом всього періоду у ОТП кумулятивний GAP мав від'ємне значення та у 2018 році максимальна частка ЧЗ зросла з 46 до 61% за строком погашення «до 1 місяця». Натомість, Укрсиббанк протягом досліджуваного періоду тримав розрив позитивним. У 2018 році за всіма строками погашення, крім «більше 12 місяців», в Укрсиббанку індекс процентного ризику був від'ємним становив до -19,5%, на відміну від 2017 року, де індекс виявився від'ємним лише з терміном «до 1 місяця». Проте, позитивний кумулятивний геп лише зменшився.

Найбільш ризикованою виявилася стратегія Приватбанку, оскільки частка ЧЗ, що наражаються на ризик у 2016 році складала 25,9%. А у 2017-2018 році банк наростив ЧА та частка ЧА, що наражається на ризик, склала 1,5 та 6,1%, відповідно.

У інтервалі до 3 місяців ЧЗ значно переважають ЧА у трьох досліджених банках. Проте, довгострокові ЧА строком більше 12 місяців врівноважують короткострокові та, в результаті, ОТП Банк та Укрсиббанк не наражаються на значний ризик. У Приватбанку інша ситуація, оскільки ЧА переважають ЧЗ лише в інтервалі «більше 12 місяців» та індекс процентного ризику становив 6,1% у 2018 році.

Отже, було визначено, що єдиний з трьох досліджених банків, який має агресивну стратегію, це Приватбанк. Укрсиббанк та ОТП банк більш схильні до мінімізації ризику. При цьому Укрсиббанк підтримує невеликий додатній індекс процентного ризику, натомість, ОТП банк - невеликий від'ємний індекс процентного ризику.

1. Статистична інформація Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua>
2. Управління фінансовими ризиками: Навчальний посібник / Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк. – К. : Знання, 2010. – 598 с. (розд. 3, розд. 11).
3. Версаль Н. Основи банківського менеджменту
4. Vighneswara, S. Management of Interest Rate Risk In Banks URL: <http://www.slideshare.net/vswamypm/interest-rate-risk-management-in-banks>.
5. Річний звіт АТ «ОТП Банк» за 2016, 2017, 2018 роки URL: <https://ru.otpbank.com.ua>
6. Річний звіт за 2016, 2017, 2018 роки URL: <https://privatbank.ua>
7. Фінансова звітність та показники ОТП банк за 2016, 2017, 2018 роки URL: <https://my.ukrsibbank.com>

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Карлова Аліна Юрїївна

Кириленко Катерина Юрїївна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

2 курс, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., проф. Пікус Р.В.

В умовах необхідності знаходження нових можливостей охорони інтелектуальної власності, стають актуальними питання страхування об'єктів права інтелектуальної власності.

Страхування інтелектуальної власності – це комплекс економічних відносин, які виникають з приводу захисту майнових інтересів суб'єктів інтелектуальної власності у разі виникнення передбачених договором страхових подій.

Суб'єктами інтелектуальної власності є:

- підприємства і організації, діяльність яких пов'язана зі створенням та використанням ОПВ;
- особи, що займаються впровадженням інновацій у повсякденне життя та отримують основний дохід від використання об'єктів їхньої власності.

Об'єктами прав інтелектуальної власності (ІВ) виступають:

- об'єкти промислової власності (винаходи, промислові зразки);
- нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності (сорти рослин, породи тварин, комерційні таємниці);
- об'єкти авторського права і суміжних прав (літературні твори, художні твори, комп'ютерні програми) [3].

Сучасне світове економічне зростання на три чверті обумовлене науково-технічним прогресом. У країнах з розвиненим ринком (США, Японія, країни ЄС) сфера інтелектуальної власності розглядається як основний потенціал економічного розвитку.

Інтелектуальна власність (ІВ) охороняється патентами, авторським правом і товарними знаками, що дозволяє людям отримати фінансову вигоду з того, що вони винайшли або створили.

Досвід країн з розвиненим ринком свідчить, що посилення заходів контролю та покарань за недотримання прав ІВ не дає очікуваного ефекту, а тому на перший план виходять методи економічного захисту, одним з яких є страхування. [1, с. 431]

Серед проблем, що стримують розвиток страхування інтелектуальної власності в Україні можна виокремити:

1. Проблеми регулювання відносин між суб'єктами при створенні об'єктів ІВ.
2. Проблеми придбання й оплати майнових прав на використання об'єктів ІВ.
3. Проблеми забезпечення надійної охорони та захисту прав ІВ. [2, с. 74–79]

Згідно законодавства України дія патенту або свідоцтва може бути припинена достроково. Якщо об'єкт ІВ недостатньо або взагалі не використовується протягом трьох років, будь-яка особа, яка має бажання і виявляє готовність використовувати такий об'єкт, у разі відмови власника прав від укладання ліцензійного договору може звернутися до суду із заявою про надання їй дозволу на використання об'єкта ІВ. Якщо власник патенту не заперечує, суд ухвалить рішення про надання дозволу зацікавленій особі на використання об'єкта ІВ з визначенням обсягу його використання, строку дії дозволу, розміру та порядку виплати винагороди власнику патенту. Україна приєдналася майже до усіх міжнародних договорів щодо використання об'єктів ІВ на міжнародному рівні, які розроблені та підписані Всесвітньою Організацією Інтелектуальної Власності (WIPO). Охорона товарних марок здійснюється за Мадридською угодою про міжнародну реєстрацію знаків.

Отже, страхові експерти дійшли висновку, що необхідна така схема страхування, яка б охоплювала переважну більшість патентів. Було розглянуто декілька варіантів, але зупинились на обов'язковій програмі страхування об'єктів ІВ.

Отже, важливим напрямом удосконалення системи захисту прав суб'єктів інтелектуальної власності є посилення правового захисту, запобігання ризикам, що стосуються використання та патентування ІВ, забезпечення зростання довіри до українських страхових компаній та наближення до світових стандартів.

1. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підручник 2006.
2. Базилевич В. Д. Страхові послуги на сучасному ринку інтелектуальної власності/ Матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, 15 трав. 2015р.
3. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» № 3687-ХІІ від 15.12.1993 р. [Електронний ресурс] / Законодавство України.-Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

СУЧАСНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Кирпичов П.О., Осипов Г.Ю.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

III курс, спеціальність «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник: к.е.н., ас. Прокоф'єва О.В.

Сьогодні сільськогосподарські підприємства активно впроваджують і використовують нові технології, передовий зарубіжний досвід ведення бізнесу та управління ним. Це також стосується і фінансового сектора.

Традиційно найбільшою популярністю в аграріїв користуються кредити на поповнення обігових коштів для фінансування виробничого циклу. Умови фінансування враховують специфіку діяльності агробізнесу, перш за все сезонність та тривалий виробничий цикл. Термін фінансування операційного циклу - до 18 місяців. Графік погашення максимально адаптований до надходження виручки від реалізації сільськогосподарської продукції. [2]

Крім того, останні два роки активізувалося інвестиційне фінансування, що призводить до зростання частки інвестиційних агрокредитів у портфелях банків. Агropідприємства почали оновлювати основні фонди: купувати сільгосптехніку, модернізувати і збільшувати потужності зі зберігання, інвестувати переробку. Позитивні зміни спостерігаються у підходах сільгоспкомпаній до інвестицій: усе більше підприємств відходять від агресивної політики інвестування, наголос робиться на ефективності використання основних засобів. Зараз головним пріоритетом для більшості сільгосп підприємств є баланс між обсягом вкладених коштів і терміном їх окупності [1].

Популярні серед аграріїв і альтернативні інструменти фінансування, а саме авалування векселів. Ще кілька років тому цей продукт був новим, незнайомим для фермерів. І незважаючи на явні переваги цього інструменту фінансування за вартістю, спочатку багато аграріїв із побоюванням ставилися, віддаючи перевагу стандартному фінансуванню. Сьогодні сільськогосподарські підприємства мають змогу отримувати консультації щодо даного інструменту для розуміння переваг та принципів його використання.

Фахівці банківських установ постійно аналізують основні тенденції галузі, нововведення, які нові продукти необхідні для бізнесу, яких послуг і сервісу вони очікують від банків.

Постійний діалог між банками та сільськогосподарськими підприємствами є дуже важливим. Їх партнерство дозволяє розуміти потреби і пріоритети аграрію, швидко адаптуватися до поточних потреб ринку.

У 2016-му році Креді Агріколь Банк у партнерстві з IFC, Syngenta та страховою компанією «АХА Страхування» розробили і запропонували українському ринку новий продукт агрострахування «Ваш урожай - наша турбота». Сільськогосподарська діяльність схильна до багатьох ризиків. Значною кількістю з них спеціалісти вже навчилися управляти, але не всіма. Основними некерованими ризиками є погодні, які неможливо спрогнозувати та попередити. Єдиний інструмент, що може знизити негативні наслідки впливу погоди - страхування. На жаль, агрострахування в Україні практично не розвинене. Перед фінансовими інституціями стоїть завдання показати аграріям переваги страхування майбутнього врожаю, змінити культуру агрострахування у країні [4].

З кожним роком ми активно переймаємо досвід інших країн та впроваджуємо продукти, що використовуються на зарубіжних ринках.

Отже, сільське господарство відчуває вплив технологічних інновацій. Використання діджитал-технологій для моніторингу та контролю виробництва, автоматизація обліку основних процесів та наявність аналітичних систем для своєчасного прийняття рішень вже не нові для агрокомпаній. Агроклієнти очікують діджитал-рішень від банків. Гарним прикладом може слугувати Група Креді Агріколь у Франції, яка є одним із ключових гравців

на ринку впровадження та розвитку інноваційних діджитал-продуктів, у тому числі для фермерів. Сьогодні цей напрям активно розвивається і в Україні.

1. Діджиталізація в агробізнесі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://uga.ua/didzhitalizatsiya-v-agrobiznesi>

2. Звіт III Форуму Агрмаркетинг – 2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://agrostory.com/info-centre/the-events-market/agromarketing-2018>

3. Майбутнє за діджиталізацією [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.pressreader.com/ukraine/landlord/20180514/282656>

4. Фінансування агробізнесу Банку Креді Агріколь [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://credit-agricole.ua/agro-biznes/finansuvannya>

ОСОБЛИВОСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ НА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Клапків Юрій Михайлович

Тернопільський національний економічний університет
к.е.н., доцент кафедри фінансів ім.С.І.Юрія

Діджиталізація має величезний вплив на економіку та суспільство і ставить під сумнів фундаментальні структури в економіці та суспільстві. Під її впливом модифікуються страхові продукти, їх використання і кардинально спосіб їх дистрибуції. Основним проявом діджиталізації, вважають в першу чергу появу на ринку низки нових компаній, що змушують існуючі інституції активізувати боротьбу за своє існування [1].

Технологічні зміни у фінансовому секторі спостерігаються вже пів століття, проте довгий час не призводили до революційних змін у його структурі. Традиційні постачальники страхових послуг, страхові компанії були змушені нав'язати співпрацю із технологічними компаніями, які не можуть самостійно надавати фінансові послуги через нормативні обмеження. Варто відзначити, що більшість із них і не має таких прагнень. Діджиталізація, зміна стилю життя сучасних споживачів і швидкий розвиток електронної комерції, а останнім часом також «смартфонної комерції», продемонстрували неготовність традиційних дистриб'юторів страхових послуг та їх відносно невелику гнучкість в адаптації до змін оточення, у тому числі щодо зростаючих потреб споживачів. Очікування останніх усвідомлюють суб'єкти за межами фінансового сектора, а їх коло поступово розширюється і вони все частіше починають розглядатися як альтернатива або навіть конкуренція традиційним постачальникам фінансових послуг[2].

Сучасна діджиталізація реалізує значний вплив на страхову галузь. Однією з основних причин є те, що в основі фінансових та зокрема страхових продуктів знаходиться нематеріальна складова, інформація [3]. Завдяки останнім розробкам в галузі інформаційних технологій, що постійно впроваджуються, процес діджиталізації призводить не тільки до посилення автоматизації процесів, але до фундаментальної реорганізації ланцюга вартості фінансових послуг з новими бізнес-моделями (наприклад, робо-консультантами) та нові лідери виходять на ринок страхових послуг (наприклад, Фейсбук чи Тесла [4]).

Можна виокремити три області, які відображають трансформацію діджиталізації ринку страхових послуг упродовж останніх десятиліть та п'ять окремих фаз:

1. Внутрішня діджиталізації (фази 1–3) Перша сфера використання ІТ була зосереджена на внутрішніх процесах, таких як платіжні операції чи управління портфелем. На перших етапах розвитку ІТ страховики зосередилися на автоматизації процесів дистрибуції послуг для підвищення ефективності. Компанії пропонували лише один або пізніше два канали (філіал, консультант чи страховий агент), і зосереджувались на підтримці, згодом трансформованій у бек-офісний процес. Інтеграції із ІТ не існувала або лише частково існувала і розвивалася вже на третій фазі, де були розроблені перші багатоканальні підходи[5].

2. Орієнтована на провайдера діджиталізація (фаза 4). Зміна орієнтації постачальників фінансових послуг на інтеграцію провайдерів, мала місце на четвертій фазі. Для цього їм довелося стандартизувати процеси та функції додатків. Аутсорсинг бізнес-процесів розпочався з областей підтримки, трансформуючись до бек-офісних областей, таких як страхові платежі, зголошення страхових збитків, обробка претензій з метою мінімізації затрачених людських ресурсів.

3. Орієнтована на споживача діджиталізація (фаза 5) Ця область застосування іншуртеху зосереджена на клієнтах та їх бізнес-процесах, вона переосмислює логіку зсередини, зміщуючи орієнтир із страхового продукту на потреби клієнта [6]. Окремі канали дистрибуції можуть вважатись застарілими та частково перекриватись із дистрибуцією інших фінансових продуктів, що обумовлено, наприклад їх інтеграцією в процеси споживання, подорожі або використання соціальних мереж. Фактично має місце видозміна кшталту страхових продуктів чи послуг [7].

Основним фактором, що сприяє розвитку діджиталізації ринку страхових послуг є технологія, яка переглядає функціонування сектора і спосіб взаємодії суб'єктів, що надають такі послуги, з клієнтами. Технологія не тільки відкриває можливості для бізнесу новим суб'єктам, початківцям на ринку страхових послуг, але завдяки діджиталізації пропонує поєднання дозволяють традиційним страховикам знижувати витрати і підвищувати ефективність роботи, будучи основною рушійною силою фінансових інновацій.

Технології, що використовуються на ринку страхових послуг, можуть вплинути на скорочення недоліків дистрибуції на ринку, зокрема через обмеження проблеми асиметрії інформації, зменшення операційних витрат і зниження бар'єрів контакту із клієнтом.

Отже, технологічна парадигма, пов'язана з широким використанням інформаційних технологій, трансформує моделі страхової діяльності та страхової дистрибуції. Ринок страхових послуг зазнає суттєвих перетворень та трансформацій в основі яких зосередженні технологічні інновації. Ці новітні зміни призводять до створення нової фінансової екосистеми, в якій, крім традиційних інституцій, є суб'єкти, що знаходяться поза фінансовим сектором та трансформують спосіб надання страхових послуг.

1. Schmidt R., Möhring M., Bär F., Zimmermann A. (2017) The Impact of Digitization on Information System Design - An Explorative Case Study of Digitization in the Insurance Business. In: Abramowicz W. (eds) Business Information Systems Workshops. BIS 2017. Lecture Notes in Business Information Processing, vol 303. Springer, Cham

2. Łyskawa, K.; Kędra, A.; Klapkiv, L.; Klapkiv, J. (2019) Digitalization in insurance companies. International Scientific Conference: Contemporary Issues In Business, Management And Economics Engineering'2019; 9–10 May 2019, Published by Vilnius Gediminas Technical University Press, Vilnius, Lithuania. eISSN 2538-8711, ISBN 978-609-476-161-4/eISBN 978-609-476-162-1. <https://doi.org/10.3846/cibmee.2019.086.pp.842-852>.

3. Клапків, Ю. М. (2016) Теоретичні доміанти страхових послуг. Формування ринкової економіки в Україні. - Львівський національний університет імені Івана Франка, Випуск 35/1, с.210-217

4. Wojcik, I., Braendli, R., & Ratti, C. (2019). What will autonomous cars do to the insurance companies? *Autonomous Vehicles and Future Mobility*, 69-79.

5. Клапків Ю.М. (2018) Вплив інновацій та окремих елементів цифрового суспільства на процес креативності вартості страхової послуги Фінансові послуги, Науково-практичний збірник №4, с.33-38.

6. Alt, Rainer & Puschmann, Thomas. (2016). Digitalisierung der Finanzindustrie. DOI: [10.1007/978-3-662-50542-7](https://doi.org/10.1007/978-3-662-50542-7)

7. Szymańska Anna, Bednarczyk Teresa, Klapkiv Jurij (2018) Rozwój dystrybucji ubezpieczeń majątkowych online w Polsce w latach 2005-2016. *Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa*, 5/2018, 82-95.

ПАРАДИГМА ВИЗНАЧЕННЯ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ

Ковальчук Вікторія Вікторівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

IV курс, спеціальність «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Дячук А.Ю.

Кредит — це форма прояву кредитних відносин, форма руху позичкового капіталу. Кредит виражає економічні відносини між кредитором і позичальником, які виникають під час одержання позики на умовах строковості, платності та повернення. В останні роки значення коефіцієнта питомої ваги кредитів у загальних активах окремого банку становить близько 60%, а отже, саме цей вид банківської діяльності приносить майже 2/3 доходів для банківських установ [3, с.52]. Крім того, кредитні відносини проявляються не тільки в сферах виробництва та обміну, але й обслуговують сферу кінцевого споживання.

Теоретичні питання щодо споживчого кредиту висвітлені в працях таких вітчизняних вчених, як: М.Туган-Барановський, А.Мороз, М.Савлук, Б.Івасів та ін. Наукові підходи до трактування сутності споживчого кредиту представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Визначення сутності категорії «споживчий кредит»

Автор	Характеристика
Закон України «Про споживче кредитування» [1]	Споживчий кредит - грошові кошти, що надаються споживачу (позичальникові) на придбання товарів (робіт, послуг) для задоволення потреб, не пов'язаних з підприємницькою, незалежною професійною діяльністю або виконанням обов'язків найманого працівника.
М. Савлук [4, с. 412]	Споживчий кредит надається юридичним чи фізичним особам на споживчі цілі.
М.Туган-Барановський [7, с. 308]	Споживчий кредит - це кредит, який слугує споживчим потребам особи, що кредитується».
А.Мороз [2, с. 178]	Споживчий кредит – це кредит, що спрямовується на задоволення особистих потреб людей, тобто обслуговує сферу особистого споживання.
Б.Івасів [5, с. 482]	Споживчий кредит - це вид позички, яка надається торговими компаніями, банками та іншими кредитно-фінансовими установами споживачеві для придбання товарів та оплати побутових послуг.

Джерело: розроблено автором.

Отже, на основі узагальнення поняття про споживчий кредит, можна відзначити, що споживче кредитування - це чітко регламентована законодавством діяльність банківської або іншої фінансової установи, яка складає комплекс заходів стосовно надання споживчих кредитів позичальникам, укладання договорів та виконання взятих на себе зобов'язань та інші дії, які не суперечать чинному законодавству.

Споживчому кредиту притаманні специфічні риси, які обумовлені індивідуальними потребами кожного споживача.

По-перше, даний вид позики відображає взаємовідносини між кредиторами та позичальниками, результатом якого є кредитування кінцевого споживання без створення додаткового руху вартості, на відміну від позик, які надаються суб'єктам підприємницької діяльності для цілей виробництва або на придбання активів.

По-друге, бенефіціарами споживчого кредиту виступають фізичні особи.

По-третє, призначення споживчого кредиту – задоволення особистих, сімейних чи побутових цілей. Даний вид позички допомагає прискорити процес отримання певних благ, які були б доступні у майбутньому за наперед накопиченим капіталом. Інтенсивність використання споживчого кредиту з місяця в місяць економічно ретельно оцінюється, оскільки це вважається показником економічного зростання чи скорочення. Якщо споживачі загалом готові позичати і впевнені, що можуть вчасно погасити борги, то це слугує передумовою для економічного росту. Якщо споживачі скорочують свої витрати, вони висловлюють занепокоєння щодо власної фінансової стабільності, що, в свою чергу, призведе до економічного спаду найближчим часом.

По-четверте, споживчим кредитам притаманна соціальна спрямованість, адже спрямовуються на подолання суспільних проблем, таких як: нерівномірність розподілу доходів населення та низький рівень платоспроможного попиту громадян.

Кредиторами в споживчому кредитуванні виступають банки, інші кредитні установи (ломбарди, пункти прокату), небанківські кредитні організації, підприємства торгівлі, підприємства, фізичні особи та держава.

Оскільки в українському законодавстві не визначені види споживчих кредитів, в загальній практиці пропонується класифікація споживчих кредитів, залежно від об'єктів кредитування, на грошові та товарні. Грошовий споживчий кредит – це позика, яка безпосередньо надається через касу відповідної фінансової установи у готівковій формі або надходить на банківську карту позичальника. Товарний споживчий кредит – це кредит з розстрочкою платежу, який можна отримати, придбаваючи товар тривалого користування.

В Україні доступні наступні різновиди споживчих кредитів [5, с. 99 - 100]:

- автокредитування – надання позичок фізичним особам з приводу купівлі транспортного засобу з подальшим його використанням в некомерційних цілях;

- іпотечне кредитування – кредитування фізичних осіб, які мають на меті придбати житло для проживання;

- споживче кредитування на торговельних точках – надання безготівкових позик на придбання споживчих товарів безпосередньо на торговельних точках за допомогою представників банку;

- карткові кредити – надаються фізичним особам з використанням кредитних карток, що мають певний ліміт і за використання коштів сплачується відсоток;

- кредити овердрафт для зарплатних карток - короткострокові кредит, які надаються фізичним особам, що отримують заробітну плату на платіжні картки для здійснення розрахунків понад залишок коштів на поточному рахунку.

Отже, споживче кредитування передбачає на меті задоволення потреб суспільства для задоволення власних потреб задля підвищення платоспроможного попиту та життєвого рівня в цілому, а також дає можливість згладити соціальну нерівновагу суспільства.

1. Закон України «Про споживче кредитування» від 10.06.2017 № 1734-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#n5>

2. Банківські операції: Підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. А. М. Мороза. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2008. – 608 с.

3. Волкова Н.І. Тенденції та особливості кредитної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі розвитку економіки. / Н. І. Волкова, А. О. Кункель // Економіка і організація управління. – 2018. - № 1 (29). – С. 52 – 63.

4. Гроші та кредит : [підручник] / [Савлук, А. М. Мороз, І.М. Лазепко та ін.]; за ред. М. І. Савлука. – [6-те вид.] – К.: КНЕУ, 2011. – 589 с.

5. Енциклопедія банківської справи України / [Редкол.: В.С. Стельмах та ін.]. – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. - 680 с.

6. Осадчий Є. Сучасний стан та проблеми банківського споживчого кредитування в Україні / Є. Осадчий // Ринок цінних паперів України. – 2013. – № 11-12. – С. 97-102.

7. Туган-Барановський М. І. Основи політичної економії. Автор пер. і вступ. статті С. М. Злупко. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 628 с.

РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПОСТКРИЗОВОГО ОЗДОРОВЛЕННЯ Й СТАБІЛІЗАЦІЇ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОЇ СФЕРИ

Короленко Микола Володимирович

ДННУ «Академія фінансового управління»

аспірант, спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н. Петруха С. В.

Гуденко Олександр Дмитрович

ДННУ «Академія фінансового управління»

аспірант, спеціальність «Економіка»

Науковий керівник: к.е.н. Петруха С. В.

Незважаючи на активізацію процесу економічної інтеграції України з країнами Європейського Союзу, за індикаторами стійкості балансування економічних й екологічних параметрів розвитку наша країна переважно не дотримується взятих на себе зобов'язань, гальмуючи розвиток фінансових інститутів в цілому та європейськозабарвленого (в європейських країнах в 70-80-х рр. ХХ ст. було також завдано великої шкоди навколишньому природному середовищу внаслідок екстенсивного природокористування [5]) інструментарію посткризового оздоровлення й стабілізації національної економіки, зокрема. Не виключенням стала й природно-ресурсна сфера, яка відіграє провідну роль в поглибленні ланцюга створення високої доданої вартості на базі того чи іншого природно ресурсного продукту чи їх сукупності. Через, що стан природно-ресурсної сфери та ефективність процесів, що в ній протікають, у перспективі закладатиме траєкторію економічного розвитку як країни в цілому, так і окремих суб'єктів господарювання, видів економічної діяльності, регіонів, визначатиме добробут населення та самодостатність (в т.ч. фінансову спроможність) територіальних громад.

Імплементация європейського законодавства в сфері охорони, відновлення, заощадження та раціонального використання природних ресурсів в національну нормативну площину фактично не посилює рівень екологічної прозорості промислових підприємств та громадян перед навколишнім природним середовищем, звівши нанівець закладений рівень прогресу досягнення національних Цілей сталого розвитку [3]. Відсутність ефективних форм, методів, моделей, механізмів, результативних фінансово-економічних регуляторних норм стимулювання природно-ресурсної сфери в нашій державі, в перспективі, може завдати суттєвої шкоди навколишньому природному середовищу, а в окремих випадках спричинити непоправні зміни, зокрема клімату внаслідок «парникового» ефекту, природні катастрофи, які призведуть до знищення біорізноманіття. Тому, потрібно сформулювати такий інструментарій посткризового оздоровлення й стабілізації природно-ресурсної сфери, який б дозволив створити систему взаємовідносин між користувачами природних ресурсів та навколишнім природним середовищем за якої природокористувачі мали змогу максимально задовольнити свої потреби в споживанні природних ресурсів запобігаючи при цьому появі негативних екологічних наслідків, реалізуючи указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року №722/2019 [1].

Для вирішення вище переліченої проблематики слід використовувати антикризові форми і методи, які стимулюватимуть інтенсивне використання природних ресурсів, здійснюючи при цьому запобіжні природоохоронні заходи, що перешкоджатимуть негативному впливу на навколишнє природне середовище. В країнах – членах ЄС таке стимулювання відбувається на основі публічно-приватного партнерства реалізації проектів еколого-економічного розвитку природно-ресурсної сфери. За такої форми, як правило, держава виступає замовником, а приватні підприємства виконавцями еколого-екологічних проектів. Держава стимулює суб'єктів господарювання екологічно розвиватись, головним чином, вкладаючи величезні фінансові інвестиції в покращення екологічного стану

навколишнього природного середовища, підвищуючи екологічні норми та стандарти, оновлюючи інструменти екологічного права й посткризового оздоровлення й стабілізації визначених інституційних осередків природно-ресурсної сфери. Результатом такої співпраці є формування засад стійкості у розвитку екологічних параметрів бізнесу, екологічної інфраструктури, інноваційної діяльності в сфері НДДКР, задоволення державних і суспільних потреб в екологічно чистій продукції та послугах, збільшення надходжень до бюджетів різних рівнів. Розвиток публічно-приватного партнерства в європейських державах призвів, з одного боку, до появи феномену «посткризового оздоровлення й стабілізації», а з іншого інституціоналізації інноваційного партнерства (передбачає значне зменшення споживання природних ресурсів для виробництва одиниці готової продукції з метою суттєвого зменшення виробничих витрат), який став поштовхом для еволюційного розвитку відповідного генотипу фінансових інститутів. Досвід публічно-приватного партнерства в природно-ресурсній сфері європейських країн може стати й для нас перспективним напрямом стабілізації та забезпечення сталого розвитку загалом і просторової організації природокористування зокрема, що допоможе розширити джерела бюджетних надходжень.

В свою чергу протікаючи реформа децентралізації допоможе краще вивчати та забезпечити вирішення екологічних проблеми тієї чи іншої територіальної локації, сприяючи раціональнішому розподілу коштів на природоохоронні заходи, посилюючи ефективність місцевих еколого-економічних програм, передбачених в них інструментарію посткризового оздоровлення й стабілізації природно-ресурсної сфери.

Вивчивши кращі світові практики поряд з державними антикризовим регулюванням варто застосовувати ринкові методи фінансово-економічного стимулювання сталості в природно-ресурсній сфері. Серед яких провідне місце займають [2; 4]: 1) методи ринкового стимулювання попиту та пропозиції, що виходять з впровадження екологічно орієнтованих інновацій для задоволення споживчих потреб природокористувачів; 2) екологічна стандартизація та сертифікація – покращення екологічного стану за рахунок підвищення екологічних стандартів у виробничій, переробній та споживчій сферах; 3) управлінські – розробка системи ефективного управління в природно-ресурсній сфері на базі дієвого еколого-економічного механізму й системи якості екологічно орієнтованих виробництв; 4) інформаційні – передбачають поширення інформації про стан навколишнього природного середовища, його зміни, результати природокористування, необхідності впровадження екологічно орієнтованих виробництв; 5) товарно-виробничі – полягають у застосуванні інструментів, що дозволяють зменшити виробничі витрати за рахунок впровадження нових ресурсоощадних технологій, поглибленні й розширенні стадій промислової переробки та появи нових екологічно чистих товарів і послуг; 6) соціально-екологічні – спрямовані на усунення та запобігання еколого-екологічним проблемам, що виникають при виробництві і експлуатації продукції, посиленні екологічної відповідальності суб'єктів господарювання за нанесення шкоди навколишньому середовищу тощо.

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : указ Президента України від 30.09.2019 №722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.

2. Хвесик М. А., Обиход Г. О. Природно-ресурсна сфера України : стан та шляхи збереження. Вісник НАН України. 2019. № 7. С. 36–44.

3. Цілі сталого розвитку: Україна (національна доповідь). URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.

4. Шубалий О. М., Короленко М. В., Косінський П. М. Економічне стимулювання поглибленої переробки біомаси в регіоні в контексті впровадження концепції «зеленої економіки». Наукові праці НДФІ. 2019. № 2. С. 110–124.

5. Biodiversity As An Ecological Safety Condition. The European Dimension. Rzenca, Agnieszka. Comparative Economic Research, 2015, Vol.18(1), pp. 97–117.

САМОРЕГУЛІВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ У СТРАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Кривошлик Тетяна Дмитрівна,
к.е.н., професор кафедри страхування,
*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Саморегулювання є невід'ємною частиною нормування і стандартизації підприємницької діяльності, продукції та послуг цієї діяльності. Воно проявляється через самостійну та ініціативну діяльність, яка здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності, змістом якої є розробка і встановлення стандартів та правил їх діяльності, а також контроль за дотриманням вимог, передбачених цими стандартами і правилами.

У розвинених країнах світу (Канаді, Німеччині, Австрії, Польщі та інших країнах) наявність саморегулівних організацій є домінуючим фактором у формуванні бізнес-середовища, коли держава делегує частину своїх повноважень професійним громадським об'єднанням, залучаючи їх, тим самим, до системи державного управління.

Чинне законодавство передбачає утворення саморегулівних організацій (СРО) у 15-ти видах діяльності, серед яких: оціночна діяльність; оцінка земель; землеустрій; архітектурна діяльність; діяльність на оптових ринках сільськогосподарської продукції; сільськогосподарська дорадча діяльність; професійна діяльність на ринку цінних паперів (без поділу на підвиди); діяльність арбітражних керуючих; адміністрування недержавних пенсійних фондів; діяльність кредитних спілок; організація формування та обігу кредитних історій; туризм; діяльність на ринку електричної енергії; діяльність об'єднань роботодавців та страхова діяльність [1]. В Україні офіційно визнано лише 24 саморегулівні організації, що провадять діяльність у таких сферах як оціночна діяльність, архітектурна діяльність та професійна діяльність на ринку цінних паперів.

Саморегулювання страхової діяльності може реалізуватися через професійні об'єднання страховиків. Наразі в Україні існує п'ять загальних об'єднань страховиків: Ліга страхових організацій України, Асоціація «Страховий бізнес», Українська федерація убезпечення, Національна асоціація страховиків України, Харківський союз страховиків та чотири спеціалізованих об'єднань страховиків, серед яких Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ), Ядерний страховий пул, Аграрний страховий пул та Антитерористичний страховий пул.

Набувати статусу саморегулівної організації може лише таке об'єднання страховиків, якому Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг делегувала відповідні повноваження та внесла інформацію про таке об'єднання до реєстру саморегулівних організацій фінансових установ.

Нині саморегулювання частково запроваджено тільки у МТСБУ, членство страховиків у якому є обов'язковою умовою здійснення діяльності щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Інші вищезазначені об'єднання страхових компаній (крім МТСБУ) не мають статусу СРО і не мають умови обов'язкового членства у цих об'єднаннях.

Будь-яке з вищезазначених об'єднань страховиків може бути перетворене у саморегулівну організацію, але йому має бути передано ряд функцій, виконуваних у даний час державою, зокрема, «вироблення єдиних професійних правил, стандартів діяльності членів СРО; представлення інтересів суб'єктів страхової справи, підвищення кваліфікації членів СРО, вирішення спорів між членами СРО; контроль за дотриманням професійних стандартів, збір та аналіз статистики та ряд інших. Діяльність СРО буде ефективною за умови вирішення наступних питань: дотримання балансу інтересів і оптимального поєднання методів державного регулювання, саморегулювання і вільного страхового ринку; оптимального розподілу функцій між державою і СРО та організації взаємодії між ними; посилення контролю за діяльністю членів СРО; доповнення функцій СРО повноваженнями

щодо здійснення компенсаційних виплат в цілях захисту прав страхувальників та вигодонабувачів» [2, с. 238].

Одним із факторів відсутності СРО на страховому ринку України є непослідовна і суперечлива законодавчо-нормативна база. Так, наприклад, відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» саморегульвна організація – це «неприбуткове об'єднання фінансових установ, створене з метою захисту інтересів своїх членів та інших учасників ринків фінансових послуг та якому делегуються відповідними державними органами, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг, повноваження щодо розроблення і впровадження правил поведінки на ринках фінансових послуг та/або сертифікації фахівців ринку фінансових послуг» [3]. Відповідно до Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Положення про делегування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, окремих повноважень об'єднанню страховиків» саморегульвна організація страховиків – це «об'єднання, якому за рішенням Нацкомфінпослуг делеговано окремі повноваження та інформація про яке внесена до реєстру саморегульвних організацій фінансових установ» [4].

Отже, у цих двох формулюваннях спостерігаються дві різні підходи до визначення поняття «саморегульвна організація». Крім того, у першому визначенні не враховано такий фактор як контроль СРО за дотриманням делегованих їм правил поведінки, друге визначення – є дуже спрощеним та не конкретним.

Зауважимо, що умови СРО, визначені законодавчо-нормативна актами прописані не тільки суперечливо, але й недостатньо повно (зокрема, не сформульовано загальне правове поняття СРО; не виділені єдині ознаки СРО, що відрізняють їх від інших громадських організацій; не визначені їх функції, права, завдання), відповідно вони не забезпечують можливість створення та ефективного функціонування саморегульвних організацій. Тому існує нагальна потреба формування системної і цілісної правової основи, що забезпечить ефективне функціонування саморегульвних організацій, яка стане однією із важливих реформ у сфері розвитку страхового бізнесу в Україні.

1. Про схвалення Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України. Концепція від 10.05.2018 № 308-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/308-2018>

2. Залетов О.М. Сутність та принципи саморегулювання на страховому ринку / О. М. Залетов // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 2. - С. 235-239.

3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

4. Про затвердження Положення про делегування Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, окремих повноважень об'єднанню страховиків: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 21.08.2008 р. № 1000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z1063-08>

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ ЗА УМОВ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Крупка Ігор Михайлович

Львівський національний університет імені Івана Франка

Доцент кафедри аналітичної
економії та міжнародної економіки

Процеси глобалізації створюють нові можливості доступу до іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності національного виробника, енергонезалежності держави, виходу на нові ринки збуту й зниження вартості бізнес-процесів. Для України інтеграція у світове економічне середовище найперше означає втілення економічних, політичних, законодавчих і соціальних перетворень з метою забезпечення сталого соціально-економічного поступу. Водночас реалізація власної стратегії економічного зростання неможлива без урахування особливостей діяльності основних суб'єктів світового фінансового ринку. Адже за умов перманентних системних зрушень і постійних змін у регуляторних нормах, а також в інформаційно-технологічному середовищі для учасників економічних відносин важливо навчитись швидко реагувати на мінливість світової фінансової системи й адаптуватися до неї задля збереження конкурентних переваг і досягнення соціально-економічного ефекту.

Успішне функціонування фінансового ринку в умовах поглиблення глобалізаційних процесів неможливе за принципом "laissez-faire" (невтручання), а потребує активного та виваженого державного регулювання і нагляду, спрямованого на забезпечення розвитку, нівелювання негативних явищ і прихованих деліктів у сфері фінансових операцій. Власне тому країнам з економікою, що розвивається, міжнародні експерти рекомендують обмежувати формування фінансових дисбалансів і працювати над створенням стійких фінансових систем. Якщо ж ситуація виявиться гіршою від прогнозованої ними, то фінансовим установам знадобиться рекапіталізація, а без високоефективного дієвого механізму вирішити проблему навряд чи вдасться. На створення такого механізму в Україні спрямовано ухвалення закону "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг", який набув чинності 19 жовтня 2019 р. З огляду на зазначене, актуальними є теоретичні й прикладні дослідження, спрямовані на виявлення нових векторів регулювання вітчизняного фінансового ринку і нагляду за ним з метою формування необхідних умов його інтеграції у світовий фінансовий простір.

Метою дослідження є розгляд чинної системи державного регулювання вітчизняного фінансового ринку задля ідентифікації проблемних аспектів і виявлення нових векторів її реформування, без чого неможливе забезпечення подальшої еволюції та модернізації фінансового ринку за умов поглиблення глобалізаційних процесів.

Зростання впливу фінансового ринку на світову економіку відбулося після появи нових гравців – транснаціональних компаній та банків, фінансових конгломератів тощо, що ускладнило процеси його регулювання і нагляду за ним. Адже глобалізація відкриває окремим країнам широкі можливості доступу до міжнародних фінансових ресурсів і забезпечує: 1) зростання концентрації та ролі фінансових конгломератів, а також формування транскордонних диверсифікованих фінансових продуктів; 2) розмивання меж між банківськими послугами й іншими фінансовими послугами, а також поширення додаткових фінансових сервісів (альтернативні системи платежів, електронна торгівля фінансовими інструментами тощо); 3) цифровізацію технологічної пам'яті, що дає змогу за лічені секунди виконувати фінансові операції, незважаючи на територіальну віддаленість чи національну належність. Усе це дає змогу використовувати регуляторний арбітраж, ухилення від оподаткування, а також може стати підґрунтям для махінацій, необґрунтованих банкрутств і виведення активів [3].

Глобалізація та конвергенція фінансових посередників мають як переваги та можливості, так і певні слабину й небезпеки, пов'язані з непередбачуваністю міжнародного переміщення грошового капіталу. Відтак виникає необхідність посилити й реформувати систему регулювання за нових явищ і процесів, які супроводжують глобалізацію національних фінансових ринків. На думку Ф. Джіларді, у країнах, що розвиваються, незалежні регуляторні агентства розглядають як механізм, який гарантує інвестору впевненість і захист від опортуністичної поведінки урядів. Саме тому простежується тенденція, що вони ефективніше діють у тих сферах, де є регулятор. Зазначимо, що досі основним є питання конфігурації регуляторних організацій, оскільки не існує всіма визнаної думки щодо того, яке влаштування системи нагляду і контролю найліпше і найбільш оптимальне. Формування системи регулювання фінансового ринку перш за все зумовлене національними особливостями, об'єктивними і суб'єктивними чинниками. Водночас імплементація будь-якої діючої моделі не матиме успіху без уніфікації її основних засад у межах конкретної країни.

В Україні питання реформування й модернізації системи чинного державного регулювання фінансового ринку обговорюють ще з 2004 р. З метою приведення у відповідність норм вітчизняного законодавства до міжнародних директив і стандартів розроблено Комплексну програму розвитку фінансового сектора України до 2020 р. У цьому документі закріплено необхідність “зміцнення інституційної спроможності регуляторних органів та створення відповідних умов для ефективного нагляду та впливу, зміцнення стійкості фінансової системи країни, зростання її кредитного та інвестиційного потенціалу” [2]. Крім того, у програмі аргументовано важливість: модифікації чинної системи регулювання фінансового ринку та нагляду за ним через упровадження принципів Basel III, IOSCO, IAIS, EIOPA, Solvency II, IFRS, IOPS, PSD 2 та ін.; проведення консолідованого нагляду на засадах принципу “risk based supervision”; поліпшення фінансових операцій з пов'язаними особами; підвищення прозорості й стабільності фінансового ринку, а також ефективності організаційної складової його регуляторів у контексті формування цільової моделі функціонування і дорожньої карти вдосконалення регуляторів; розроблення стратегії комунікації всіх регуляторів фінансового ринку і запровадження Системи фінансової звітності на основі стандарту XBRL [4].

Отже, реформування системи державного регулювання фінансового ринку має враховувати: модифікацію чинних форм і моделі державного регулювання, що передбачає трансформацію цілей регулювання і нагляду, а також узгодження вітчизняного законодавства з питань функціонування фінансового ринку з міжнародними нормами і директивами ЄС; модернізацію інструментарію і важелів державного регулювання на підставі оцінки дієвості інструментів впливу на учасників ринку й адекватності імплементації міжнародних стандартів і норм регулювання фінансового ринку; оптимізацію взаємодії між державними регуляторами, учасниками ринку, саморегулювальними організаціями, об'єднаннями споживачів фінансових послуг з метою досягнення максимальної його політико-фінансової незалежності, прозорості, відкритості й лібералізації.

Загалом глобалізація та інтеграція у світовий фінансовий простір ставлять нові вимоги перед учасниками вітчизняного фінансового ринку, зокрема щодо: посилення моніторингу й контролю за операціями з метою недопущення фінансових зловживань і порушень; поліпшення системи ризик-менеджменту й корпоративного управління задля збереження конкурентних переваг; удосконалення інформаційно-технологічного забезпечення надання фінансових послуг (формування баз даних для оцінки ризиків, упровадження мобільних додатків тощо); посилення пруденційних заходів щодо захисту персональних даних для недопущення кіберзагроз та мінімізації їхнього впливу, гарантування кібербезпеки; дотримання єдиних правил і процедур виконання фінансових операцій з метою лібералізації фінансового ринку; постійне оновлення (інноваційність) асортименту фінансових послуг та інструментарію їхнього просування на ринку для максимального задоволення споживчих потреб клієнтів.

Крім того, важливу роль у створенні ефективної системи державного регулювання фінансового ринку повинні відігравати саморегульовальні організації (СРО). Саме на них покладено завдання створення якнайвигідніших умов еволюції фінансових посередників і захисту їхніх прав перед державними органами влади й іншими економічними суб'єктами [1]. Також, СРО мають сприяти формуванню висококонкурентного середовища й сумлінній діяльності всіх зацікавлених суб'єктів і учасників фінансового ринку, оскільки ці інституції глибоко усвідомлюють його потреби та можливості. У їхніх інтересах – розвивати галузь, очищаючи її від недобросовісних учасників і правопорушників.

Отже, наголосимо, що для забезпечення еволюції вітчизняного фінансового ринку, гарантування його конкурентоспроможності та інтеграції у світовий фінансовий простір необхідне адекватне державне регулювання, особливо з появою нових гравців – транснаціональних банків та компаній, фінансових конгломератів, що є наслідком процесів глобалізації, конвергенції та консолідації. Чільні місця в удосконаленні системи регулювання і нагляду відведено: 1) державному регулятору, діяльність якого має відбуватись на таких засадах [6]: визначеному колі регуляторних обов'язків і повноважень, адміністративній автономії, політичній незалежності й громадській підзвітності; 2) саморегульовальним організаціям, що забезпечують “розумне регулювання” якості послуг, що їх надають фінансові посередники, сприяють підвищенню правової культури в країні, долученню професійних учасників і громадськості до моніторингу бізнес-процесів на фінансовому ринку, підвищенню відповідальності їхніх членів за наслідки своєї діяльності та вчинених правопорушень.

Загалом основними напрямками державного регулювання фінансового ринку України визначено: модифікацію діючих форм і моделі державного регулювання; узгодження вітчизняного законодавства з питань функціонування фінансового ринку з міжнародними нормами і директивами ЄС; модернізацію інструментарію і важелів державного регулювання; урахування учасниками і зацікавленими суб'єктами нових вимог, можливостей і перепон, які ставить перед ними глобалізація та лібералізація міжнародного переміщення фінансового капіталу; оптимізацію взаємодії між державними регуляторами, учасниками ринку, саморегульовальними організаціями, об'єднаннями споживачів фінансових послуг з метою досягнення максимальної політико-фінансової незалежності, прозорості, відкритості та лібералізації процесу регулювання фінансового ринку.

1. Гарбар Ж. В. Саморегульовані організації в системі функціонування фінансового ринку / Ж. В. Гарбар, В. А. Гарбар // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Міжнародні економічні відносини та світове господарство”. – 2017. – Вип. 15. – Ч. 1. – С. 76–79.

2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>. – Назва з екрана.

3. Розподіл регуляторних і наглядових функцій на фінансовому ринку: європейський досвід та рекомендації для України [Електронний ресурс] / Фінансовий та економічний аналіз у Верховній раді України. – Режим доступу: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/FEAO_Rozpodil_funktsiy_na_finrynky.pdf. – Назва з екрана.

4. Фінансовий сектор отримає єдину Систему фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=60836528. – Назва з екрана.

5. Gilardi F. Institutional Change in Regulatory Policies: Regulation Through Independent Agencies and the Three New Institutionalisms / F. Gilardi, J. Jordana, D. Levi-Faur eds. – Cheltenham: E. Elgar Publishing Limited, 2004. – 335 p.

6. Jordana J. Agency proliferation and the globalization of the regulatory state: Introducing a data set on the institutional features of regulatory agencies [Electronic source] / J. Jordana. – Access mode: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/rego.12189>. – Назва з екрана.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Курєдова Діана Петрівна
Шило Вікторія Вікторівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

III курс, спеціальність «Фінанси,
банківська справа та страхування»
Науковий керівник: асистент Балицька М.В.

В умовах глобалізації різноманіття фінансових послуг поступово реалізувалось в Україні. Зокрема, і лізингові послуги які з'явилися як альтернатива банківському кредитуванню, який демонстрував поступове зростання, проте напрямок цього зростання не відповідав сучасним потребам підприємців. Тому в цьому аспекті значний внесок у доступ малого та середнього бізнесу до фінансування може зіграти активізація розвитку лізингової галузі як додаткової можливості оновлення матеріально-технічної бази підприємства.

Фінансовий лізинг є досить перспективним фінансовим інструментом, який є цікавим як для лізингодавця, так і для лізингоотримувача. Серед переваг для бізнесу слід виділити можливість збереження грошових потоків та спрямування їх на розширення або впровадження інноваційного розвитку підприємства, оскільки швидкий доступ до потрібного обладнання можливий і без первинних витрат. За належних умов співпраці з лізинговою компанією з'являється можливість отримувати прибуток уже сьогодні, відтермінуючи виплати. Щодо лізингодавця, то він несе менше ризиків, ніж при видачі кредиту, за рахунок збереження права власності на предмет лізингу. Переваги для лізингоотримувача – це відсутність необхідності надання застави і простіша процедура оформлення документів, ніж при кредитуванні.

В Україні лізинг набуває все більшого поширення, підтвердженням чого є наступні показники: станом на 31.12.2018 р. на фінансовому ринку України налічувалось 167 зареєстрованих установ-лізингодавців, що говорить про зменшення їх кількості на 16 одиниць у порівнянні з 2017 роком. Із них 116 установ мають діючу ліцензію на право надання послуг з фінансового лізингу, станом на кінець періоду (у 2017 р. - 94 од.). Вартість діючих договорів фінансового лізингу становить 24 920,9 млн. грн., що на 11,2% більше ніж у подібному періоді в 2017 році. Кількість діючих договорів у 2018 році - 14 472 одиниці, відбулось збільшення їх обсягу порівняно з 2017 роком на 3,8%. Кількість укладених договорів фінансового лізингу за 2018 рік становила 8 739 одиниць, тобто на 13,5% більше ніж у подібному періоді минулого року, їх вартість становила 21 519,3, що порівняно з 2017 роком на 67,9% більше [3].

Протягом 2018 року найбільше договорів фінансового лізингу укладено з лізингоотримувачами, які представляють транспортну галузь, сільське господарство, будівництво, сферу послуг [3].

Лізинг - це інструмент фінансового характеру, який на сьогодні є однаково вигідний, як для лізингодавців, так і для лізингоодержувачів. Для першого суб'єкту ця угода є менш ризикованою, ніж, наприклад, позика на закупівлю сільськогосподарської техніки, тому що, у разі прострочення платежів лізингодавець може швидко відкликати лізингове обладнання і не очікувати судового позову. Для лізингоодержувача вигода від лізингу полягає в тому, що крім окремої одиниці техніки вони не ризикують своєю іншою власністю.

Протягом останнього десятиліття цифрові технології суттєво змінили спосіб ведення бізнесу в різних сферах, не винятком є і фінансова та лізингова сфери. Клієнти орієнтовані сьогодні, перш за все, на зручність та можливість підтримки зі сторони фінансових та лізингових компаній з метою отримання безперешкодного та орієнтованого на клієнта сервісу. Компанії, які пропонують своїм клієнтам Omni-channel підхід, який ґрунтується на взаємній інтеграції розрізнених каналів комунікації в єдину систему з метою забезпечення безперешкодної і безперервної комунікації з клієнтом, дозволяють останнім взаємодіяти з

організацією в будь-який час і з будь-якого місця. Omni-channel - підхід, принципами якого є цілісність і узгодженість користувацького сервісу. Головна його перевага полягає в тому, що користувачі вільно переключаються між каналами, наприклад, мобільним пристроєм, ноутбуком, соціальними мережами та стаціонарним магазином. Впроваджуючи такий підхід, компанія не втрачає інформацію про клієнта, що дозволяє зберегти персоніфікований підхід до клієнта та зібрати достовірну базу даних покупці [1].

Впровадження сучасних цифрових технологій також сприятиме розвитку нового напрямку в сфері національного лізингового бізнесу – надання лізингових послуг іноземним лізингодержувачам. Для розвитку цього виду бізнесу вітчизняні лізингові компанії не тільки повинні володіти вичерпною інформацією про можливості українських виробників, але й інформацією про потреби потенційних зарубіжних лізингодержувачів. Використання сучасних комп'ютерних технологій і спеціального програмного забезпечення, безсумнівно, дозволить скоротити витрати лізингових компаній з контролю за виконанням лізингодержувачем своїх зобов'язань за контрактом, що, в свою чергу, призведе до зростання економічної привабливості лізингу в порівнянні з кредитом [2].

Однак попри вищезазначений позитивний досвід, в Україні є ряд перешкод для розвитку фінансового лізингу: обмеженість фінансування галузі, відсутність спеціальних податкових стимулів, низька обізнаність підприємців про сучасні інструменти фінансування бізнесу. Серед інших факторів, які стримують розвиток лізингової галузі, є брак внутрішнього та іноземного капіталу, відсутність спеціальних державних мотивуючих програм для малого та середнього підприємництва та застаріле законодавство, яке регулює лізингові операції в Україні.

Значною юридичною проблемою для ринку лізингу є відсутність доступу лізингоотримувачів до державних програм дотацій. Ще однією причиною, що має негативний вплив на ринок фінансового лізингу є відсутність прискореної амортизації для активу, який вже передано у лізинг, що спонукало б підприємства до оновлення виробничих потужностей. Загрозою для лізингу в Україні є і неконтрольоване ввезення автомобілів з іноземною реєстрацією. Такий незаконний імпорт зменшує кількість потенційних клієнтів сфери лізингу та знижує ціни на нові автомобілі. Зокрема, станом на 31 січня 2018 року в Україні було зареєстровано 246,4 тис. автомобілів з іноземною реєстрацією [4].

Отже, для подальшого розвитку ринку фінансового лізингу необхідна злагоджена співпраця держави, лізингодавців, медіа та бізнесу. Можливими лізинговими рішеннями щодо популяризації даного сектору можуть стати пропагування лізингу на українському ринку, інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення та підвищення обізнаності з питань лізингу, членство в УОЛ (Українському Об'єднанні Лізингодавців) як ознака надійності, інформування та навчання. Щодо спрощення ведення діяльності для лізингодавців в першу чергу мають відбутися зміни в бюджетно-податковій сфері та стабілізація економіки держави. З боку лізингодавців - це більша прозорість для лізингодержувачів та органів влади, більша відкритість для нових секторів, активна роль в інформаційно-роз'яснювальній роботі в українському суспільстві та відновлення довіри до фінансового сектору .

1. Дученко М.М., Павленко Т.В. Стан та перспективи розвитку лізингової галузі в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. №975. С.7
2. Кишакевич Б.Ю., Мігулка О.О. Лізинг в епоху цифрової економіки: перспективи та напрями розвитку. *Економічний простір*. 2019. №141. С. 183-194.
3. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) станом на 31.12.2018 р. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_IV%20kv_2018.pdf
4. Ситник Н.С., Корень Д.О. Аналіз сучасного ринку фінансового лізингу в Україні. *Молодий вчений*. 2019. №5(69). С. 579-583.

Наукове видання

ГРУДНЕВІ ЧИТАННЯ

*«Ринок фінансових послуг України
в епоху діджиталізації»*

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

*Редактор: Загороднюк Ю.
Комп'ютерна верстка: Ходаківська Ю., Загороднюк Ю.*